

PŘÍRUČKA

PRO

**NAKLÁDÁNÍ S CHEMICKÝMI
LÁTKAMI A PŘÍPRAVKY**

1. ČÁST A: NOVÝ CHEMICKÝ ZÁKON

**PODLE ZÁKONA Č. 350/2011 SB.
O CHEMICKÝCH LÁTKÁCH A SMĚSÍCH**

a

**PODLE ZÁKONA Č. 258/2000 SB.
O OCHRANĚ VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ**

Obsah:**Nakládání s chemickými látkami a přípravky
(1. Část A: nový chemický zákon)**

- 1.0 Úvod
- 2.0 Základní pojmy a rozdělení nebezpečných látek a přípravků
 - 2.1 Základní pojmy a zkratky (článek 3 nařízení Evropského parlamentu č. 1272/2008 - CLP)
 - 2.2 Vlastnosti látek a směsí a skupiny nebezpečnosti (rozdělení látek a přípravků) (§ 5 zákona)
- 3.0 Klasifikace, balení a označování (§ 3 zákona)
 - 3.1 Obecná ustanovení (§ 3 zákona)
 - 3.2 Klasifikace látky a směsi (§ 4 zákona)
 - 3.3 Hodnocení nebezpečných vlastností látek a směsí (§ 6 zákona)
 - 3.3.1 Hodnocení zjištěných nebezpečných fyzikálně-chemických vlastností směsi (§ 7 zákona)
 - 3.3.2 Hodnocení zjištěných vlastností směsi nebezpečných pro zdraví (§ 8 zákona)
 - 3.3.3 Hodnocení zjištěných vlastností směsi nebezpečných pro životní prostředí (§ 9 zákona)
 - 3.3.4 Nové hodnocení nebezpečných vlastností směsi (§ 10 zákona)
- 4.0 Balení a označování
 - 4.1 Balení směsi (§ 11 zákona)
 - 4.2 Označování látek a přípravků (§ 12 - 16 zákona)
- 5.0 Oznamovací povinnost (§ 22 a § 36 zákona)
- 6.0 Výkon státní správy, sankce
 - 6.1 Výkon státní správy (§ 23-31 zákona)
 - 6.1.1 Výkon kontroly (§ 32 zákona)
 - 6.2 Nápravná opatření a správní delikty
 - 6.2.1 Nápravná opatření (§ 33 zákona)
 - 6.2.2 Správní delikty (§ 34 zákona)
- 7.0 Ochrana zdraví při práci – nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky (§ 44a-b zákona č. 258/2000 Sb.)
 - 7.1 Obecné povinnosti při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky
 - 7.2 Věkové omezení při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky
 - 7.3 Zajištění odborně způsobilou osobou
 - 7.4 Požadavky na skladování nebezpečných chemických látek a přípravků
 - 7.5 Evidence vysoce toxických látek
 - 7.6 Odborná způsobilost (§ 44b zákona č. 258/2000 Sb.)
- 8.0 Bezpečnost práce a požární ochrana
 - 8.1 Povinnosti vedoucích zaměstnanců
 - 8.2 Povinnosti zaměstnanců
 - 8.3 Bezpečnost při manipulaci a skladování
 - 8.4 Zásady bezpečné práce s těkavými chemickými látkami a přípravky
 - 8.5 Zásady práce s žiravými chemickými látkami a přípravky
 - 8.6 Zásady práce s toxickými chemickými látkami
 - 8.7 Požární ochrana
 - 8.8 Souhrn zásad bezpečného zacházení s chemickými látkami a přípravky
- 9.0 Úvod do toxikologie
 - 9.1 Základní pojmy
 - 9.2 Stupnice jedovatosti
 - 9.3 Cesty vstupu toxických látek - absorpce
 - 9.4 Příznaky akutních otrav - nespecifická symptomatologie
 - 9.4.1 Poruchy dýchání
 - 9.4.2 Poruchy krevního oběhu
 - 9.4.3 Poruchy vědomí
 - 9.4.4 Poruchy termoregulace
 - 9.4.5 Křeče
 - 9.5 Dekontaminace
 - 9.6 Všeobecná předlékařská opatření (první pomoc)
 - 9.6.1 Technika umělého dýchání
 - 9.6.2 Technika nepřímé masáže srdce
 - 9.6.3 První pomoc při šoku
 - 9.6.4 První pomoc při krvácení
 - 9.6.5 První pomoc při úrazu popálením a opařením

-
- 10.0 Postup v případě havárie
 - 10.1 Základní opatření v případě úniku látek
 - 11.0 Školení pracovníků
 - 12.0 Pracovní podmínky pracovišť s výskytem chemických látek a přípravků
 - 12.1 Rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma (§ 7 zákona č. 309/2006 Sb.)
 - 12.1.1 Zákaz výkonu některých prací (§ 8 zákona č. 309/2006 Sb.)
 - 12.1.2 Zařazení bezpečnostních přestávek (§ 39 NV č. 361/2007 Sb.)
 - 12.2 Chemické látky a směsi klasifikované jako karcinogenní, mutagenní a toxické pro reprodukci (NV č. 361/2007 Sb.)
 - 12.2.1 Hygienické limity, způsob jejich zjišťování a hodnocení (§ 9 NV 361/2007 Sb.)
 - 12.2.2 Chemické faktory obecně (§ 10-12 NV 361/2007 Sb.)
 - 12.2.3 Olovo (§ 13-15 NV 361/2007 Sb.)
 - 12.2.4 Chemické látky a směsi klasifikované jako karcinogenní, mutagenní a toxické pro reprodukci (§ 16-18 NV 361/2007 Sb.)
 - 12.2.5 Azbest (§ 19-21 NV 361/2007 Sb.)
 - 12.3 Kategorizace prací (§ 37-38 zákona č. 258/2000 Sb.)
 - 12.3.1 Rizikové práce (§ 39 zákona č. 258/2000 Sb.)
 - 12.3.2 Evidence rizikových prací (§ 40 zákona č. 258/2000 Sb.)
 - 12.3.3 Zařazení prací do kategorií podle zákona č. 258/2000 Sb. a vyhlášky č. 432/2003 Sb.
 - 13.0 Nařízení REACH
 - 13.1 Úvod
 - 13.2 Vysvětlení některých pojmů, kterým je potřebné rozumět
 - 13.3 Jaké jsou hlavní zásady systému uplatněného nařízením REACH?
 - 13.3.1 Registrace látek
 - 13.3.2 Obsah registrační dokumentace
 - 13.3.3 Přechodné období registrace zavedených látek
 - 13.3.4 Předregistrace zavedených látek
 - 13.3.5 Povinné sdílení informací
 - 13.3.6 IUCLID 5, poplatky
 - 13.3.7 Bezpečnostní list
 - 13.3.8 Práva a povinnosti následných uživatelů
 - 13.3.9 Povolování látek
 - 13.3.10 Omezení a zákazy látek a přípravků
 - 13.3.11 Seznam klasifikací a označení látek
 - 13.3.12 Seznam harmonizované klasifikace látek
 - 13.3.13 Kontrola a vymáhání povinností
 - 13.3.14 Příslušný orgán členského státu
 - 13.4 Co by měli výrobci, dovozci a uživatelé látek znát a plnit v nejbližší době?
 - 13.4.1 Identifikace povinností osob, identifikace látek
 - 13.4.2 Kontrola a doplnění bezpečnostních listů
 - 13.4.3 Povinnost zpřístupnit informace zaměstnancům
 - 13.4.4 Povinnost registrace nových, nezavedených látek
 - 13.4.5 Předregistrace
 - 13.4.6 Práce ve fórech pro výměnu informací o vlastnostech látek
 - 13.4.7 První etapa registrace zavedených látek
 - 13.5 Postupové diagramy
 - 14.0 Nařízení CLP: klasifikace, označování, balení
 - 14.1 Úvod
 - 14.2 Úlohy a povinnosti podle nařízení CLP
 - 14.3 Příprava na nařízení CLP
 - 15.0 Informace ke změnám bezpečnostních listů
 - 15.1 Uvádění klasifikace v BL podle REACH i podle CLP
 - 15.2 Typy bezpečnostních listů
 - 15.2.1 Starý bezpečnostní list
 - 15.2.2 Bezpečnostní list podle REACH
 - 15.3 Použití starých a nových formátů BL
 - 15.4 Příklady
-

Prevence závažných havárií podle zákona č. 59/2006 Sb.

(2. Část A: závažné havárie)

- 1.0 Úvod
 - 1.1 Přejídná ustanovení, důležité skutečnosti a termíny (§ 41 zákona)
- 2.0 Základní pojmy (§ 2 zákona)
- 3.0 Posouzení objektu či zařízení – základní zjištění rozsahu povinností (§ 3-4 zákona)
 - 3.1 Podmínky zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B (§ 3 zákona)
 - 3.2 Protokol o nezařazení (§ 4 zákona)
- 4.0 Povinnosti provozovatele
 - 4.1 Zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B (§ 5-6 zákona)
 - 4.2 Analýza a hodnocení rizik závažné havárie (§ 7 zákona, § 2 vyhlášky č. 256/2006 Sb.)
 - 4.3 Bezpečnostní program prevence závažné havárie (§ 8-9 zákona, § 3-4 vyhl. č.256/2006 Sb.)
 - 4.4 Bezpečnostní zpráva (§ 10-11 zákona, § 5-6 vyhlášky č. 256/2006 Sb.)
 - 4.5 Pojištění odpovědnosti za škody vzniklé v důsledku závažné havárie (§ 12 zákona)
 - 4.6 Omezení informace o nebezpečné látce v bezpečnostní zprávě (§ 13 zákona)
 - 4.7 Plán fyzické ochrany objektu nebo zařízení (§ 14-15 zákona, vyhláška č. 250/2006 Sb.)
 - 4.7.1 Analýza možností neoprávněných činností a provedení útoku na objekty nebo zařízení (§ 2 vyhlášky č. 250/2006 Sb.)
 - 4.7.2 Režimová opatření (§ 3 vyhlášky č. 250/2006 Sb.)
 - 4.7.3 Fyzická ostraha (§ 4 vyhlášky č. 250/2006 Sb.)
 - 4.7.4 Technické prostředky (§ 5 vyhlášky č. 250/2006 Sb.)
 - 4.8 Změny v objektu nebo zařízení (§ 16 zákona)
 - 4.9 Způsob provedení aktualizace bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy, vnitřního havarijního plánu a podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování (§ 9 vyhl.č.256/2006Sb.)
- 5.0 Havarijní plánování
 - 5.1 Vnitřní havarijní plán (§ 17 zákona, § 7 vyhlášky č. 256/2006 Sb.)
 - 5.2 Vnější havarijní plán (§ 18-20 zákona)
- 6.0 Účast veřejnosti a informování veřejnosti
 - 6.1 Účast veřejnosti při projednávání bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu (§ 22-24 zákona)
 - 6.2 Informování veřejnosti (§ 25 zákona, § 10 vyhláška č. 256/2006 Sb.)
 - 6.3 Poskytování informací o vzniku a dopadech závažné havárie (§ 26 zákona, vyhl. č. 255/2006 Sb.)
- 7.0 Uvádění nových objektů nebo zařízení do užívání (§ 21 zákona)
- 8.0 Výkon státní správy
 - 8.1 Orgány státní správy (§ 27-33 zákona)
 - 8.2 Provádění kontroly (§ 34 zákona)
 - 8.3 Práva a povinnosti zaměstnanců provádějících kontrolu (§ 35 zákona)
 - 8.4 Správní delikty a pokuty (§ 36-38 zákona)
- 9.0 Společná ustanovení (§ 39-40 zákona)

Přílohy k částem A-nový zákon a A-závažné havárie

- Příloha č. 1 Související právní předpisy ke dni aktualizace
- Příloha č. 2 Bezpečnostní list podle nařízení (ES) 1907/2006 (REACH)
- Příloha č. 3 Chemické látky, jejich hygienické limity a postup při jejich stanovení (expoziční limity na pracovišti)
- Příloha č. 4 Minimální množství nebezpečných látek, která jsou určující pro zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B a pro sčítání poměrného množství nebezpečných látek (příloha č. 1 zákona č. 59/2006 Sb.)
- Příloha č. 5 Protokolární záznam o posouzení objektu/zařízení podle zákona č. 59/2006 Sb.
- Příloha č. 6 Výstražné symboly a písmenná označení nebezpečných vlastností (příloha č. 5 vyhlášky č. 402/2011 Sb.)
- Příloha č. 7 Návrh zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A či B podle zákona č. 59/2006 Sb.
- Příloha č. 8 *Zrušeno*
- Příloha č. 9 R a S věty (příloha č. 6 a 7 vyhlášky č. 402/2011 Sb.)
- Příloha č. 10 *Zrušeno*
- Příloha č. 11 *Zrušeno*
- Příloha č. 12 *Zrušeno*
- Příloha č. 13 Označování některých skupin nebezpečných směsí (příloha č. 3 vyhlášky č. 402/2011 Sb.)
- Příloha č. 14 Směsi, které mohou představovat specifické nebezpečí pro zdraví nebo životní prostředí a jejich označení (příloha č. 4 vyhl. č. 402/2011 Sb.)
- Příloha č. 15 *Zrušeno* [Další požadavky na označování látek a přípravků (příloha č. 9 a 10 vyhlášky č. 232/2004 Sb.)]
- Příloha č. 16 Grafické symboly pro tvorbu bezpečnostní dokumentace
- Příloha č. 17 Kritéria pro oznamování havárie Komisi (příloha č. 3 zákona č. 59/2006 Sb.)
- Příloha č. 18 Hlášení o vzniku závažné havárie (příloha č. 1 k vyhlášce č. 255/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 19 Konečná zpráva o vzniku a dopadech závažné havárie (příloha č. 2 k vyhl.č. 255/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 20 Seznam kódů pro sestavení konečné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie (příloha č. 3 k vyhlášce č. 255/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 21 Návod pro vyplnění poznámek (příloha č. 4 k vyhlášce č. 255/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 22 Postup zpracování a rozsah analýzy a hodnocení rizik (Příloha č. 1 k vyhlášce č. 256/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 23 Obsah částí a kapitol bezpečnostního programu (Příloha č. 2 k vyhlášce č. 256/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 24 Obsah částí a kapitol dokumentu bezpečnostní zprávy (Příloha č. 3 k vyhl.č. 256/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 25 Obsah částí a kapitol dokumentu o posouzení bezpečnostní zprávy (Příloha č. 4 k vyhl. č. 256/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 26 Postup zpracování a struktura vnitřního havarijního plánu (Příloha č.5 k vyhl.č. 256/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 27 Obsah kapitol dokumentu podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování (Příloha č. 6 k vyhlášce č. 256/2006 Sb.) – **pouze na CD**
- Příloha č. 28 Obsah informace určené veřejnosti v zóně havarijního plánování (Příloha č. 7 k vyhlášce č. 256/2006 Sb.) – **pouze na CD**

1.0 Úvod

Oblast chemických látek a chemických směsí (dále se v textu též užívá pojem "přípravek", který odpovídá pojmu "směs") lze rozdělit do třech částí:

První část

První část řeší oblast samotných chemických látek a přípravků (zákon č. 350/2011 Sb. a nařízení REACH). Tyto předpisy řeší povinnosti v oblasti klasifikace, označování, balení, tvorby bezpečnostní listů apod. Zákon č. 350/2011 Sb. je řešen v kapitolách 2.0 až 6.0. Nařízení REACH je zmíněno v kapitole 13.0. Vzhledem k tomu, že je problematika REACH velmi rozsáhlá a dotýká se převážně výrobců či dovozců chemických látek a přípravků, je v této příručce řešena pouze stručně pro získání přehledu o problematice. Základní informace o REACH naleznete v příručkách 'Příručka REACH – Chemická legislativa nejen pro chemiky' – je uvedena v kapitole 13.0. Další informace o REACH jsou v příručce 'První kroky pod nařízením EU REACH - informace pro výrobce, dovozce a uživatele chemických látek, která je na doprovodném CD.

Dále se oblasti klasifikace, označování, balení týká nové nařízení Evropské unie CLP (nařízení ES č. 1272/2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí).

CLP neboli nařízení CLP je nové evropské nařízení o klasifikaci, označování a balení chemických látek a směsí (z angl. Classification, Labelling and Packaging). Tento právní předpis zavádí v celé EU nový systém klasifikace a označování chemických látek, který vychází z globálně harmonizovaného systému Organizace spojených národů (UN GHS).

Nařízení CLP pojednává o nebezpečnosti chemických látek a směsí a jak o ní ostatní informovat. Průmyslové společnosti mají za úkol stanovit nebezpečí látek a směsí dříve, než jsou uvedeny na trh, a klasifikovat je v souladu s rozpoznávanými druhy nebezpečnosti. Jestliže je látka nebo směs nebezpečná, musí být označena tak, aby pracovníci a spotřebitelé věděli o jejích účincích dříve, než ji začnou používat. Pojem „směs“ znamená totéž jako pojem „přípravek“, který byl dosud užíván.

Pro průmyslové podniky existuje určitý harmonogram klasifikace a označování jejich látek a směsí v souladu s pravidly nařízení CLP. Průmyslové podniky také musí nebezpečné látky a směsi oznámit do centrálního seznamu.

Kdo klasifikuje?

- **Výrobce, dovozce, následný uživatel**, kteří látky uvádějí na trh **bez ohledu na množství**, ve kterém je látka vyráběna, dovážena nebo uváděna na trh (Povinnost z CLP).
- **Výrobce, dovozce, kteří registrují své látky**, je klasifikují, i když nejsou uváděny na trh, ale jsou předmětem registrace nebo oznámení podle podmínek REACH. Tj. klasifikují se: monomery, izolované meziprodukty spotřebované i přepravované, látky pro výzkum a vývoj.
- **Výrobce nebo dovozce předmětu**, který má v předmětu látky podléhající registraci nebo oznámení dle REACH, musí tyto látky klasifikovat, pokud tak již nebylo učiněno dříve (kupuje do předmětu registrovanou = klasifikovanou látku).
- Dále klasifikují: výrobci výbušných předmětů - povinnost klasifikovat, balit a označovat podle CLP.
- **Distributoři** (včetně maloobchodníků) - mohou použít klasifikaci dodavatele, ale jsou povinni zajistit, aby balení a označení bylo v souladu s CLP.
- **Následní uživatelé** - mohou pro látky a směsi převzít klasifikaci, kterou odvodil dodavatel, např. z BL (pokud nemění složení látky nebo směsi), ale jsou povinni zajistit, aby balení a označení bylo v souladu s CLP.

Přechodná období pro klasifikaci a značení dle CLP:

1. Látky klasifikované, značené a balené podle 67/548/EHS (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.), **které byly uvedeny na trh před 1. 12. 2010**, mohou být ponechány na trhu s touto klasifikací, značením a balením **do 1. 12. 2012**.

Po tomto datu musí být veškeré látky na trhu klasifikovány, baleny a označeny podle CLP. V praxi to znamená, že látky na trhu (např. v obchodech musí být přebaleny), rovněž látky ve skladech musí být přebaleny.

2. Směsi klasifikované, značené a balené podle 1999/45/ES (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.), **které byly uvedeny na trh před 1. 6. 2015**, mohou být ponechány na trhu s touto klasifikací, značením a balením **do 1. 6. 2017**.

Po tomto datu musí být veškeré směsi na trhu klasifikovány, baleny a označeny podle CLP. V praxi to znamená, že směsi na trhu (např. v obchodech musí být přebaleny), rovněž směsi ve skladech musí být přebaleny.

Změny v oblasti klasifikace a bezpečnostní list - důležité pojmy:

Uvedení na trh REACH i CLP: „uvedením na trh“ dodání nebo zpřístupnění třetí osobě, za úplaty či zdarma. Za uvedení na trh se považuje rovněž dovoz.

Dodavatel REACH i CLP: „dodavatelem“ látky nebo směsi je výrobce, dovozce, následný uživatel nebo distributor uvádějící na trh látku samotnou nebo obsaženou ve směsi anebo směs.

Uvedení na trh znamená: dodavatel (výrobce, dovozce, následný uživatel, distributor) předá látku nebo směs dál po směru dodavatelského řetězce.

Povinnost klasifikace látek podle CLP od 1. 12. 2010: z toho plyne, že látky uváděné jako složky směsi v BL by rovněž měly být po tomto datu klasifikovány podle CLP!

Povinnost klasifikovat přípravky podle CLP bude od 1. června 2015.

Uvádění klasifikace v BL podle REACH i podle CLP: Nařízení CLP vstoupilo v platnost **20. 1. 2009** - současně s tím vstoupila v platnost i novela článku 31 (týká se bezpečnostního listu) nařízení REACH. Nařízení řeší mimo jiné uvádění klasifikace v BL podle REACH i podle CLP, a to s časovým odstupem pro látky a pro směsi (přípravky).

Více o nařízení CLP je uvedeno v kapitole 14.0

Použití starých a nových formátů BL (více v kapitole 15.0):

S účinkem od 1. prosince 2010 se příloha II (původního nařízení REACH) nahrazuje novou přílohou dle nařízení, které novelizuje původní REACH (stále to bude příloha II REACH).

- **K 1. 12. 2010** nastane důvod pro změnu „starých bezpečnostních listů“ pro látku, tj. nová klasifikace podle CLP. Týká se látek uváděných na trh po tomto datu. V rámci této změny bude nutné zpracovat nový bezpečnostní list podle **novelizované přílohy II** nařízení REACH, podle „části I“.
- Látky uvedené na trh před 1. 12. 2010, které nemusí být znovu označeny a znovu zabaleny až do 1. 12. 2012, nemusí rovněž mít bezpečnostní list podle novelizované přílohy II REACH, „části I“ až do 1. 12. 2012.
- Látka uvedená na trh po 1. 12. 2010, musí být klasifikována, zabalena a značena podle CLP a musí k ní být bezpečnostní list podle novelizované přílohy II nařízení REACH, „část I“.
- Látka uvedená na trh do 1. 12. 2010, může mít všechny náležitosti včetně bezpečnostního listu „postaru“ až do 1. 12. 2012.
- To znamená, že v našich podmínkách, může mít i „starý“ bezpečnostní list. Možnost použití „starého“ bezpečnostního listu končí pro látky 30. 11. 2012, pokud české předpisy znovu nestanoví nějakou výjimku.

Zákon č. 350/2011 Sb. o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon) zpracovává příslušné předpisy Evropské unie:

- Směrnice Rady 67/548/EHS o sbližování právních a správních předpisů týkajících se klasifikace, balení a označování nebezpečných látek, v platném znění.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/45/ES o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se klasifikace, balení a označování nebezpečných přípravků, v platném znění.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/9/ES ze dne 11. února 2004 o inspekci a ověřování správné laboratorní praxe.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/10/ES ze dne 11. února 2004 o harmonizaci právních a správních předpisů týkajících se používání zásad správné laboratorní praxe a ověřování jejich používání při zkouškách chemických látek,

navazuje na přímo použitelné předpisy Evropské unie:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 793/93, nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/796/EHS a směrnic Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES, v platném znění.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 689/2008 ze dne 17. června 2008 o vývozu a dovozu nebezpečných chemických látek.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 648/2004 ze dne 31. března 2004 o detergentech, v platném znění.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 850/2004 ze dne 29. dubna 2004 o perzistentních organických znečišťujících látkách a o změně směrnice 79/117/EHS, v platném znění.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006, v platném znění.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1102/2008 ze dne 22. října 2008 o zákazu vývozu kovové rtuti a některých sloučenin a směsí rtuti a o bezpečném skladování kovové rtuti.
- Nařízení Komise (ES) č. 440/2008 ze dne 30. května 2008, kterým se stanoví zkušební metody podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, v platném znění.
- Nařízení Komise (ES) č. 340/2008 ze dne 16. dubna 2008 o poplatcích a platbách Evropské agentury pro chemické látky podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (REACH)

a upravuje

- a) práva a povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob (dále jen „osoba“) při
 1. výrobě, klasifikaci, zkoušení nebezpečných vlastností, balení, označování, uvádění na trh, používání, vývozu a dovozu chemických látek (dále jen „látká“) nebo látek obsažených ve směsích nebo předmětech,
 2. 2. klasifikaci, zkoušení nebezpečných vlastností, balení, označování a uvádění na trh chemických směsí (dále jen „směš“) na území České republiky,
- b) správnou laboratorní praxi,
- c) působnost správních orgánů při zajišťování ochrany před škodlivými účinky látek a směsí.

Chemický zákon se vztahuje na látky, látky obsažené ve směsi nebo předmětu a směsi. Na přípravky na ochranu rostlin, pomocné prostředky na ochranu rostlin (zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1107/2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh) a biocidní přípravky (zákon č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh) se z povinností stanovených v tomto zákoně vztahují pouze povinnosti klasifikace, balení a označování.

Druhá část

Druhá část se zabývá podmínkami nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky na pracovištích (zákon č. 258/2000 Sb., zákon č. 262/2006 Sb., zákon č. 309/2006 Sb.). Tato problematika je řešena v kapitolách 7.0 a 12.0. Související problematika – bezpečnost práce, toxikologie, postupy v případě havárie, školení pracovníků – je uvedena v kapitolách 8.0 až 11.0

Třetí část

Třetí část je věnována problematice závažných havárií (zákon č. 59/2006 Sb.). Mohlo by se zdát, že se tato oblast týká pouze velkých podniků, ale povinnost posoudit objekt z hlediska rizika vzniku závažné havárie je stanovena každému provozovateli, který provozuje objekt či zařízení, v němž se nachází vybraná nebezpečná chemická látka nebo přípravek. Problematika závažných havárií je zpracována na konci části A – 2. část Závažné havárie.

2.0 Základní pojmy a rozdělení nebezpečných látek a přípravků

2.1 Základní pojmy a zkratky

(článek 3 nařízení Evropského parlamentu č. 1272/2008 - CLP)

Látka	chemický prvek a jeho sloučeniny v přírodním stavu nebo získané výrobním procesem, včetně všech přídavných látek nutných k uchování jeho stability a všech nečistot vznikajících v použitém procesu, avšak s vyloučením všech rozpouštědel, která lze oddělit bez ovlivnění stability látky nebo změny jejího složení.
Směs	směs nebo roztok složený ze dvou nebo více látek (<i>pozn. redakce – v textu příručky se dále vyskytuje pojem "přípravek", který odpovídá pojmu "směs"</i>).
Předmět	věc, která během výroby získává určitý tvar, povrch nebo vzhled určující její funkci ve větší míře než její chemické složení.
Výrobce předmětu	fyzická či právnická osoba, která vyrábí nebo sestavuje předmět na území společenství.
Výroba	výroba látek nebo těžba látek v přírodním stavu.
Výrobce látky	fyzická nebo právnická osoba usazená ve společenství, která vyrábí látku ve společenství.
Dovoz	fyzické uvedení na celní území společenství.
Dovozce	fyzická nebo právnická osoba usazená ve společenství, která odpovídá za dovoz.
Uvedení na trh	dodání nebo zpřístupnění třetí osobě, za úplaty či zdarma. Za uvedení na trh se považuje rovněž dovoz.
Následný uživatel	fyzická nebo právnická osoba usazená ve společenství jiná než výrobce nebo dovozce, která používá látku samotnou nebo obsaženou ve směsi při své průmyslové nebo profesionální činnosti. Následným uživatelem není distributor ani spotřebitel. Za následného uživatele se považuje rovněž zpětný dovozce osvobozený podle čl. 2 odst. 7 písm. C) nařízení (es) č. 1907/2006.
Distributor	fyzická nebo právnická osoba usazená ve společenství, včetně maloobchodníka, která pouze skladuje a uvádí na trh látku samotnou nebo obsaženou ve směsi pro třetí osoby.
Meziprodukt	látky, která je vyráběna a spotřebovávána nebo používána pro účely chemické výroby, aby byla přeměněna na jinou látku (dále jen syntéza).
Neizolovaný meziprodukt	meziprodukt, který není během syntézy záměrně odebrán (kromě odběru vzorků) ze zařízení, ve kterém syntéza probíhá. Toto zařízení zahrnuje reakční nádobu, její pomocná zařízení a veškerá zařízení, kterými látky procházejí během kontinuálního nebo vsádkového procesu, včetně potrubí pro přepravu z jedné nádoby do jiné pro účely dalšího reakčního kroku, avšak vyjma nádrže nebo jiné nádoby, ve kterých se látky skladují po výrobě.
Agentura	evropská agentura pro chemické látky zřízená nařízením č. 1907/2006 (REACH).
Použití	zpracování, formulace, spotřeba, skladování, uchovávání, úprava, plnění do zásobníků, přenos z jednoho zásobníku do jiného, mísení, výroba předmětu nebo jakékoli jiné využití.
Dodavatel	výrobce, dovozce, následný uživatel nebo distributor uvádějící na trh látku samotnou nebo obsaženou ve směsi anebo směs.
Oznamovatel	výrobce nebo dovozce nebo skupina výrobců či dovozců podávající oznámení agentuře.
Koncentrační limit	prahová hodnota pro klasifikovanou nečistotu, přídavnou látku nebo jednotlivou složku obsaženou v látce nebo ve směsi, která může vést ke klasifikaci dané látky nebo směsi.

Balení	úplný produkt balící operace zahrnující obal a jeho obsah.
Obal	jedna nebo více schránek a veškeré další součásti nebo materiály nezbytné k tomu, aby schránky plnily funkci obalu a další bezpečnostní funkce.
Vložený obal	obal umístěný mezi vnitřní obal nebo předměty a vnější obal.

Pro ostatní základní pojmy platí definice uvedené v článku 3 nařízení REACH a nařízení CLP.

2.2 Vlastnosti látek a směsí a skupiny nebezpečnosti (rozdělení látek a přípravků) (§ 5 zákona)

Výrobce, dovozce nebo následný uživatel, který uvádí na trh látku nebo směs, ji v závislosti na intenzitě jejích nebezpečných vlastností při klasifikaci zařazuje do jedné nebo více skupin nebezpečnosti, kterými jsou

- a) výbušné látky nebo směsi;** výbušnou je pevná, kapalná, pastovitá nebo gelovitá látka nebo směs, která může exotermně reagovat i bez přístupu vzdušného kyslíku, přičemž rychle uvolňuje plyny, a která za definovaných zkušebních podmínek detonuje, rychle shoří nebo po zahřátí vybuchuje, pokud je v částečně uzavřeném prostoru,
- b) oxidující látky nebo směsi;** oxidující je látka nebo směs, která vyvolává vysoce exotermní reakci ve styku s jinými látkami, zejména hořlavými,
- c) extrémně hořlavé látky nebo směsi;** extrémně hořlavou je kapalná látka nebo směs, která má extrémně nízký bod vzplanutí a nízký bod varu, a nebo plynná látka nebo směs, která je hořlavá ve styku se vzduchem při pokojové teplotě a tlaku,
- d) vysoce hořlavé látky nebo směsi;** vysoce hořlavou je
 1. látka nebo směs, která se může samovolně zahřívat a nakonec se vznítí ve styku se vzduchem při pokojové teplotě bez jakéhokoli dodání energie,
 2. pevná látka nebo směs, která se může snadno zapálit po krátkém styku se zdrojem zapálení a která pokračuje v hoření nebo shoří po jeho odstranění,
 3. kapalná látka nebo směs, která má velmi nízký bod vzplanutí,
 4. látka nebo směs, která ve styku s vodou nebo vlhkým vzduchem uvolňuje vysoce hořlavé plyny v nebezpečných množstvích,
- e) hořlavé látky nebo směsi;** hořlavou je kapalná látka nebo směs, která má nízký bod vzplanutí,
- f) vysoce toxické látky nebo směsi;** vysoce toxickou je látka nebo směs, která při vdechnutí, požití nebo při průniku kůží ve velmi malých množstvích způsobuje smrt nebo akutní nebo chronické poškození zdraví,
- g) toxické látky nebo směsi;** toxickou je látka nebo směs, která při vdechnutí, požití nebo při průniku kůží v malých množstvích způsobuje smrt nebo akutní nebo chronické poškození zdraví,
- h) zdraví škodlivé látky nebo směsi;** zdraví škodlivou je látka nebo směs, která při vdechnutí, požití nebo při průniku kůží může způsobit smrt nebo akutní nebo chronické poškození zdraví,
- i) žíravé látky nebo směsi;** žíravou je látka nebo směs, která může zničit živé tkáně při styku s nimi,
- j) dráždivé látky nebo směsi;** dráždivou je látka nebo směs, která může při okamžitém, dlouhodobém nebo opakovaném styku s kůží nebo sliznicí vyvolat zánět a nemá žíravé účinky,

k) senzibilizující látky nebo směsi; senzibilizující je látka nebo směs, která může při vdechování, požití nebo při styku s kůží vyvolat přecitlivělost, takže při další expozici dané látky nebo směsi vzniknou charakteristické nepříznivé účinky,

l) karcinogenní látky nebo směsi

1. kategorie 1; karcinogenní kategorie 1 je látka nebo směs, u níž existuje průkazná souvislost mezi expozicí člověka látky nebo směsi a vznikem rakoviny,
2. kategorie 2; karcinogenní kategorie 2 je látka nebo směs, pro kterou existují dostatečné důkazy pro vznik rakoviny na základě dlouhodobých studií na zvířatech,
3. kategorie 3; karcinogenní kategorie 3 je látka nebo směs, pro kterou existují některé důkazy pro vznik rakoviny na základě studií na zvířatech, avšak tyto důkazy nejsou postačující pro zařazení látky nebo směsi do kategorie 2,

m) mutagenní látky nebo směsi

1. kategorie 1; mutagenní kategorie 1 je látka nebo směs, pro niž existují dostatečné důkazy pro souvislost mezi expozicí člověka látky nebo směsi a poškozením dědičných vlastností,
2. kategorie 2; mutagenní kategorie 2 je látka nebo směs, pro niž existují dostatečné důkazy pro poškození dědičných vlastností na základě dlouhodobých studií na zvířatech,
3. kategorie 3; mutagenní kategorie 3 je látka nebo směs, pro niž existují některé důkazy pro poškození dědičných vlastností na základě studií na zvířatech, avšak tyto důkazy nejsou postačující pro zařazení látky nebo směsi do kategorie 2,

n) látky nebo směsi toxické pro reprodukci

1. kategorie 1; toxická pro reprodukci kategorie 1 je látka nebo směs, pro niž existují dostatečné důkazy pro souvislost mezi expozicí člověka látky nebo směsi a poškozením fertility nebo vznikem vývojové toxicity,
2. kategorie 2; toxická pro reprodukci kategorie 2 je látka nebo směs, pro niž existují dostatečné důkazy pro poškození fertility nebo vznik vývojové toxicity na základě dlouhodobých studií na zvířatech,
3. kategorie 3; toxická pro reprodukci kategorie 3 je látka nebo směs, pro niž existují některé důkazy pro poškození fertility nebo vznik vývojové toxicity na základě studií na zvířatech, avšak tyto důkazy nejsou postačující pro zařazení látky nebo směsi do kategorie 2,

o) látky nebo směsi nebezpečné pro životní prostředí; nebezpečnou pro životní prostředí je látka nebo směs, která při vstupu do životního prostředí představuje nebo může představovat okamžité nebo pozdější nebezpečí pro jednu nebo více složek životního prostředí.

Látka nebo směs, která má jednu nebo více nebezpečných vlastností, pro které je za podmínek stanovených tímto zákonem zařazena do jedné nebo více skupin nebezpečnosti, je nebezpečnou látkou nebo nebezpečnou směsí.

3.0 Klasifikace, balení a označování

(§ 3 zákona)

Tato kapitola se nevztahuje na:

- a) humánní a veterinární léčivé prostředky,
- b) kosmetické prostředky,
- c) potraviny,
- d) krmiva,
- e) radioaktivní látky,
- f) odpady,
- g) zdravotnické prostředky, které jsou invazivní nebo které jsou používány v přímém fyzickém kontaktu s lidským tělem, pokud ustanovení o klasifikaci a označování nebezpečných látek a směsí v jiném právním předpisu (zákon č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích) stanoví úroveň informací a ochrany stejnou jako tento zákon nebo vyšší,
- h) přepravu nebezpečných látek a nebezpečných směsí včetně jejich přepravy v celním režimu tranzit.

Povinnosti balení a označování se nevztahují na:

- a) výbušniny uváděné na trh pro získání výbušného nebo pyrotechnického účinku,
- b) slitiny, směsi obsahující polymery a směsi obsahující elastomery, pokud ve formě, v níž se uvádějí na trh, nepředstavují žádné fyzikálně-chemické riziko pro zdraví nebo životní prostředí.

3.1 Obecná ustanovení

(§ 3 zákona)

Dodavatel, který uvádí na trh nebezpečnou směs, je povinen při klasifikaci, balení a označování směsi postupovat podle tohoto zákona nebo podle příslušných ustanovení přímo použitelného předpisu Evropské unie o klasifikaci, označování a balení látek a směsí (čl. 61 nařízení CLP - Přejímací ustanovení):

1. Do 1. prosince 2010 se látky klasifikují, označují a balí podle směrnice 67/548/EHS.
Do 1. června 2015 se směsi klasifikují, označují a balí podle směrnice 1999/45/ES.
2. Odchylně od čl. 62 druhého pododstavce tohoto nařízení a vedle požadavků odstavce 1 tohoto článku mohou být látky a směsi před 1. prosincem 2010 a 1. červnem 2015 klasifikovány, označovány a zabaleny podle tohoto nařízení. V tom případě se nepoužijí ustanovení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES o označování a balení.
3. Od 1. prosince 2010 do 1. června 2015 se látky klasifikují jak podle směrnice 67/548/EHS, tak podle tohoto nařízení. Látky se označují a balí podle tohoto nařízení.
4. Odchylně od čl. 62 druhého pododstavce tohoto nařízení nemusí být látky klasifikované, označené a zabalené podle směrnice 67/548/EHS a uvedené na trh před 1. prosincem 2010 znovu označeny a zabaleny podle tohoto nařízení, a to až do 1. prosince 2012.
Odchylně od čl. 62 druhého pododstavce tohoto nařízení nemusí být směsi klasifikované, označené a zabalené podle směrnice 1999/45/ES a uvedené na trh před 1. červnem 2015 znovu označeny a zabaleny podle tohoto nařízení, a to až do 1. června 2017.
5. Pokud byla látka nebo směs klasifikována podle směrnice 67/548/EHS před 1. prosincem 2010 nebo podle směrnice 1999/45/ES před 1. červnem 2015, mohou výrobci, dovozci a následní uživatelé změnit klasifikaci látky nebo směsi za použití převodní tabulky v příloze VII tohoto nařízení.
6. Do 1. prosince 2011 může členský stát zachovat veškerou stávající a přísnější klasifikaci a označování látek uvedených v části 3 přílohy VI tohoto nařízení, pokud tyto klasifikace a prvky označení oznámily Komisi v souladu s ochrannou doložkou směrnice 67/548/EHS před 20. lednem 2009 a pokud tento členský stát předloží do 1. června 2009 agentuře v souladu s čl. 37 odst. 1 tohoto nařízení návrh harmonizované klasifikace a označení obsahující tyto klasifikace a prvky označení.
Podmínkou je, že Komise o návrhu klasifikace a označení v souladu s ochrannou doložkou směrnice 67/548/EHS před 20. lednem 2009 dosud nerozhodla.

Pokud navrhovaná harmonizovaná klasifikace a označení předložené podle prvního pododstavce nejsou v části 3 přílohy VI uvedeny nebo jsou v ní uvedeny v pozměněné podobě v souladu s čl. 37 odst. 5, pozbývá výjimka podle prvního pododstavce tohoto odstavce platnosti.

3.2 Klasifikace látky a směsi

(§ 4 zákona)

Klasifikace látky nebo směsi je postup zjišťování nebezpečných fyzikálně-chemických vlastností, nebezpečných vlastností ovlivňujících zdraví a nebezpečných vlastností ovlivňujících životní prostředí (dále jen „nebezpečná vlastnost“) látky nebo směsi, hodnocení zjištěných nebezpečných vlastností a následné zařazení látky nebo směsi do jednotlivých skupin nebezpečnosti látky nebo směsi (dále jen „skupina nebezpečnosti“).

Při klasifikaci látky nebo směsi se nepřihlíží k látkám, příměsím nebo nečistotám, které mají nebezpečné vlastnosti a jejichž koncentrace jsou nižší, než jsou minimální koncentrace uvedené v následující tabulce (příloha č. 1 zákona), pokud nejsou v Seznamu harmonizovaných klasifikací a označení uvedeném v nařízení CLP - Tabulka 3.2. části 3 přílohy VI nařízení CLP, (dále jen „seznam“) u jednotlivých nebezpečných látek stanoveny koncentrace nižší.

Minimální koncentrace nebezpečných látek obsažených ve směsi, které se berou v úvahu při klasifikaci směsí (příloha č. 1 k zákonu č. 350/2011 Sb.)

Kategorie nebezpečnosti látky	Koncentrace, která se bere v úvahu pro	
	plynné směsi % objemová	směsi jiné než plynné % hmotnostní
Vysoce toxické	0,02	0,1
Toxické	0,02	0,1
Karcinogenní, kategorie 1 nebo 2	0,02	0,1
Mutagenní, kategorie 1 nebo 2	0,02	0,1
Toxické pro reprodukci, kategorie 1 nebo 2	0,02	0,1
Zdraví škodlivé	0,2	1
Žiravé	0,02	1
Dráždivé	0,2	1
Senzibilizující	0,2	1
Karcinogenní, kategorie 3	0,2	1
Mutagenní, kategorie 3	0,2	1
Toxické pro reprodukci, kategorie 3	0,2	1
Nebezpečné pro životní prostředí s přiřazeným symbolem N		0,1
Nebezpečné pro ozónovou vrstvu Země	0,1	0,1
Nebezpečné pro životní prostředí bez přiřazeného symbolu N		1

Dovozce nebo následný uživatel, který uvádí na trh směs, zohlední při její klasifikaci všechny v ní obsažené nebezpečné látky, s výjimkou látek podle předchozího odstavce.

Dovozce nebo následný uživatel, který uvádí na trh směs, je povinen uchovávat údaje použité pro klasifikaci směsi po dobu, po kterou je uváděna na trh, a po dobu dalších 10 let od posledního uvedení na trh a poskytnout je na vyžádání příslušným správním orgánům pro potřeby výkonu státní správy.

3.3 Hodnocení nebezpečných vlastností látek a směsí

(§ 6 zákona)

Výrobce nebo dovozce hodnotí nebezpečné vlastnosti látky a zařadí látku do jedné nebo více skupin nebezpečnosti

- a) podle seznamu; pokud však látka spadá do jedné nebo více skupin nebezpečnosti, které nejsou pro tuto látku v seznamu uvedeny, klasifikace látky se provádí pro tyto skupiny nebezpečnosti podle obecných postupů pro hodnocení nebezpečných vlastností látek, nebo
- b) není-li uvedena v seznamu, potom podle obecných postupů pro hodnocení nebezpečných vlastností látek, na základě údajů o jejich nebezpečných vlastnostech získaných zkoušením podle přímo použitelného předpisu Evropské unie (Nařízení Komise č. 440/2008, kterým se stanoví zkušební metody podle nařízení REACH) nebo jinými metodami.

Dovozce nebo následný uživatel, který uvádí na trh směs, hodnotí její nebezpečné vlastnosti a zařadí směs do jedné nebo více skupin nebezpečnosti postupem podle bodů 3.3.1 až 3.3.3.

Prováděcí právní předpis (vyhláška č. 402/2011 Sb. o hodnocení nebezpečných vlastností chemických látek a chemických směsí a balení a označování nebezpečných chemických směsí) stanovuje

- a) obecné postupy pro hodnocení nebezpečných vlastností látky a směsi a označování směsi,
- b) konvenční výpočtové metody hodnocení nebezpečných vlastností směsi na základě vlastností nebezpečných pro zdraví a nebezpečných pro životní prostředí.

3.3.1 Hodnocení zjištěných nebezpečných fyzikálně-chemických vlastností směsi

(§ 7 zákona)

Dovozce nebo následný uživatel, který uvádí na trh směs, provádí hodnocení jejích nebezpečných fyzikálně-chemických vlastností za účelem zařazení směsi do jedné nebo více skupin nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 písm. a) až e) zákona postupy stanovenými prováděcím právním předpisem (vyhláška 402/2011 Sb.) na základě stanovení těchto vlastností metodami uvedenými v Nařízení Komise č. 440/2008.

Hodnocení nebezpečných fyzikálně-chemických vlastností směsi podle předchozího odstavce se neprovádí, pokud

- a) žádná z látek v ní obsažených nemá nebezpečné fyzikálně-chemické vlastnosti, pro které by měla být zařazena do jedné nebo více skupin nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 zákona,
- b) dojde ke změně složení směsi, které neovlivní její nebezpečné fyzikálně-chemické vlastnosti, nebo
- c) směs uvedená na trh v aerosolovém rozprašovači splňuje požadavky jiných právních předpisů (zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, NV č. 194/2001 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na aerosolové rozprašovače).

3.3.2 Hodnocení zjištěných vlastností směsi nebezpečných pro zdraví

(§ 8 zákona)

Dovozce nebo následný uživatel, který uvádí na trh směs, provádí hodnocení jejích vlastností nebezpečných pro zdraví za účelem zařazení směsi do jedné nebo více skupin nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 písm. f) až n) zákona

- a) konvenční výpočtovou metodou stanovenou prováděcím právním předpisem, nebo

- b) obecnými postupy stanovenými prováděcím právním předpisem na základě stanovení vlastností nebezpečných pro zdraví metodami uvedenými v Nařízení Komise č. 440/2008.

Postup podle písm. b) se použije pouze v případě, že vlastnosti směsi nebezpečné pro zdraví nelze stanovit metodou uvedenou v písm. a) nebo na základě již existujících výsledků zkoušek nebezpečnosti pro zdraví.

Pokud byly vlastnosti směsi nebezpečné pro zdraví hodnoceny podle písm. a) i b), použijí se pro zařazení směsi do jedné nebo více skupin nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 zákona výsledky získané podle písm. b), s výjimkou stanovení vlastností karcinogenní, mutagenní nebo toxické pro reprodukci, pro jejichž stanovení se musí vždy postupovat podle písm. a).

Pokud se nepříznivé účinky směsi na zdraví člověka zjištěné na základě epidemiologických studií, vědecky ověřených případových studií nebo na základě statistických dat liší od účinků získaných hodnocením vlastností směsi nebezpečných pro zdraví, klasifikuje se směs podle zjištěných účinků na zdraví člověka.

Pokud by hodnocení vlastností směsi nebezpečných pro zdraví konvenční výpočtovou metodou mohlo vést k podhodnocení nebo nadhodnocení vlastností směsi nebezpečných pro zdraví při jejím zařazování do jedné nebo více skupin nebezpečnosti v důsledku zesílení nebo zeslabení jejich nebezpečných vlastností vlivem vzájemného působení složek směsi, musí být k tomuto vlivu při klasifikaci přihlédnuto.

3.3.3 Hodnocení zjištěných vlastností směsi nebezpečných pro životní prostředí (§ 9 zákona)

Dovozce nebo následný uživatel, který uvádí na trh směs, provádí hodnocení jejích vlastností nebezpečných pro životní prostředí za účelem zařazení směsi do skupiny nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 písm. o) zákona

- a) konvenční výpočtovou metodou stanovenou prováděcím právním předpisem, nebo
- b) obecnými postupy stanovenými prováděcím právním předpisem, na základě stanovení vlastností nebezpečných pro životní prostředí metodami uvedenými v Nařízení Komise č. 440/2008.

Postup podle písm. b) se použije pouze v případě, že vlastnosti směsi nebezpečné pro životní prostředí nelze stanovit metodou uvedenou v písm. a) nebo na základě již existujících výsledků zkoušek nebezpečnosti pro životní prostředí.

Pokud byly vlastnosti směsi nebezpečné pro životní prostředí hodnoceny podle písm. a) i b), použijí se pro zařazení směsi do skupiny nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 písm. o) zákona výsledky získané podle písm. b).

3.3.4 Nové hodnocení nebezpečných vlastností směsi (§ 10 zákona)

Dovozce nebo následný uživatel, který uvádí na trh směs, je povinen provést nové hodnocení jejích vlastností nebezpečných pro zdraví nebo životní prostředí, pokud

- a) změna výchozí koncentrace jedné nebo více nebezpečných látek obsažených ve směsi zařazených do jedné nebo více skupin nebezpečnosti je větší, než je uvedeno v níže uvedené tabulce (příloha č. 2 k zákona),
- b) dojde k náhradě jedné nebo více látek obsažených ve směsi, nebo

c) dojde k přidání jedné nebo více látek obsažených ve směsi.

Limitní koncentrace nebezpečných látek pro změnu klasifikace nebezpečných směsí (Příloha č. 2 k zákonu č. 350/2011 Sb.)

Výchozí rozmezí koncentrace (c) látky obsažené ve směsi	Přípustná změna ve výchozí koncentraci látky obsažené ve směsi
$c \leq 2,5 \%$	$\pm 30 \%$
$2,5\% < c \leq 10\%$	$\pm 20 \%$
$10\% < c \leq 25\%$	$\pm 10 \%$
$25\% < c \leq 100\%$	$\pm 5\%$

Dovozce nebo následný uživatel, který uvádí na trh směs, není povinen provést nové hodnocení jejích nebezpečných vlastností, pokud změny v jejím složení neovlivní její zařazení do jedné nebo více skupin nebezpečnosti.

Ustanovení prvního odstavce se nevztahuje na dovozce nebo následného uživatele, který uvádí na trh přípravky na ochranu rostlin a pomocné prostředky na ochranu rostlin, jejichž nebezpečné vlastnosti jsou hodnoceny podle ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) nebo § 9 odst. 1 písm. b) chemického zákona.

4.0 Balení a označování

4.1 Balení směsi

(§ 11 zákona)

Dodavatel, který uvádí na trh nebezpečnou směs zařazenou do jedné nebo více skupin nebezpečnosti nebo směs, která může představovat specifické nebezpečí pro zdraví nebo životní prostředí stanovenou prováděcím právním předpisem (vyhláška č. 402/2011 Sb.), zajistí, aby tato směs byla opatřena obalem a uzávěrem, které jsou

- a) navrženy a konstruovány tak, aby obsah nemohl uniknout; tento požadavek neplatí tam, kde jsou předepsána zvláštní bezpečnostní opatření,
- b) zhotoveny z materiálů, které nejsou narušovány obsahem a nevytvářejí s ním nebezpečné sloučeniny,
- c) vyrobeny tak, aby bylo zajištěno, že odolají tlaku a deformacím vznikajícím při běžném zacházení a že nedojde k jejich uvolnění,
- d) navrženy a konstruovány tak, aby mohly být opakovaně používány bez úniku obsahu, jsou-li určeny k opakovanému použití.

Obal směsi podle předchozího odstavce určené k prodeji spotřebiteli (zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele) musí vedle výše uvedených požadavků vyhovovat těmto požadavkům

- a) obal obsahující směs, která je označena jako vysoce toxická, toxická nebo žíravá, musí mít uzávěr odolný proti otevření dětmi a hmatatelnou výstrahu pro nevidomé,
- b) obal obsahující směs, která je označena jako zdraví škodlivá, extrémně hořlavá nebo vysoce hořlavá, musí být opatřen hmatatelnou výstrahou pro nevidomé; tento požadavek se nevztahuje na směs v aerosolovém rozprašovači klasifikovanou a označenou pouze jako extrémně hořlavá nebo vysoce hořlavá,
- c) obal obsahující směs musí být navržen a konstruován tak, aby jeho provedení nebo označení nebylo shodné s provedením nebo označením používaným pro potraviny, pitnou vodu, krmiva, léčiva nebo kosmetické prostředky, kterým by mohl být uveden spotřebitel v omyl nebo kterým by mohlo dojít k jeho záměně za hračky.

Pro obal nebezpečné směsi určené k prodeji spotřebiteli, který je opatřen hmatatelnou výstrahou pro nevidomé nebo uzávěrem odolným proti otevření dětmi, stanoví prováděcí právní předpis (vyhláška č. 402/2011 Sb.) náležitosti, zajišťující zvýšenou ochranu těchto skupin spotřebitelů.

Dodavatel, který uvádí na trh směs určenou k prodeji spotřebiteli, je povinen uchovávat doklady o splnění požadavků na obal stanovených ve druhém odstavci písm. a) a b) a v prováděcím právním předpisu (vyhláška č. 402/2011 Sb.) po dobu, po kterou je směs uváděna na trh a po dobu dalších 10 let od jejího posledního uvedení na trh a poskytnout je na vyžádání příslušným správním orgánům pro potřeby výkonu státní správy.

Obal nebezpečné směsi zařazené do jedné nebo více skupin nebezpečnosti provedený v souladu s podmínkami pro přepravu nebezpečných věcí v mezinárodní přepravě (zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, úmluva COTIF, zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, dohoda o ADR) a s požadavky na přepravu nebezpečných věcí v železniční, silniční, vodní vnitrozemské, letecké a námořní dopravě vyhovuje výše uvedeným požadavkům.

4.2 Označování látek a přípravků

(§ 12 - 16 zákona)

Dodavatel, který uvádí na trh nebezpečnou směs, zajistí, aby její označení na obalu splňovalo požadavky stanovené prováděcím právním předpisem (vyhláška 402/2011 Sb.), a aby na obalu nebezpečné směsi byly jasně, čitelně a nesmazatelně v českém jazyce uvedeny tyto údaje:

- a) obchodní název směsi,
- b) obchodní firma nebo název, sídlo a telefonní číslo, je-li dodavatelem právnická osoba, nebo obchodní firma nebo jméno, popřípadě jména, příjmení, bydliště, popřípadě místo podnikání, je-li odlišné od bydliště, a telefonní číslo dodavatele, je-li dodavatelem podnikající fyzická osoba,
- c) chemický název nebezpečné látky nebo látek přítomných ve směsi ve tvaru jednoho z názvů uvedených v seznamu a v souladu s vyhláškou č. 402/2011 Sb.; pokud látka není v seznamu uvedena, musí být chemický název látky nebo látek uveden v souladu s mezinárodně uznávaným názvoslovím,
- d) výstražné symboly stanovené vyhláškou č. 402/2011 Sb. [příloha č. 5 příručky],
- e) standardní věty označující specifickou rizikovost směsi stanovené vyhláškou č. 402/2011 Sb. (R-věty) [příloha č. 6 příručky],
- f) standardní pokyny pro bezpečné zacházení se směsí stanovené vyhláškou č. 402/2011 Sb. (S-věty) [příloha č. 7 příručky],
- g) hmotnost nebo objem, jde-li o směs určenou k prodeji spotřebiteli,
- h) náležitosti označování stanovené pro nebezpečnou směs a směs, která může představovat specifické nebezpečí pro zdraví nebo životní prostředí, stanovené vyhláškou č. 402/2011 Sb. [příloha č. 14 příručky].

Dodavatel, který uvádí na trh směs, která může představovat specifické nebezpečí pro zdraví nebo životní prostředí, stanovenou vyhláškou č. 402/2011 Sb., zajistí, aby její označení na obalu splňovalo požadavky podle písmene a) a b) a vyhlášky č. 402/2011 Sb.

Označení přípravků na ochranu rostlin a pomocných prostředků na ochranu rostlin podle chemického zákona musí být doprovázeno upozorněním „Dodržujte pokyny pro používání, abyste se vyvarovali rizik pro člověka a životní prostředí“.

Na označení obalu směsi uváděné na trh se nesmí uvádět nápisy zdůrazňující neškodnost, ekologickou šetrnost nebo jakékoli jiné informace uvádějící, že směs není nebezpečná, nebo informace, které mohou vést k podcenění nebezpečnosti směsi.

Výše uvedený dodavatel je povinen uchovávat údaje použité pro označení směsi po dobu, po kterou je tato směs uváděna na trh, a po dobu dalších 10 let od posledního uvedení na trh a poskytnout je na vyžádání příslušným správním orgánům pro potřeby výkonu státní správy.

Vyhláška č. 402/2011 Sb. stanovuje:

- a) směsi, které mohou představovat specifické nebezpečí pro zdraví nebo životní prostředí [příloha č. 13 příručky],
- b) náležitosti označování nebezpečné směsi a směsi, která může představovat specifické nebezpečí pro zdraví nebo životní prostředí [příloha č. 14 příručky],

- c) výstražné symboly a písmenné označení nebezpečných fyzikálně-chemických vlastností směsi a vlastností směsi nebezpečné pro zdraví nebo životní prostředí [příloha č. 5 příručky],
- d) standardní věty označující specifickou rizikovost směsi (R-věty) [příloha č. 6 příručky],
- e) standardní pokyny pro bezpečné zacházení se směsí (S-věty) [příloha č. 7 příručky].

V případě, že požadované údaje uvede dodavatel na štítku místo na obalu, musí být štítek pevně připevněn k jedné nebo několika stranám obalu tak, aby bylo možno údaje číst v poloze, ve které je obal obvykle uložen. Plocha obalu nebo štítku pro označení podle tohoto zákona je určena pouze pro poskytování informací požadovaných tímto zákonem, popřípadě doplňkových zdravotních a bezpečnostních informací.

Informace uvedené na obalu nebo musí zřetelně vystupovat z jejich pozadí a musí mít takovou velikost a uspořádání, aby byly snadno čitelné. Barva a provedení označení musí být takové, aby výstražný symbol a jeho pozadí zřetelně vynikaly.

Při označování nebezpečné směsi v obalu, jehož obsah nepřesahuje 125 ml, se v označení směsi neuvedou

- a) R-věty a S-věty, je-li tato směs zařazena do jedné nebo více skupin nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 písm. b), d) nebo j) zákona s výjimkou směsí s přiřazenou větou R41,
- b) R-věty a S-věty, je-li tato směs zařazena do skupiny nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 písm. o) zákona s přiřazeným výstražným symbolem „N“,
- c) S-věty, je-li tato směs zařazena do skupiny nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 písm. e) nebo o) zákona bez přiřazeného výstražného symbolu „N“.

Dodavatel, který uvádí na trh nebezpečnou směs zařazenou do jedné nebo více skupin nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 písm. f), g) nebo i) zákona určenou k nabízení nebo k prodeji spotřebiteli, opatří tuto směs návodem k použití, který může být uveden místo na obalu nebo štítku v příbalovém letáku. Skutečnost, že jsou některé údaje uvedeny v příbalovém letáku, musí být uvedena na obalu nebo štítku.

Alternativní názvy nebezpečných látek přítomných ve směsi (§ 14-15):

Na základě žádosti dovozce nebo následného uživatele, který uvádí na trh nebezpečnou směs, povolí Ministerstvo životního prostředí v označení této směsi místo názvů nebezpečných látek přítomných ve směsi používání názvů, které identifikují nejdůležitější funkční chemické skupiny, nebo názvů alternativních, pokud dovozce nebo následný uživatel uvede, že zveřejnění názvu látky na štítku nebo v bezpečnostním listu ohrožuje jeho obchodní tajemství nebo jeho práva duševního vlastnictví. Žádost je možné podat jen pro látky zařazené do skupin nebezpečnosti stanovených prováděcím právním předpisem (vyhláška č. 162/2012 Sb., tvorba názvu nebezpečné látky v označení nebezpečné směsi).

Tento postup nelze použít, pokud je pro danou látku stanoven hygienický limit podle jiného právního předpisu (Nařízení vlády č. 361/2007 Sb.).

Podrobnější informace o náležitostech žádosti jsou upraveny v § 14 chemického zákona.

Další ustanovení k označování směsí (§ 16):

Dodavatel, který uvádí na trh nebezpečnou směs, splní pro účely chemického zákona požadavky na označování nebezpečné směsi zařazené do jedné nebo více skupin nebezpečnosti:

- a) v případě, že vnější obal obsahuje jeden nebo několik vnitřních obalů, pokud je vnější obal označen v souladu s podmínkami pro přepravu nebezpečných věcí v mezinárodní přepravě stanovenými mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána, a vnitřní obaly jsou označeny v souladu s tímto zákonem,
- b) v případě, že je opatřena jedním obalem, pokud je takový obal označen v souladu s podmínkami pro přepravu nebezpečných věcí v mezinárodní přepravě, stanovenými mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána, a dále v souladu s § 12 odst. 1 písm. a), b), c), e) a f) zákona, jde-li o nebezpečnou směs; nebezpečná směs zařazená do skupiny nebezpečnosti podle § 5 odst. 1 písm. o) zákona obsahuje rovněž údaje podle § 12 odst. 1 písm. d) zákona,
- c) v případě, že je opatřena zvláštním typem obalu, jako jsou lahve pro přepravu plynů, pokud je takový obal označen v souladu se zvláštními požadavky uvedenými v prováděcím právním předpisu.

V případě, kdy může dojít k uzavření kupní smlouvy o koupi nebezpečné směsi, aniž by kupující měl k dispozici informace uvedené na štítku nebo obalu směsi, je dodavatel povinen v nabídce nebezpečné směsi uvést informace o její nebezpečnosti.

5.0 Oznamovací povinnost

(§ 22 a § 36 zákona, vyhl. 61/2013 Sb.)

Dovoz "ze světa" do Evropské unie:

Dovozce nebo následný uživatel, který jako první uvádí na trh Evropské unie na území České republiky směs, která má nebezpečné fyzikálně-chemické vlastnosti nebo nebezpečné vlastnosti ovlivňující zdraví, je povinen do 45 dnů ode dne, kdy tuto směs poprvé uvedl na trh, poskytnout Ministerstvu zdravotnictví informace o jejím vlivu na zdraví včetně informací o jejím úplném složení a fyzikálně-chemických vlastnostech v elektronické podobě a v rozsahu stanoveném [vyhláškou č. 61/2013 Sb.](#)

Výrobce, který uvádí na trh Evropské unie na území České republiky detergent, je povinen do 45 dnů ode dne, kdy tento detergent uvedl na trh poprvé, poskytnout Ministerstvu zdravotnictví informace obsažené v datovém listu podle přímo použitelného předpisu Evropské unie o detergentech (Nařízení EU č. 648/2004 o detergentech) v elektronické podobě a v rozsahu stanoveném [vyhláškou č. 61/2013 Sb.](#)

"Dovoz" z Evropské unie do ČR:

Dodavatel, který na území České republiky uvádí na trh směs z jiného členského státu Evropské unie, která má nebezpečné fyzikálně-chemické vlastnosti nebo nebezpečné vlastnosti ovlivňující zdraví, je povinen do 45 dnů ode dne, kdy tuto směs poprvé uvedl na trh, poskytnout Ministerstvu zdravotnictví informace o jejím vlivu na zdraví včetně informací o jejím složení a fyzikálně-chemických vlastnostech obsažených v bezpečnostním listu v elektronické podobě a v rozsahu stanoveném [vyhláškou č. 61/2013 Sb.](#)

Distributor, který na území České republiky uvádí na trh detergent z jiného členského státu Evropské unie, je povinen do 45 dnů ode dne, kdy tento detergent poprvé uvedl na trh, poskytnout Ministerstvu zdravotnictví informace zveřejněné výrobcem podle přímo použitelného předpisu Evropské unie o detergentech (Nařízení EU č. 648/2004 o detergentech) v elektronické podobě [vyhláškou č. 61/2013 Sb.](#)

Všechny výše uvedené povinné osoby jsou povinny každou změnu informací poskytnutých Ministerstvu zdravotnictví oznámit ve lhůtě 45 dnů od změny informací.

[Vyhláška č. 61/2013 Sb.](#) stanovuje rozsah požadovaných informací. Samotný zápis se provádí do databáze, která je přístupná na adrese: <https://snzr.ksrzs.cz/snzr/ozn/>.

Pozor směsi a detergenty, které aktivně dodáváte a poprvé jste je uvedli na trh před 15. 3. 2013:

Ministerstvo zdravotnictví v důsledku opožděného vydání prováděcí vyhlášky oproti předpokládanému termínu posunulo sdělením termín pro splnění oznamovací povinnosti. Tyto směsi a detergenty musí být zapsány nejpozději do 1. 3. 2014.

Pro jednotný výklad vyhlášky ministerstvo vydalo metodický pokyn k plnění oznamovací povinnosti (je k dispozici v **Doprovodné dokumentaci**).

6.0 Výkon státní správy, sankce

6.1 Výkon státní správy

(§ 23-31 zákona)

Státní správu v oblasti uvádění látek nebo látek obsažených ve směsích a v předmětech na trh a v uvádění směsí na trh podle tohoto zákona vykonávají

- a) Ministerstvo životního prostředí,
- b) Ministerstvo zdravotnictví,
- c) Ministerstvo průmyslu a obchodu,
- d) Česká inspekce životního prostředí,
- e) krajské hygienické stanice,
- f) celní úřady,
- g) Státní úřad inspekce práce,
- h) Státní rostlinolékařská správa.

6.1.1 Výkon kontroly

(§ 32 zákona)

Při výkonu kontroly podle chemického zákona jsou fyzické osoby vykonávající kontrolu oprávněny pořizovat si fotodokumentaci a odebírat vzorky látky, směsi nebo látky v předmětu za účelem zjištění jejich složení a provádět nebo zajišťovat jejich rozборы.

Za odebrané vzorky se kontrolované osobě poskytne náhrada ve výši ceny, za kterou se látka, směs nebo předmět v okamžiku odebrání vzorku prodává na trhu, a to po posouzení, že látka, věc nebo předmět splňuje požadavky zákona nebo přímo použitelných předpisů Evropské unie.

6.2 Nápravná opatření a správní delikty

6.2.1 Nápravná opatření

(§ 33 zákona)

Příslušný správní orgán je oprávněn nařídit

- a) osobě, která uvedla na trh látku nebo směs v rozporu s požadavky na jejich klasifikaci, balení nebo označování stanovenými tímto zákonem nebo přímo použitelným předpisem Evropské unie o klasifikaci, balení a označování, aby uvedla ve stanovené lhůtě jejich klasifikaci, balení a označování do souladu s tímto zákonem nebo přímo použitelným předpisem Evropské unie o klasifikaci, balení a označování,
- b) osobě, která uvedla látku nebo látku ve směsi nebo předmětu na trh, aniž splnila povinnost registrace podle přímo použitelného předpisu Evropské unie o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, její stažení z trhu,
- c) osobě, která porušila zákaz nebo omezení uvádět na trh látku samotnou nebo obsaženou ve směsi nebo předmětu podle hlav VII a VIII přímo použitelného předpisu Evropské unie o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, její stažení z trhu,
- d) k odstranění protiprávního stavu v oblasti uvádění látek, směsí nebo předmětů na trh zneškodnění nebezpečné látky, směsi nebo předmětu na náklady jejich vlastníka, popřípadě držitele, není-li vlastník

znám, jestliže hrozí poškození zdraví nebo ohrožení života člověka, životního prostředí anebo jestliže již k němu došlo,

- e) k odstranění protiprávního stavu v oblasti dovozu a vývozu látek, směsí nebo předmětů zneškodnění nebezpečné látky, směsi nebo předmětu na náklady jejich vlastníka, popřípadě držitele, není-li vlastník znám, jestliže hrozí poškození zdraví nebo ohrožení života člověka, životního prostředí anebo jestliže již k němu došlo,
- f) k odstranění protiprávního stavu v oblasti uvádění přípravků na ochranu rostlin nebo dalších prostředků na ochranu rostlin na trh zneškodnění nebezpečného přípravku na ochranu rostlin nebo dalšího prostředku na ochranu rostlin anebo souběžného přípravku na ochranu rostlin na náklady jejich vlastníka, popřípadě držitele, není-li vlastník znám, jestliže hrozí škody na zdraví lidí nebo zvířat nebo poškození životního prostředí anebo jestliže již k němu došlo.

Odvolání proti rozhodnutí o stažení látky, směsi nebo předmětu z trhu nebo zneškodnění nebezpečné látky, směsi nebo předmětu nemá odkladný účinek.

6.2.2 Správní delikty (§ 34 zákona)

- 1) Osoba, která provádí zkoušení vlastností látek nebo směsí nebezpečných pro zdraví a životní prostředí pro účely tohoto zákona se dopustí správního deliktu tím, že
 - a) provádí zkoušení nebezpečných vlastností látky nebo směsi pro účely tohoto zákona a přímo použitelných předpisů Evropské unie bez osvědčení podle § 18 odst. 1, nebo
 - b) v rozporu s § 21 odst. 2 písemně nepotvrdí, že zkoušení nebezpečných vlastností látky nebo směsi bylo provedeno v souladu se zásadami.
- 2) Výrobce nebo dovozce se dopustí správního deliktu tím, že
 - a) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek vyrobí nebo doveze látku nebo látku ve směsi nebo předmětu, aniž by ji registroval nebo oznámil, nebo
 - b) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o klasifikaci, označování a balení látek a směsí neoznámí údaje o klasifikaci.
- 3) Výrobce se dopustí správního deliktu tím, že
 - a) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o detergentech uvede na trh detergent nebo povrchově aktivní látku pro detergenty, aniž by splnil kritéria biologické rozložitelnosti, nebo
 - b) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o detergentech uvede na trh detergent nebo povrchově aktivní látku pro detergenty, aniž by poskytl Ministerstvu zdravotnictví stanovené informace.
- 4) Výrobce, dovozce nebo následný uživatel se dopustí správního deliktu tím, že
 - a) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek uvede na trh nebo používá látku bez povolení,
 - b) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o perzistentních organických znečišťujících látkách vyrobí, uvede na trh nebo používá látku, nebo
 - c) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o klasifikaci, označování a balení látek a směsí neklasifikuje látku nebo směs před jejich uvedením na trh nebo je klasifikuje odlišně, než stanoví tento předpis.
- 5) Dovozece nebo následný uživatel se dopustí správního deliktu tím, že
 - a) v rozporu s § 4 odst. 1, 2 nebo 3 nebo v rozporu s § 5 neklasifikuje látku nebo směs před jejich uvedením na trh nebo je klasifikuje odlišně, než stanoví tato ustanovení, nebo

- b) v rozporu s § 4 odst. 4 neuchovává údaje použité pro klasifikaci směsi po dobu, po kterou je tato směs uváděna na trh, nebo po dobu dalších 10 let od posledního uvedení na trh, nebo je neposkytne na vyžádání příslušným správním orgánům.
- 6) Výrobce, dovozce, následný uživatel nebo distributor se dopustí správního deliktu tím, že
 - a) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek neposkytne informace v dodavatelském řetězci,
 - b) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek vyrobí, uvede na trh nebo použije látku nebo látku ve směsi nebo předmětu,
 - c) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o klasifikaci, označování a balení látek a směsí uvede na trh látku nebo směs klasifikovanou jako nebezpečná, aniž by je označil a zabalil,
 - d) v rozporu s § 11 až 16 uvede na trh směs, která je klasifikovaná jako nebezpečná, nebo směs, která může představovat specifické nebezpečí, aniž by ji označil a zabalil,
 - e) v rozporu s § 11 odst. 4 neuchovává doklady o splnění požadavků na obal směsi po dobu, po kterou je tato směs uváděna na trh, a po dobu dalších 10 let od posledního uvedení na trh, nebo je neposkytne na vyžádání příslušným správním orgánům,
 - f) v rozporu s § 12 odst. 5 neuchovává údaje použité pro označení směsi po dobu, po kterou je tato směs uváděna na trh, a po dobu dalších 10 let od posledního uvedení na trh, nebo je neposkytne na vyžádání příslušným správním orgánům, nebo
 - g) v rozporu s § 16 odst. 2 neuvede v nabídce nebezpečné směsi, která umožňuje uzavření kupní smlouvy o koupi nebezpečné směsi, aniž by kupující měl k dispozici informace uvedené na štítku nebo obalu směsi, informace o její nebezpečnosti,
 - h) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o klasifikaci, označování a balení látek a směsí neuchovává doklady o splnění požadavků na klasifikaci a označování látky nebo směsi po dobu, po kterou je tato látka nebo směs uváděna na trh, a po dobu dalších 10 let od posledního uvedení na trh, nebo je neposkytne na vyžádání příslušným správním orgánům,
 - i) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o klasifikaci, označování a balení látek a směsí neuvede v nabídce nebezpečné látky nebo směsi, která umožňuje uzavření kupní smlouvy bez znalosti informací uvedených na štítku nebo obalu látky nebo směsi, informace o její nebezpečnosti.
- 7) Vývozce nebo dovozce se dopustí správního deliktu tím, že
 - a) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o vývozu a dovozu nebezpečných chemických látek doveze nebo vyveze látku, nebo
 - b) v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o vývozu a dovozu nebezpečných chemických látek neposkytne Ministerstvu životního prostředí informace o dovozu a vývozu.
- 8) Vývozce se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o zákazu vývozu kovové rtuti a některých sloučenin a směsí rtuti vyveze rtuť, její sloučeniny nebo směsi.
- 9) Výrobce působící v oblasti výroby chloru a alkalických hydroxidů se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o zákazu vývozu kovové rtuti a některých sloučenin a směsí rtuti neposkytne Ministerstvu životního prostředí stanovené informace.
- 10) Následný uživatel se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek nevyhotoví zprávu o chemické bezpečnosti nebo neposkytne Evropské agentuře pro chemické látky stanovené informace.
- 11) Žadatel o registraci nebo následný uživatel se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s přímo použitelným předpisem Evropské unie o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek neposkytne Evropské agentuře pro chemické látky stanovené informace.

- 12) Dovozce, následný uživatel nebo dodavatel, který jako první uvádí na trh na území České republiky směs, která má nebezpečné fyzikálně-chemické vlastnosti nebo nebezpečné vlastnosti ovlivňující zdraví, se dopustí správního deliktu tím, že neposkytne Ministerstvu zdravotnictví informace podle § 22 odst. 1 nebo 2.
- 13) Výrobce nebo distributor, který uvádí na trh na území České republiky detergent, se dopustí správního deliktu tím, že neposkytne Ministerstvu zdravotnictví informace podle § 22 odst. 3 nebo 4.
- 14) Dovozce, následný uživatel, dodavatel, výrobce nebo distributor se dopustí správního deliktu tím, že neoznámí změnu informací poskytnutých Ministerstvu zdravotnictví podle § 22 odst. 5.
- 15) Osoba, která uvedla na trh látku nebo směs, která nesplňuje požadavky na její klasifikaci, balení nebo označování podle přímo použitelného předpisu Evropské unie, se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s rozhodnutím příslušného správního úřadu podle § 33 odst. 1 nezjedná nápravu.
- 16) Osoba, která uvedla na trh látku nebo směs, která nesplňuje požadavky na její klasifikaci, balení nebo označování podle hlavy II, se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s rozhodnutím příslušného správního úřadu podle § 33 odst. 1 písm. a) nezjedná nápravu.
- 17) Osoba, která uvedla látku nebo látku ve směsi nebo předmětu na trh, aniž splnila povinnost registrace podle přímo použitelného předpisu Evropské unie, se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s rozhodnutím příslušného správního úřadu podle § 33 odst. 1 písm. b) nestáhne takovou látku, směs nebo předmět z trhu.
- 18) Osoba, která porušila zákaz nebo omezení uvádění na trh látky samotné nebo obsažené ve směsi nebo předmětu podle hlav VII a VIII přímo použitelného předpisu Evropské unie, se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s rozhodnutím příslušného správního úřadu podle § 33 odst. 1 písm. c) nestáhne takovou látku, směs nebo předmět z trhu.
- 19) Dovozce nebo následný uživatel uvádějící na trh na území České republiky nebezpečnou směs, kterému bylo vydáno rozhodnutí povolující mu v označení této směsi použít místo názvů určitých nebezpečných látek přítomných ve směsi názvy, které identifikují nejdůležitější funkční chemické skupiny nebo názvy alternativní, se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s § 14 odst. 6 neposkytne kopii tohoto rozhodnutí orgánům členských států Evropské unie, ve kterých má v úmyslu s takto označenou směsí v rámci své obchodní činnosti nakládat.

Za správní delikty se uloží pokuta

- a) do 5 000 000 Kč, jde-li o správní delikt podle bodu 2 písm. a), bodu 4 písm. a) nebo c), bodu 6 písm. b) nebo c), nebo bodu 15, 17 nebo 18,
- b) do 4 000 000 Kč, jde-li o správní delikt podle bodu 5 písm. a), bodu 6 písm. d) nebo g) nebo bodu 16,
- c) do 3 000 000 Kč, jde-li o správní delikt podle bodu 4 písm. b), bodu 6 písm. a), h) nebo i), bodu 7 písm. a) nebo bodu 8,
- d) do 2 000 000 Kč, jde-li o správní delikt podle bodu 5 písm. b), bodu 6 písm. e) a f) nebo bodu 19,
- e) do 1 000 000 Kč, jde-li o správní delikt podle bodu 1 písm. a), bodu 2 písm. b), bodu 3 písm. a) nebo b), bodu 7 písm. b) nebo odstavců 9 až 13,
- f) do 500 000 Kč, jde-li o správní delikt podle bodu 1 písm. b) nebo bodu 14.

7.0 Ochrana zdraví při práci – nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky

(§ 44a-b zákona č. 258/2000 Sb.)

Tato kapitola upravuje jednu ze velkých změn, kterou přinesl nový zákon o chemických látkách a přípravcích. Právní úprava nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky ve vztahu k ochraně zdraví při práci, zajištění nakládání autorizovanou osobou, odborné způsobilosti autorizované osoby byla do 30.4.2004 přímou součástí zákona o chemických látkách a přípravcích. Nový zákon o chemických látkách a přípravcích však tuto problematiku přesouvá do kompetence zákona o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb. Platnost těchto změn je od 1.5. 2004. *Jsou-li tedy v následujícím textu odkazy na zákon č. 258/2000 Sb., je myšlen zákon ve znění zákona č. 356/2003 Sb. a následných novel.*

V následujícím textu jsou popsány změny na úseku ochrany zdraví při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky.

7.1 Obecné povinnosti při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky

Nakládáním s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky je jejich výroba, dovoz, vývoz, prodej, používání, skladování, balení, označování a vnitropodniková doprava.

Při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky je každý povinen chránit zdraví lidí a životní prostředí a řídit se výstražnými symboly nebezpečnosti, standardními větami označujícími specifickou rizikovost a standardními pokyny pro bezpečné zacházení.

Právnícké a fyzické osoby nesmějí prodávat, darovat ani jiným způsobem poskytovat nebezpečné chemické látky a chemické přípravky klasifikované jako vysoce toxické jiným fyzickým nebo právníckým osobám, nejsou-li tyto osoby oprávněny k nakládání s těmito chemickými látkami a chemickými přípravky podle bodu 7.3.

Právnícké osoby a fyzické osoby oprávněné k podnikání podle zvláštních právních předpisů nesmějí prodávat nebezpečné chemické látky a chemické přípravky klasifikované jako vysoce toxické, toxické nebo žíravé v prodejnách automatech a do přinesených nádob.

Fyzické osoby, které v rámci svého zaměstnání nebo přípravy na povolání nakládají s nebezpečnými chemickými látkami nebo přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické, toxické, žíravé nebo karcinogenní označené R-větou 45 nebo 49, mutagenní označené R-větou 46 a toxické pro reprodukci označené R-větou 60 nebo 61, musí být prokazatelně seznámeny s nebezpečnými vlastnostmi chemických látek a chemických přípravků, se kterými nakládají, zásadami ochrany zdraví a životního prostředí před jejich škodlivými účinky a zásadami první předlékařské pomoci.

Právnícká osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání je povinna vydat pro pracoviště, na němž se nakládá s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické, toxické, žíravé nebo karcinogenní označené R-větou 45 nebo 49, mutagenní označené R-větou 46 a toxické pro reprodukci označené R-větou 60 nebo 61, písemná pravidla o bezpečnosti, ochraně zdraví a ochraně životního prostředí při práci s těmito chemickými látkami a chemickými přípravky. Pravidla musí být volně dostupná zaměstnancům na pracovišti a musí obsahovat zejména informace o nebezpečných vlastnostech

chemických látek a chemických přípravků, se kterými zaměstnanci nakládají, pokyny pro bezpečnost, ochranu zdraví a ochranu životního prostředí, pokyny pro první předlékařskou pomoc a postup při nehodě. Text pravidel je právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání povinna projednat s orgánem ochrany veřejného zdraví příslušným podle místa činnosti.

7.2 Věkové omezení při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky

Právnické a fyzické osoby nesmějí prodávat ani darovat nebezpečné chemické látky a chemické přípravky klasifikované jako toxické nebo žíravé:

- a) osobám mladším 18 let,
- b) osobám zcela nebo zčásti zbaveným způsobilosti k právním úkonům.

Právnické osoby a fyzické osoby oprávněné k podnikání podle zvláštních právních předpisů nesmějí prodávat nebezpečné chemické látky a chemické přípravky klasifikované jako vysoce toxické, toxické nebo žíravé v prodejních automatech a do přinesených nádob.

Fyzické osoby starší 15 let a mladší 18 let smějí nakládat s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky klasifikovanými jako toxické nebo žíravé jen v rámci přípravy na povolání a pod přímým dozorem odpovědné osoby. S chemickými látkami nebo chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické mohou nakládat jen v rámci přípravy na povolání a pod přímým dohledem osoby s odbornou způsobilostí podle bodu 7.6.

Fyzické osoby starší 10 let a mladší 18 let smějí nakládat s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako žíravé, jestliže tyto chemické látky a přípravky jsou součástí výrobků, které splňují požadavky stanovené zvláštními právními předpisy na hračky (nařízení vlády č. 19/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na hračky).

7.3 Zajištění odborně způsobilou osobou

Právnické osoby a fyzické osoby oprávněné k podnikání podle zvláštních právních předpisů smějí nakládat s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické jen tehdy, jestliže nakládání s těmito chemickými látkami a chemickými přípravky mají zabezpečeno fyzickou osobou odborně způsobilou podle § 44b odst. 1, 2 nebo 7 zákona (bod 7.6).

Jednotlivé činnosti v rámci nakládání s těmito chemickými látkami a chemickými přípravky může vykonávat i zaměstnanec, kterého fyzická osoba odborně způsobilá prokazatelně zaškolila. Opakované proškolení se provádí nejméně jedenkrát za rok. O školení a proškolení musí být pořízen písemný záznam, který je právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání povinna uchovávat po dobu 3 let. Ustanovení tohoto odstavce se nevztahuje na provozování speciální ochranné dezinfekce, dezinsekce a deratizace (§ 58 zákona č. 258/2000 Sb.).

7.4 Požadavky na skladování nebezpečných chemických látek a přípravků

Právnícké osoby a fyzické osoby oprávněné k podnikání podle zvláštních právních předpisů jsou povinny skladovat nebezpečné chemické látky a chemické přípravky klasifikované jako vysoce toxické v prostorách, které jsou uzamykatelné, zabezpečené proti vloupání a vstupu nepovolaných osob.

Při skladování musí být vyloučena záměna a vzájemné škodlivé působení uskladněných chemických látek a chemických přípravků a zabráněno jejich pronikání do životního prostředí a ohrožení zdraví lidu.

7.5 Evidence vysoce toxických látek

Právnícké osoby a fyzické osoby oprávněné k podnikání, které nakládají s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické, jsou povinny vést evidenci těchto chemických látek a chemických přípravků.

Evidence se vede pro každou nebezpečnou chemickou látku a chemický přípravek odděleně a evidenční záznamy musí obsahovat údaje o přijatém a vydaném množství, stavu zásob a jméno osoby (název nebo firmu), které byly chemická látka nebo chemický přípravek vydány. Evidenční záznamy se uchovávají nejméně po dobu 5 let po dosažení nulového stavu zásob nebezpečné chemické látky nebo chemického přípravku. Tato povinnost se nevztahuje na provozování speciální ochranné dezinfekce, dezinsekce a deratizace.

7.6 Odborná způsobilost

(§ 44b zákona č. 258/2000 Sb.)

Za fyzické osoby odborně způsobilé pro nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické, nejde-li o výrobu, dovoz nebo prodej nebezpečných chemických látek a chemických přípravků klasifikovaných jako vysoce toxické a o výkon speciální ochranné dezinfekce, dezinsekce a deratizace, se považují:

a) absolventi vysokých škol, kteří:

1. získali vysokoškolské vzdělání v akreditovaném magisterském studijním programu všeobecné lékařství nebo farmacie, nebo v akreditovaných magisterských studijních programech v oblasti veterinárního lékařství a hygieny,
2. získali vysokoškolské vzdělání v oblasti oborů chemie,
3. získali vysokoškolské vzdělání v oblasti skupiny učitelských oborů se zaměřením na chemii, nebo
4. získali vysokoškolské vzdělání a mají doklad o absolvování speciální průpravy pro výkon práce ve zdravotnictví (§ 54 zákona č. 20/1966 Sb.) nebo doklad o absolvování celoživotního vzdělávání v oboru toxikologie (§ 98 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách),
5. získali vysokoškolské vzdělání v akreditovaném magisterském studijním programu rostlinolékařství nebo ochrana rostlin, popřípadě v rámci programu celoživotního vzdělávání v tomto oboru (§ 82 odst. 2 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů),

b) fyzické osoby, které mají jiné vzdělání, než je uvedeno v písmenu a), a které se podrobily úspěšné zkoušce odborné způsobilosti a mají osvědčení o odborné způsobilosti k nakládání s chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické. Orgán ochrany veřejného zdraví vydá uchazeči, který úspěšně vykonal zkoušku, nejpozději do 30 dnů ode dne vykonání zkoušky osvědčení o odborné způsobilosti pro nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické. Za vydání osvědčení se platí správní poplatek (položka 22 Sazebníku

správních poplatků zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích). Osvědčení je platné po dobu 5 let ode dne jeho vydání.

Fyzické osoby, kterým bylo vydáno rozhodnutí o autorizaci (§ 18 až 20 zákona č. 157/1998 Sb., zákon o chemických látkách a přípravcích) pro chemické látky a chemické přípravky vysoce toxické, se považují za odborně způsobilé do doby skončení platnosti rozhodnutí o autorizaci.

Za fyzické osoby odborně způsobilé pro výrobu, dovoz nebo prodej nebezpečných chemických látek a chemických přípravků klasifikovaných jako vysoce toxické se považují fyzické osoby odborně způsobilé podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání).

Při uznávání odborné kvalifikace nebo jiné způsobilosti, kterou státní příslušníci České republiky nebo členských států Evropské unie nebo jejich rodinní příslušníci získali v jiném členském státě Evropské unie, se postupuje podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie). Pokud komise pro přezkoušení odborné způsobilosti uzná odbornou kvalifikaci podle § 44b odstavce 4 zákona 258/2005 Sb. (zkouška odborné způsobilosti) pouze částečně, je uchazeč oprávněn skládat rozdílovou zkoušku. U rozdílové zkoušky není uchazeč zkoušen z těch oblastí, uvedených v prováděcím právním předpisu (vyhláška č. 428/2004 Sb., o získání odborné způsobilosti k nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické), ve kterých mu byla uznána získaná odborná kvalifikace postupem podle první věty.

Zkouška odborné způsobilosti:

Komisi pro přezkoušení odborné způsobilosti pro nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické (dále jen „zkušební místo“) zřizuje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví. Komise je tříčlenná.

Ke zkoušce se může přihlásit u kteréhokoliv zkušebního místa fyzická osoba starší 18 let, která má trvalý pobyt na území České republiky, popřípadě bydliště, jde-li o fyzickou osobu, která trvalý pobyt na území České republiky nemá (dále jen „uchazeč“). Pozvánku ke zkoušce doručí zkušební místo uchazeči nejpozději 30 dní před termínem konání zkoušky. V přihlášce ke zkoušce uchazeč uvede:

- jméno, popřípadě jména, příjmení, adresu bydliště, jakož i datum a místo narození,
- dosažené vzdělání včetně akreditovaného programu, popřípadě studijního oboru,
- vykonávanou praxi a její délku,
- skupiny chemických látek nebo přípravků, se kterými uchazeč nakládá nebo bude nakládat,
- datum a podpis.

K přihlášce se připojí doklad o ukončeném vzdělání a doklad o vykonané praxi a její délce. Přihlášku ke zkoušce uchazeč zašle příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví. Přihlášku lze zaslat jak formou listinnou, tak i formou elektronickou.

Zkouška se provádí ústní formou. Znalosti požadované ke složení zkoušky odborné způsobilosti k nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické:

1. Právní předpisy (zákon č. 356/2003 Sb., § 44a a 44b zákona č. 258/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů),

2. cesty vstupu látek a přípravků klasifikovaných jako vysoce toxické (dále jen "látky") do organismu člověka obecně a se zaměřením na látky, se kterými uchazeč nakládá nebo bude nakládat,
3. působení látek na zdraví člověka (akutní otrava, chronická otrava) se zaměřením na látky, se kterými uchazeč nakládá nebo bude nakládat,
4. zásady bezpečnosti a hygieny práce při nakládání s látkami obecně a se zaměřením na látky, se kterými uchazeč nakládá nebo bude nakládat,
5. zásady první předlékařské pomoci při zasažení látkami obecně a se zaměřením na látky, se kterými uchazeč nakládá nebo bude nakládat,
6. zneškodňování látek a zásady ochrany životního prostředí se zaměřením na látky, se kterými uchazeč nakládá nebo bude nakládat.

Po úspěšném složení zkoušky se vydá uchazeči osvědčení o odborné způsobilosti k nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické. V případě, že uchazeč u zkoušky neuspěl, je možné zkoušku opakovat nejdříve za šest týdnů. Na základě jedné podané žádosti lze zkoušku opakovat pouze dvakrát.

Osvědčení je platné po dobu 5 let ode dne jeho vydání. Platnost osvědčení se neprodlužuje. Před uplynutím doby jeho platnosti je možno podat přihlášku k nové zkoušce.

Osvědčení se nevyžaduje u osoby, která je usazena v jiném členském státě Evropské unie a na území České republiky hodlá dočasně nakládat s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky, pokud prokáže, že je státním příslušníkem členského státu Evropské unie a že je držitelem oprávnění k výkonu činnosti podle právních předpisů jiného členského státu Evropské unie, pokud se v takovém státě takové oprávnění vyžaduje.

Další podrobnosti stanovuje vyhláška č. 428/2004 Sb., o získání odborné způsobilosti k nakládání s nebezpečnými chemickými látkami chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické.

8.0 Bezpečnost práce a požární ochrana

Všechny práce s chemickými látkami a přípravky, které mohou ohrozit zdraví musí být technicky zabezpečeny tak, aby nebyly překračovány nejvyšší přípustné koncentrace pro pracovní prostředí (NPK-P).

Při práci s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky musí pracovníci používat stanovené osobní ochranné pracovní prostředky. Při práci s chemickými látkami a přípravky je zakázáno jíst, pít a kouřit.

Před každou prací s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky musí být zkontrolována a zajištěna technická a organizační opatření k ochraně zdraví. Pokud to charakter práce vyžaduje, musí být připraveny asanační prostředky pro případ havárie.

Seznámení pracovníků s pokyny uvedenými v bezpečnostních listech je nedílnou součástí kvalifikace pracovníků pro nakládání s nebezpečnými látkami a přípravky. Před započítím práce s novou látkou či přípravkem je pracovník povinen prokazatelně se seznámit s bezpečnostními pokyny uvedenými v bezpečnostní listě.

Na doprovodném CD jsou uvedeny příklady pokynů pro bezpečné nakládání s látkami a přípravky extrémně hořlavé, vysoce hořlavé, žíravé, toxické, dráždivé, zdraví škodlivé.

8.1 Povinnosti vedoucích zaměstnanců

Za plnění úkolů firmy v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při práci odpovídají vedoucí pracovníci na všech stupních řízení v rozsahu svých funkcí. Tyto úkoly jsou rovnocennou a neoddělitelnou součástí jejich pracovních povinností.

8.2 Povinnosti zaměstnanců

Znalost předpisů k zajištění bezpečnosti práce, bezpečnosti technických zařízení a ochrany zdraví při práci je nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů.

Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, případně opomenutí při práci.

Dále je povinen zejména:

- dodržovat právní předpisy k zajištění bezpečnosti práce, bezpečnosti technických zařízení a ochrany zdraví při práci; dodržovat ostatní předpisy a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zásady bezpečného chování na pracovišti a stanovené pracovní postupy, s nimiž byl řádně seznámen,
- používat při práci osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení,
- účastnit se školení a výcviku zajišťovaného zaměstnavatelem v zájmu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a podrobit se zkouškám a lékařským prohlídkám stanoveným právními předpisy.

8.3 Bezpečnost při manipulaci a skladování

Před začátkem ruční manipulace s nebezpečnými látkami musí být zkontrolován stav držadel, uzavření nádob a pevnost obalů.

Nebezpečné látky skladované v demižónech, kovových koších a podobných nádobách nesmějí být přenášeny na zádech nebo v náručí, ani taženy nebo tlačeny po podlaze nebo na skluzích.

Pracovníci, kteří přicházejí do styku s nebezpečnými látkami, musí být organizací v potřebném rozsahu seznámeni s účinky těchto látek, se způsoby, jak s nimi zacházet, s ochrannými opatřeními, se zásadami první pomoci, s potřebnými asanačními postupy a s postupy při likvidaci poruch a havárií.

Při vyprazdňování nádob se žiravinami musí být použito vhodné vyklápěcí zařízení.

Asanace obalů, strojů, zařízení, ploch apod. kontaminovaných žiravinami se musí provést okamžitě. Použitý asanační materiál se nesmí skladovat.

8.4 Zásady bezpečné práce s těkavými chemickými látkami a přípravky

Při všech operacích, při který je volná hladina vystavena okolnímu vzduchu, přelévání, míšení, rozpouštění látek, filtrace apod. je nutné dbát zvýšené opatrnosti a zabezpečit dostatečné větrání místnosti. Těkavé kapaliny neponechávat v otevřených nádobách. Nádoby musí být vždy uzavřeny.

Při rozliti je nutné těkavou kapalinu vysát vhodným materiálem a zabezpečit dostatečné větrání. Nasáklý materiál je jako nebezpečný odpad nutné zneškodnit vhodným způsobem (umístění do vhodné označené uzavřené nádoby), nesmí být odhozen do nádob na běžný odpad ani ponechán v místě uniku těkavé kapaliny.

8.5 Zásady práce s žiravými chemickými látkami a přípravky

Obaly s těmito látkami nesmí být přemísťovány otevřené. Žiraviny mohou být z obalů odlévány pouze pomocí výklopných košů. Je zakázáno nasávat žiravé látky ústy. Při činnosti s agresivními kapalinami (obzvláště přelévání) je nutné používat stanovené ochranné pomůcky. Při manipulaci s žiravými látkami je nutné použít ochranné rukavice odolné k dané žiravé látce. Při manipulaci s větším množstvím použít i ochrannou zástěru. Při potřísnění pokožky okamžitě smývat žiravou látku proudem vody po dobu několika minut, následně umýt postižené místo mýdlem. **Žiravé látky a přípravky se nesmějí dávat, ani přechodně, do obalů od nápojů či potravin. Obaly s žiravými látkami a přípravky musí být vždy opatřeny stanoveným označením.**

8.6 Zásady práce s toxickými chemickými látkami

Nebezpečné toxické látky a přípravky musí být uchovány tak, aby nemohlo dojít k jejich zneužití. Obaly s nebezpečnými chemickými látkami se nesmí přemísťovat otevřené. Nepovolané osoby nemají do prostor, kde se používají či skladují nebezpečné chemické látky a přípravky přístup. Návštěvy (např. údržbáři) se smí v uvedených prostorech pohybovat pouze v odborném doprovodu. V prostorech, kde se používají či skladují nebezpečné chemické látky a přípravky je zakázáno jíst, pít, kouřit. Je zakázáno nasávat toxické látky ústy. **Nebezpečné chemické látky a přípravky se nesmějí dávat, ani přechodně, do obalů od nápojů či potravin. Obaly s toxickými chemickými látkami a přípravky musí být vždy opatřeny stanoveným označením.**

8.7 Požární ochrana

Pracovníci jsou povinni pravidelně se seznamovat s předepsanou dokumentací požární ochrany (požární řád, poplachové směrnice, evakuační plán) a se zvláštními požadavky na provoz, údržbu a obsluhu zařízení v případě požáru.

8.8 Souhrn zásad bezpečného zacházení s chemickými látkami a přípravky

(vhodné pro použití ve vnitřních předpisech)

Základní zásady bezpečného zacházení s chemickými látkami:

- ⇒ Před zahájením jakékoliv činnosti s chemickými látkami (nebo se zařízeními, v nichž jsou látky obsaženy) se seznámit s charakterem a nebezpečnými vlastnostmi těchto látek (např. z bezpečnostních listů chemických látek nebo z jiných obdobných dokumentů), s doporučenými způsoby zacházení včetně bezpečnostních a ochranných opatření, se zásadami první pomoci a s místním provozním a bezpečnostním předpisem (provozním řádem pracoviště, předpisem pro obsluhu strojů a zařízení apod.).
- ⇒ Při každé činnosti s chemickými látkami používat vhodné osobní ochranné pracovní prostředky přidělené zaměstnavatelem na základě vyhodnocení rizik a práce a konkrétních podmínek na pracovišti.
- ⇒ V případě činností s nebezpečnými chemickými látkami, zejména hořlavými a toxickými v prostorách nebo místech s možností vstupu nepovolaných osob, zajistit pracoviště a označit jej výstražnými barvami, značkami a nápisy.
- ⇒ Při práci v uzavřených prostorách, nádobách a nádržích s výskytem plynů, par či prachů nebezpečných chemických látek zajistit kontrolu další osobou zvenčí (mimo ohrožený prostor) a průběžné sledování nebezpečných koncentrací látek a minimální koncentrace obsahu kyslíku ve vzduchu.
- ⇒ Před zahájením prací vybavit pracoviště dostatečným množstvím asanačních prostředků, prostředků první pomoci a osobních ochranných pracovních prostředků pro pracovní i havarijní účely.
- ⇒ Před zahájením ruční manipulace s nebezpečnými látkami zkontrolovat stav držadel či úchytů, těsnost uzavření nádob a pevnost obalů. Vyvarovat se přenášení těchto nádob na zádech nebo v náručí, případně tažení nebo tlačení po podlahách nebo skluzech. Při čerpání a stáčení strojním zařízením, při manipulaci motorovými vozíky nebo jinými dopravními a transportními prostředky se řídit místním provozním a bezpečnostním předpisem, řešícím bezpečné provádění každé manipulace.
- ⇒ Na jednotlivých pracovištích, u jednotlivých strojů a zařízení zajistit dostatečný pracovní a manipulační prostor umožňující bezpečně provádět požadovaných operací, zkontrolovat funkčnost systému větrání nebo odsávání plynů, par a prachů chemických látek a zamezit stékání kapalin do vybrání a prohlubní strojů a zařízení, případně podlah, usazování prachů na povrchu předmětů a konstrukcí, hromadění plynů a par v obtížně větratelných koutech místností.
- ⇒ Chemické látky skladovat jen na místech k tomu určených, v předepsaném množství a odpovídajících obalech s vyznačením obsahu a bezpečnostním označením podle vlastností látek, zabránit společnému skladování látek, které spolu mohou nebezpečně reagovat.

Hlavní zásady pro bezpečnou manipulaci s některými kategoriemi nebezpečných chemických látek:

- při přípravě roztoků žiravin přilévat nebo přidávat žiravinu do vody (kapaliny) za stálého míchání, případně ochlazování,
- vyvarovat se styku roztoků hydroxidů (louhů) s hliníkovými předměty (možnost vývoje vodíku),
- při vyprazdňování nádob (demižonů, barelů) se žiravinami použít vhodné vyklápěcí zařízení, nepřenášet žiraviny v otevřených nádobách,
- k odstranění rozlité kyseliny dusičné a silných oxidačních směsí nepoužívat dřevěné piliny a jiné organické látky,
- textilní materiál nasáklý nátěrovými hmotami, fermeží a oleji ukládat v uzavřených kovových nádobách,
- při práci s hořlavými kapalinami vyloučit vznik statické elektřiny a mechanického či elektrického jiskření, při jejich rozliti okamžitě zhasnou plynové spotřebiče, vypnout elektrický proud, vyhlásit zákaz vstupu nepovolaným osobám, zajistit odvětrání prostoru a pro asanaci použít vhodné sorpční materiály podle druhu látky. Je zakázáno stírat tyto hořlavé kapaliny s podlah z umělých hmot (nebezpečí vzniku statické elektřiny),
- nepřechovávat nebezpečné látky, zejména toxické a žíravé, v obalech běžně používaných na potraviny a krmiva.
- s prázdnými obaly od chemických látek zacházet až do asanace nebo likvidace stejným způsobem jako s plnými.

- zařízení, jeho součásti (nádrže, kontejnery, přepravní obaly) a prostory, kde se vyskytují a používají nebezpečné chemické látky, musí být označeny příslušným bezpečnostním značením (barvami, značkami a nápisy), upozorňujícím na zdroje rizika a nebezpečné vlastnosti látek.

Při zacházení s chemickými látkami jsou důležité následující podmínky:

- znalost vlastností a účinků používaných látek a vědomí vzniku trvalého nebezpečí při práci s nimi,
- zaškolení a opakované proškolení pracovníků v potřebném rozsahu, případně zajištění odborného dozoru či dohledu nad vykonávanou prací,
- dodržování příslušných bezpečnostních předpisů a pokynů k zacházení s látkami, zásad osobní a provozní hygieny a používání osobních ochranných pracovních prostředků,
- správná funkce bezpečnostních, ochranných a výstražných zařízení,
- zabránění úniku látek do prostorů pracovišť, opatření pracovišť dostatečným množstvím asanačních prostředků podle druhu látky a předpokládaného typu úniku,
- trvalé udržování znalostí (i praktických dovedností) o zásadách první pomoci, asanačních postupech, postupech při zdolávání mimořádných událostí.

9.0 Úvod do toxikologie

9.1 Základní pojmy

Toxikologie:	věda o poškození organismu následkem působení jedů a jejich metabolitů.
Jed:	jedovatá (toxická) látka, které podána v malém množství nebo přítomná v nízké koncentraci po vstřebání poškodí organismus. Jedem není látka, která škodí na základě výlučně fyzikálních vlastností. Mikroorganismy a jejich toxiny se neřadí mezi jedy. Za jedovaté látky se však považují léčiva.
Toxicita látek:	vyjadřuje se kvantitativně nejčastěji velikostí dávky potřebné k dosažení určitého účinku. Přímá úměrnost dávky a toxicity je výjimečná, nejčastěji má tato závislost exponenciální tvar.
Střední smrtelná dávka (dosis letalis media, LD₅₀):	je takové množství látky, které usmrtí polovinu pokusných zvířat. Tento parametr je při malém souboru pokusných zvířat ovlivňován individuální citlivostí. Mezi druhy jsou někdy i řádové rozdíly v citlivosti na jedy.
Střední toxická dávka (dosis toxica media, TD₅₀):	je taková dávka jedu, která u poloviny pokusných zvířat způsobí určité toxické příznaky.
Střední toxická koncentrace (concentratio toxica media, TC₅₀):	je koncentrace jedovatého plynu nebo páry, které po čtyřhodinové inhalaci usmrtí do 48 hodin 50% exponovaných jedinců.
Akutní otrava:	je definována jako stav po jednorázovém požití jedovaté látky, popřípadě po požití opakovaném v poměrně krátkém časovém intervalu, charakterizovaným klinickým obrazem většinou vážného stavu s ohrožením základních funkcí postiženého.
Chronická otrava:	je způsobena expozicí nebo opakovaným příjmem jedu v dlouhém časovém intervalu (týdny, měsíce, roky), obvykle v malých dávkách, které nevyvolávají akutní příznaky. Život není bezprostředně ohrožen, zdraví postiženého je však dlouhodobě a většinou trvale poškozeno.
Antidotum (protijed):	je látka, která ruší účinek jedu na organismus. Principem jeho působení může být např. vytěsnění jedu z cílové struktury (receptoru), urychlení rozkladu jedovaté látky, její adsorpce nebo ovlivnění funkce antagonistického systému vzhledem k tomu systému, který je porušen intoxikací. Příklady specifických protijedů (jed - protijed): ethylenglykol – ethanol, karbamáty – atropin, metanol – ethanol, oxid uhelnatý – kyslík.
Imunotoxicita:	toxické látky mohou buď imunitní reakci potlačit (imunosuprese) nebo naopak vyvolat nepřiměřenou odpověď imunitního systému (alergická reakce).
Teratogenita:	mnohé látky mají schopnost poškodit embryo nebo plod při dávkách, které nejsou pro matku toxické.
Mutagenita:	některé látky působí na strukturu kyselin DNA a RNA, které uchovávají genetické informace. Může dojít ke změně struktury některé base nukleové kyseliny a tím k změnám kódovaných, či přenášených genetických informací. Tyto změny se projevují mutacemi.
Karcinogenita:	mutace v genetickém materiálu DNA či RNA se může projevit zhoubným bujením napadené tkáně.

9.2 Stupnice jedovatosti

Pro orientaci v širokém spektru jedů, jsou v toxikologii látky konvenčně děleny do kategorií podle dávky, které je schopna usmrtit průměrného dospělého člověka (asi 70 kg). Dále uvedené třídění vychází pouze z akutního, bezprostředního účinku.

Kategorie	Přibližná smrtelná dávka po požití		Příklad
	mg / kg	celkové množství pro člověka	
prakticky netoxické	> 15 000	víc než litr	BaSO ₄
málo toxické	5 – 10 000	půllitr až litr	ethanol
mírně toxické	500 – 5 000	půldeci a půllitr	NaCl, FeSO ₄
silně toxické	50 – 500	lžička až půldeci	Cd ²⁺ , Pb ²⁺ , methanol
extrémně toxické	5 – 50	7 kapek až lžička	BaCO ₃ , KClO ₃
supertoxické	< 5	stopa, méně než 7 kapek	nikotin, botulotoxin

9.3 Cesty vstupu toxických látek - absorpce

Z hlediska bezpečné práce je nejdůležitější vstup toxických látek vdechováním a pokožkou. Těmito cestami se látka může dostat do těla neúmyslně a často nepozorovatelně. V případě vstupu požitím může k intoxikaci dojít při neopatrnosti či záměnou.

Vdechování - inhalace

Plyny, páry kapalin, aerosoly, prachové částice se do těla dostávají dýchacími cestami. V horních cestách dýchacích se mohou některé látky zadržovat. Zadržují se hlavně látky dobře rozpustné ve vodě (vlhký povrch sliznic) a pevné částice nad 1 μm (řasinkové výstelky sliznic). Ostatní látky se dostávají do plicních sklípků a do krve. Dobrá adsorpční schopnost plic je dána jejich velkým povrchem a vysokým prokrvením.

Požiti

Látky v zažívacím traktu zpravidla nepůsobí otravu, nejedná-li se o látky žíravé či dráždivé. Teprve po absorpci do krve začne škodlivina působit toxicky. K tomu dochází po celé délce zažívacího traktu, nejvýznamnější je však absorpce v tenkém střevě.

Kůže

Neporušená kůže tvoří určitou bariéru pro vstup cizorodých látek do těla. Na jejím povrchu je tenká vrstva keratinizovaných buněk, která tvoří největší překážku pro proniknutí škodlivin. Ochranné schopnosti kůže jsou významně oslabeny, je-li povrchová vrstva porušena. Stačí k tomu i malé oděrky.

9.4 Příznaky akutních otrav - nespecifická symptomatologie

Otravy mají řadu nespecifických příznaků. V přednemocniční péči je prvořadým úkolem vyprostit postiženého z kontaminovaného prostředí a zajistit neodkladnou resuscitaci, tj. uvolnit dýchací cesty, při zástavě dechu zavést umělé dýchání. Není-li hmatný tep, zahájit nepřímou masáž srdce. Pak je nutné dekontaminovat povrch těla, postarat se o odstranění jedu ze zažívacího traktu. Podrobnější postupy jsou uvedeny v kapitole první pomoc.

9.4.1 Poruchy dýchání

Zjistíme-li při počátečním hodnocení stavu postiženého, že je v bezvědomí, zkontrolujeme především průchodnost dýchacích cest. Pokud postižený dýchá a je v bezvědomí, uložíme ho do stabilizované polohy na boku s hlavou mírně dolů a předsuneme dolní čelist, aby mu nezapadal jazyk a aby sliny a zvratky odtékaly koutkem úst.

Kromě ucpání dýchacích cest mohou být dýchací potíže při otravě způsobeny útlumem dechového centra, ochrnutím dechového svalstva, těžkou pneumonií nebo plicním otokem. V uvedených případech zahájíme umělé dýchání. Dechová stimulancia bývají neúčinná a nebezpečná.

9.4.2 Poruchy krevního oběhu

Řada otrav je provázána poruchami srdečního rytmu a změnami krevního tlaku. Cirkulace krve musí být obnovena během 4-5 minut, aby nedošlo k irreverzibilnímu poškození mozku. Léčíme podle zásad srdeční masáže.

9.4.3 Poruchy vědomí

Poruchy vědomí jsou nejčastějším příznakem otrav. Po stabilizaci základních pochodů (srdeční a dechová činnost) uložíme postiženého do stabilizační polohy na boku.

9.4.4 Poruchy termoregulace

U postiženého v bezvědomí lze v důsledku porušené termoregulace očekávat podchlazení (hypotermii). Mírné snížení tělesné teploty by se nemělo drasticky upravovat. Postiženého přeneseme do teplého prostředí (pokud to stav dovoluje), pacienta ohříváme pomalu, abychom předešli arytmiím.

9.4.5 Křeče

Křeče jsou častým příznakem otrav a mohou vést až ke smrti. Křeče mohou vést k hypertermii (přehřátí) organismu.

9.5 Dekontaminace

K důležitým neodkladným opatřením patří přerušení vstupu jedu do organismu a zabránění jeho působení. Podle povahy otravy, situace a možností odstraníme toxické látky s povrchu těla a ze zažívacího traktu.

Kůže

Leptavé látky rychle poškozují kůži a mnohé z nich se touto cestou dobře vstřebávají. Při potřísnění co nejrychleji odstraníme kontaminovaný oděv, postižená místa omyjeme vlažnou vodou, v případě hydrofobních látek použijeme mýdlo. Neutralizaci škodliviny se vyhneme, protože vyvíjející teplo může těžce poškodit postižené místo.

Oči

Oči vyplachujeme velkým množstvím vlažné vody. Oko vyplachujeme alespoň 1 l vody. Nikdy nepoužívat neutralizační roztoky.

Inhalace

Působení dráždivých plynů, kouře a prachu přerušíme vyproštěním pacienta ze škodlivého prostředí. Při vyprošťování je třeba dbát, aby zachraňující byl dostatečně chráněn před kontaminací (respirátor, dýchací maska).

Zvracení

Vyvolání zvracení je používáno především při otravách látkami, které se neadsorbují na uhlí (např. ethanol, kyanid, ethylenglykol) a k odstranění celých tablet apod. Pro nebezpečí vdechnutí zvratků nikdy nevyvoláváme zvracení při bezvědomí, křečích, po požití látek způsobující náhlé kóma a ropných produktů (benzin, nafta, petrolej). Konkrétní postupy první pomoci v případě požití jsou vždy uvedeny v bezpečnostních listech. Ve většině případů již není doporučeno vyvolávat zvracení, ale podat větší množství vody (cca 0,5 l) a okamžitě vyhledat lékařskou pomoc.

Adsorpční uhlí

Jen málo toxických látek se špatně adsorbují na aktivní uhlí. Podává se asi 1 g uhlí na kg tělesné váhy, dávka se opakuje po 1–2 hodinách ještě jednou až dvakrát. Teoreticky by měl postižený přijmout desetkrát více uhlí než toxické látky. Vždy je však jistější vyhledat okamžitě lékařskou pomoc.

9.6 Všeobecná předlékařská opatření (první pomoc)

Při poskytování první pomoci jsou nejdůležitější následující zákroky:

1. *okamžité zamezení dalšímu pronikání jedu do organismu*
2. *zajištění životně důležitých funkcí (dýchání, krevní oběh, tělesná teplota)*
3. *podle stavu postiženého včasnou odbornou lékařskou pomoc*

Ad 1. Je-li postižený v zamořené atmosféře, co nejrychleji ho vyneseme. Při záchranných pracích je nutné dbát zvláštní opatrnosti, aby nedošlo k dalším nehodám. V silně zamořených nebo jinak nebezpečných prostředích je nutné zajistit dohled na záchranné práce z bezpečného místa, aby v případě potřeby mohla být poskytnuta další pomoc.

Na vhodném místě (čerstvý vzduch, teplo) odstraníme z postiženého kontaminovaný oděv. Potřísněnou pokožku omyjeme vlažnou vodou a mýdlem. Opomenutím těchto zásad může dojít výraznému zhoršení celkového stavu postiženého!

Ad 2. Při nepravidelnosti nebo zástavě dechu zahájíme neprodleně umělé dýchání. Před zahájením umělého dýchání je nezbytné se přesvědčit o průchodnosti dýchacích cest. V případě, že není hmatný puls, zahájíme nepřímou masáž srdce.

Je-li postižený v bezvědomí, uložíme ho na záda na tvrdou podložku. **Pod hlavu nic nepodkládáme!** Zprůchodníme dýchací cesty: postiženému zakloníme hlavu, povytáhneme jazyk, předsuneme dolní čelist. Pokud postižený nezačne dýchat, ihned zahájíme umělé dýchání.

9.6.1 Technika umělého dýchání

Umělé dýchání z plic do plic se provádí buď z úst do úst, nebo z úst do nosu. V prvním případě ukazovákem a palcem sevřeme postiženému nos a dlaní téže ruky stlačujeme čelo k podložce. Druhou rukou přizvedáme dolní čelist tak, aby ústa byla pootevřená. Rozevřenými ústy obemkneme ústa postiženého a hluboce vdechneme co největší množství vzduchu, aby se hrudník postiženého zvedl. Výdech se děje pasivně vlivem elasticity hrudníku, možno však mírným tlakem na hrudník pomoci. Je nutno vždy sledovat pohyby hrudníku, zda se zřetelně zvedá. Umělé dýchání provádíme až do objevení spontánních dýchacích pohybů.

Při umělém dýchání do nosu zavřeme ústa postiženého. Při oddálení úst postižený vydechuje. Při hmatném tepu velkých tepen na krku pokračujeme v umělém dýchání 12–16 za minutu.

9.6.2 Technika nepřímé masáže srdce

Při nehmatném tepu zahájíme ihned oživování dvěma rychlými vdechy současně s **nepřímou masáží srdce**, kterou provádíme tak, že nárazově stlačujeme hrudní kost v její dolní polovině hranou dlaně u zápěstí, o níž se opíráme druhou rukou. Postupujeme citlivě, tak, aby nedošlo ke zlomení kosti. Stlačujeme maximálně o 5 cm. Pokud je na místě jediný zachránce, střídá dva rychlé vdechy s patnácti stlačeními hrudní kosti. Pokud jsou

zachránci dva, provádí jeden umělé dýchání a druhý nepřímou masáž srdce. V tomto případě přichází jedno vdechnutí na každé páté stlačení hrudní kosti.

V oživování pokračujeme až do obnovení spontánního tepu či do příjezdu lékaře.

9.6.3 První pomoc při šoku

Šok vede k selhání a neléčí-li se, pak i ke smrti.

Příčiny šoku: velká krevní ztráta, srdeční infarkt, popálení, otrava, alergická reakce, prudký zánět, kolikovitě bolesti, některé úrazy bez zjevné ztráty krve apod.

Vznik šoku podporují: bolest, únava, vyčerpanost, strach, horko, chlad apod.

Příznaky šoku jsou postupně: neklid, přehnaná nebo nedostatečná reakce na bolest, nápadná bledost, chladná kůže a studený pot po celém těle, zrychlený hmatný tep postupně mizí, žízeň, zvracení, netečnost, bezvědomí, zhroucení krevního oběhu s postupnou zástavou

Protišoková opatření:

- Zastavíme krvácení
- Zajistíme dostatečné dýchání
- Postiženého uvedeme do protišokové polohy - uložíme na záda a dolní končetiny zvedneme asi 50 cm nad zem
- Postiženého uklidňujeme a tišíme jeho bolest
- Chráníme jej prochladnutím nebo naopak přehřátím
- Žízeň tišíme otíráním úst mokrou tkaninou či houbou
- **Postiženému nikdy nedáváme jíst ani pít !**
- Zajistíme lékařskou pomoc

9.6.4 První pomoc při krvácení

Každé krvácení je nebezpečné, tepenné krvácení přímo ohrožuje život!

Jsou tři druhy krvácení:

- **tepenné** - jasně červená krev vystřikuje z rány
- **žilní** - tmavě červená krev z rány vytéká
- **vlásečnicové** - krev z rány pouze prosakuje

Zastavení tepenného krvácení

1. Prsty stlačíme tepnu nad krvácející ranou tak, aby krev přestala vystřikovat.
2. Nad místem krvácení přiložíme na stlačenou tepnu **zaškrcovadlo** (široký gumový pruh, opasek, hadice, příp. provaz apod.), které utáhneme. Pokud jde o poranění ruky či nohy, končetinu zvedneme do výšky.
3. Na ránu přiložíme sterilní obvaz a pevně zavážeme, aby neprosakoval. Prosakuje-li krev, obvaz zesílíme.
4. Při poranění hlavy tepenné krvácení **nikdy** nezastavujeme tlakovým obvazem! Kryjeme je pouze běžným, zesíleným obvazem.
5. Postiženého co nejrychleji převezeme do nemocnice.

9.6.5 První pomoc při úrazu popálením a opařením

Popálení je závažné poranění vyžadující téměř vždy lékařské ošetření.

Postup první pomoci:

1. uhasíme oheň, vyprostíme zraněného a přivoláme lékařskou pomoc,
2. nepodceňujte i malé popálení, neboť mohlo dojít k nadechnutí plamene, které je vždy životu nebezpečné,
3. oděv přiškvařený ke kůži **nestrháváme**, ohořelý oděv odstraníme tak, abychom se co nejméně dotýkali popálené kůže, co nejdříve sejmeme těsnící a zaškrucující části oděvu a předměty (hodinky, náramky, prsteny),
4. kožní puchýře **nikdy nepropichujeme a nestrháváme !**
5. při částečném popálení obličeje, krku a rukou se snažíme poraněnou pokožku ochladit, nejlépe pod tekoucí pitnou vodou chladnou do 15 ° C, ochlazujeme do ústupu bolestí, ale **ne déle než 20 minut**, aby nedošlo k podchlazení zraněného,
6. popálenou část těla zabalíme do čisté sterilní tkaniny a volně zavážeme,
7. i u malého popálení, se může rychle vyvinout šok z popálení. Popáleným **nedáváme jíst**, u větších popálení ani pít,
8. po poskytnutí první pomoci zraněného neprodleně transportujeme vleže za trvalého dozoru do nemocnice.

10.0 Postup v případě havárie

Pokud dojde k úniku nebezpečných látek a přípravků je nutné okamžitě učinit opatření k zabránění ohrožení zdraví a životního prostředí. Konkrétní postupy se řídí dokumenty upravující mimořádné události, například plánem opatření pro případ havárie, popřípadě jinými (dokumentace PO apod.). Zpracování těchto dokumentů v určitých situacích ukládá například vodní zákon (blíže část C - Příručka pro využití a ochranu vod, bod 5.2 a 5.3). Příklady plánů opatření pro případ havárie a provozních řádů zařízení jsou uvedeny na doprovodném CD.

10.1 Základní opatření v případě úniku látek

Zamezení vniknutí do kanalizace, půdy a vody. Malé množství vysát vhodným savým materiálem. Větší množství ohraničit a odčerpat do nádob, zbytek posypat savým materiálem a odstranit.

Osoba, která zjistí únik závadné látky, ohlásí vznik havarijní situace neprodleně vedoucímu pracovníkovi. Ten dále zajišťuje řešení havarijní situace v souladu s obecně platnými právními předpisy. Jde-li o hořlavé látky, je třeba okamžitě provést první zásah, který směřuje převážně k zajištění požární bezpečnosti, t.j. vyloučení možnosti vzniku požáru nebo výbuchu. Jedná se rozmístění hasících přístrojů podél zasaženého území, přivolání požárních hlídek apod.

Mezi další okamžitá opatření náleží zejména:

- co nejrychlejší odstranění příčiny havárie podle jejího charakteru (provizorní utěsnění trhlin nebo děr v havarovaném zařízení např. bandáží, klíny a pod. U hořlavých látek musí být použito nejiskřivě nářadí.),
- pokud možno jednoduchým zásahem provést zabránění úniku závadných látek, resp. jej omezit,
- v odstraňování následků havárie je nutno pokračovat do úplné likvidace uniklých závadných látek a uvedení zamořeného prostoru do původního stavu.

Dále uvedený postup reakce při vzniku mimořádné situace lze použít při zpracování vnitřních řídicích dokumentů pro případ havárie:

- Pokusit se vzniklou událost (únik, výbuch, požár či jinou nežádoucí reakci chemických látek) zlikvidovat vlastními silami a prostředky.
- Neovladatelný únik, výbuch, požár či jinou nežádoucí reakci chemických látek hlásit okamžitě operačnímu středisku hasičského záchranného sboru.
- Podle možností poskytnout první pomoc zasaženým či postiženým osobám, t.j. zajistit průchodnost dýchacích cest, zastavit krvácení, u postižených bez dechu a tepu až do příjezdu lékaře provádět zevní masáž srdce a umělé dýchání, realizovat protišoková opatření, zejména však přerušit další průnik chemických látek do organismu.
- Zjištěné či předpokládané zasažení a postižení osob nezvládnutelné laickou první pomocí hlásit zdravotnické záchranné službě (rychlá zdravotnická pomoc, v krajním případě letecká záchranná služba) i hasičskému záchrannému sboru (vyprošťování osob).
- Podle možností a schopností spolupracovat při zásahu s jednotkami Integrovaného záchranného systému (lokalizace a likvidace události) a s vyšetřujícími orgány při vyšetřování zdroje, příčin a průběhu události.
- Každou i drobnou událost či drobné poranění vzniklé při práci s chemickými látkami evidovat, co nejpřesněji zjistit její zdroj a důsledně vyšetřit její příčiny.

- Všechny nedostatky zjištěné při vyšetřování události odstranit, opatření ze závěrů vyšetřování zpracovat do místních provozních a bezpečnostních předpisů pro provádění činností a obsluhu technických zařízení.
- Dodržovat trvale zásady bezpečného zacházení s chemickými látkami a bezpečného provozu technických zařízení, v nichž jsou látky umístěny, udržovat technická zařízení po celou dobu jejich provozu ve stavu schopném bezpečného, spolehlivého a bezporuchového provozu, aby k dalším nežádoucím událostem docházelo co možná nejméně.
- Tam, kde jsou zpracovány příslušné dokumenty, postupovat při vzniku události podle plánů zajišťování první pomoci (přivolání, organizace a poskytování) - "traumatologický plán", plánů pro havarijní připravenost a zásah - havarijní plán, evakuační plán, nouzový plán apod.
- Vždy pečlivě zvážit zajištění bezpečnosti jak zasažených, tak dosud nezasažených osob s tím, že podle konkrétní situace zůstanou na místě (ukrytí na pracovištích), budou vyvedeny či vyneseny (odsun) z ohroženého prostoru, shromážděny na shromaždištích, odtud dále evakuovány, případně i ukryty v prostorech k tomu určených a vybavených.

11.0 Školení pracovníků

Základní předpoklad bezpečné práce s chemickými látkami a přípravky je dostatečné zvládnutí všech znalostí nutných pro bezpečné zacházení.

Školení pracovníků lze rozdělit do dvou skupin:

a) Školení pracovníků odborně způsobilou osobu

Osoby nakládající s nebezpečnými látkami a přípravky, které jsou klasifikovány jako vysoce toxické musí být zaškoleny odborně způsobilou osobou (bod 7.3). Proškolení osob musí být prováděno nejméně 1x ročně. Doklady o školení osob musí být uchovány nejméně 3 roky.

b) Školení pracovníků

Fyzické osoby, které v rámci svého zaměstnání nebo přípravy na povolání nakládají s nebezpečnými chemickými látkami nebo přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické, toxické, žíravé nebo karcinogenní označené R-větou 45 nebo 49, mutagenní označené R-větou 46 a toxické pro reprodukci označené R-větou 60 nebo 61, musí být prokazatelně seznámeny s nebezpečnými vlastnostmi chemických látek a chemických přípravků, se kterými nakládají, zásadami ochrany zdraví a životního prostředí před jejich škodlivými účinky a zásadami první předlékařské pomoci (bod 7.1).

Podle zákona o chemických látkách se toto školení týká pouze pracovníků, kteří nakládají s výše uvedenými nebezpečnými chemickými látkami nebo přípravky. Další právní předpisy (např. z oblasti bezpečnosti práce) však požadují, aby byli proškoleni všichni pracovníci, kteří nakládají jakýmkoliv nebezpečnými chemickými látkami nebo přípravky. Je tedy vhodné v rámci běžných školení bezpečnosti práce rozšířit osnovu školení i o problematiku chemických látek a přípravků.

Rozsah školení

Pro určení rozsahu školení je nutné nejdříve zpracovat seznam pracovníků, kteří s chemickými látkami a přípravky nakládají. Obsah školení by měl být zpracován podle používaných nebezpečných chemických látek a přípravků. Interval periodických školení se určuje na základě používaných nebezpečných látek, pro školení dle písmene a) nejméně však jednou ročně.

Základní školení se sestává z úvodního a z periodického školení. Vzhledem k hloubce problematiky je vhodné školení rozdělit zvlášť pro vedoucí pracovníky a zvlášť pro osoby přímo vykonávající jednotlivé činnosti v rámci nakládání s nebezpečnou látkou či přípravkem. Školení vedoucích pracovníků by mělo být zaměřeno nejen na požadavky a povinnosti vyplývající ze zákona a předpisů vydaných k jeho provedení, ale i na požadavky dalších předpisů, které s nakládáním s nebezpečnými látkami a přípravky úzce souvisí.

Při změně sortimentu používaných nebezpečných chemických látek a přípravků je nutné provést doplňovací školení všech pracovníků, kteří budou s novou látkou/přípravkem nakládat.

Příklad osnovy školení pracovníků:

- Úvod do problematiky
- Základní pojmy zákona o chemických látkách, v platném znění
- Způsobilost osob pro nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravky
- Povinnosti osob při nakládání s chemickými látkami a přípravky
- Výstražné symboly nebezpečnosti a jejich písmenné vyjádření
- Přehled nejčastěji používaných nebezpečných látek a přípravků ve firmě

- Specifická rizikovost látek a přípravků nejčastěji používaných ve firmě
- Pokyny pro bezpečné nakládání s nebezpečnými látkami a přípravky
- Bezpečnostní listy nebezpečných látek a přípravků s nimiž je ve firmě nakládáno
- Balení nebezpečných látek a přípravků
- Označování nebezpečných látek a přípravků
- Skladování nebezpečných látek a přípravků
- Zásady pro zásah v případě úniku látek a přípravků
- Odpady látek a přípravků s nebezpečnými vlastnostmi
- Zásady ochrany zdraví při nakládání s látkami a přípravky
- Zásady předlékařské první pomoci v případě postižení pracovníků

Záznamy o školení

O každém školení je nutné vést evidenci. Dokumentace se sestává z osnovy školení a ze seznamu pracovníků, kteří se školení zúčastnily a z případných dokladů o prověření získaných znalostí (testů). Dokumentace o školení musí být uložena nejméně 3 let.

12.0 Pracovní podmínky pracovišť s výskytem chemických látek a přípravků

Zajištění bezpečnosti, hygieny a ochrany zdraví při práci upravuje zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce a zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a další předpisy. V následujícím textu jsou popsány základní požadavky na pracoviště, na kterých se vyskytují chemické látky a přípravky (požadavky zákona č. 309/2006 Sb. a nařízení vlády č. 361/2007 Sb.) a dále požadavky na kategorizaci prací (požadavky zákona č. 258/2000 Sb. a vyhl. č. 432/2003 Sb.).

12.1 Rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma

(§ 7 zákona č. 309/2006 Sb.)

Jestliže se na pracovištích zaměstnavatele vyskytují rizikové faktory, je zaměstnavatel povinen pravidelně, a dále bez zbytečného odkladu vždy, pokud dojde ke změně podmínek práce, měřením zjišťovat a kontrolovat jejich hodnoty a zabezpečit, aby byly vyloučeny nebo alespoň omezeny na nejmenší rozumně dosažitelnou míru. Při zjišťování, hodnocení a přijímání opatření k dodržení nejvyšších přípustných hodnot je povinen postupovat podle prováděcího právního předpisu (nařízení vlády č. 361/2007 Sb.). Rizikovými faktory jsou zejména faktory fyzikální (například hluk, vibrace), chemické (například karcinogeny), biologické činitele (například viry, bakterie, plísňe), prach, fyzická zátěž, psychická a zraková zátěž a nepříznivé mikroklimatické podmínky (například extrémní chlad, teplo a vlhkost). Nelze-li výskyt biologických činitelů a překročení nejvyšších přípustných hodnot rizikových faktorů vyloučit, je zaměstnavatel povinen omezovat jejich působení technickými, technologickými a jinými opatřeními, kterými jsou zejména úprava pracovních podmínek, doba výkonu práce, zřízení kontrolovaných pásem, používání vhodných osobních ochranných pracovních prostředků nebo poskytování ochranných nápojů.

Při práci s vědomým záměrem vykonávat činnosti spojené s vystavením (dále jen „expozice“) biologickým činitelům skupin druhé až čtvrté uvedeným ve zvláštním právním předpisu (§ 41 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví) nebo překročí-li výsledky měření rizikových faktorů stanovené nejvyšší přípustné hodnoty, je zaměstnavatel povinen zjistit příčiny tohoto stavu. Nelze-li výskyt biologických činitelů odstranit nebo hodnoty rizikových faktorů snížit pod stanovené nejvyšší přípustné hodnoty a odstranit tak riziko pro zaměstnance, je zaměstnavatel povinen postupovat podle § 104 zákoníku práce. Současně je povinen neprodleně informovat zaměstnance. Není-li možné ochranu zdraví zaměstnance zajistit opatřeními podle předchozího odstavce, popřípadě opatřeními podle zvláštního právního předpisu, je zaměstnavatel povinen zdroj rizikového faktoru vyřadit z provozu, a není-li to možné, práci zastavit.

Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby práce s azbestem, s chemickými karcinogeny a biologickými činiteli a pracovní procesy s rizikem chemické karcinogenity byly v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem (NV č. 361/2007 Sb.) vždy prováděny v kontrolovaných pásmech, která budou označena a zajištěna tak, aby do nich nevstupovali zaměstnanci, kteří v něm nevykonávají práci, opravy, údržbu, zkoušky, revize, kontrolu nebo dozor. Do kontrolovaných pásem mohou být zaměstnavatelem zařazeny i další práce, při kterých jsou zaměstnanci vystaveni působení rizikových faktorů, pokud je toho třeba k ochraně zdraví zaměstnanců.

O kontrolovaných pásmech a zaměstnancích, kteří vstupují do kontrolovaných pásem, je zaměstnavatel povinen vést evidenci a ukládat ji po dobu stanovenou zvláštním právním předpisem (§ 39 zákona č. 258/2000 Sb.).

Evidence obsahuje

- a) jméno, popřípadě jména a příjmení zaměstnance a datum narození,
- b) název kontrolovaného pásma, den jeho zřízení a zrušení,
- c) charakteristiku vykonávané práce,
- d) účel vstupu a dobu pobytu v kontrolovaném pásmu,
- e) počet odpracovaných směn,
- f) výčet biologických činitelů, chemických látek a přípravků, se kterými se v kontrolovaném pásmu zachází, nebo jiných rizikových faktorů,
- g) záznam o mimořádných situacích a změnách údajů uvedených v evidenci s datem jejich provedení.

V kontrolovaném pásmu je zakázáno jíst, pít a kouřit; pro tyto účely zaměstnavatel vyhradí zvláštní prostory. Vstupovat do kontrolovaného pásma je možné jen s osobními ochrannými pracovními prostředky určenými pro výkon práce v kontrolovaném pásmu. V kontrolovaném pásmu nesmějí pracovat mladiství zaměstnanci, a to ani z důvodu přípravy na povolání, dále těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu.

Rizikové faktory pracovních podmínek, jejich členění, hygienické limity, způsob jejich zjišťování a hodnocení a minimální rozsah opatření k ochraně zdraví zaměstnance stanovuje nařízení vlády č. 361/2007 Sb..

12.1.1 Zákaz výkonu některých prací (§ 8 zákona č. 309/2006 Sb.)

Zakázány jsou práce s 2-naftylaminem a jeho solemi, 4-aminobifenylem a jeho solemi, benzidinem a jeho solemi, 4-nitrodifenylem a polychlorovanými bifenyly, s výjimkou mono- a dichlorovaných bifenyly, a práce s přípravky obsahujícími více než 0,1 % 2-naftylaminu a jeho solí, 4-aminobifenyly a jeho solí, benzidinu a jeho solí nebo 4-nitrodifenyly nebo více než 0,005 % polychlorovaných bifenyly. Zákaz těchto prací neplatí, jde-li o výzkumné laboratorní práce, analytické práce, práce při likvidaci nepotřebných zásob, odpadů a zařízení, která obsahují tyto látky a přípravky, a práce při zneškodňování uvedených látek, pokud vznikají jako nežádoucí průvodní látka při zpracování jiné látky nebo přípravku.

Zakázány jsou práce s azbestem. Zákaz těchto prací neplatí, jde-li o výzkumné laboratorní práce, analytické práce, práce při likvidaci zásob, odpadů a zařízení, která obsahují azbest, a práce při odstraňování staveb a částí staveb obsahujících azbest, nebo opravy a udržovací práce na stavbách nebo práce s ojedinělou krátkodobou expozicí.

Aplikace azbestu nástřikem a pracovní postupy, které zahrnují použití tepelně nebo zvukově izolačních materiálů s hustotou menší než 1 g/cm³ obsahujících azbest, jsou zakázány.

12.1.2 Zařazení bezpečnostních přestávek (§ 39 NV č. 361/2007 Sb.)

Pokud je při trvalé práci, zařazené jako riziková podle zákona o ochraně veřejného zdraví, nezbytné nepřetržité používání osobních ochranných pracovních prostředků k omezení působení rizikového faktoru nebo při trvalé práci, kde musí zaměstnanec povinně používat po celou dobu směny jiné ochranné prostředky určené zaměstnavatelem a tyto ztěžují zaměstnanci pohyb, dýchání, vidění a jiné fyziologické funkce, musí být v průběhu směny zařazeny bezpečnostní přestávky, při nichž si je může zaměstnanec odložit. První přestávka při trvalé práci zařazené jako riziková se zařazuje nejpozději po 2 hodinách od započetí výkonu práce v trvání

nejméně 15 minut. Následné přestávky se zařazují nejpozději po každých dalších 2 hodinách od ukončení předchozí přestávky v trvání nejméně 10 minut. Poslední přestávka v trvání nejméně 10 minut se zařazuje nejpozději 1 hodinu před ukončením směny.

12.2 Chemické látky a směsi klasifikované jako karcinogenní, mutagenní a toxické pro reprodukci

(NV č. 361/2007 Sb.)

Chemické faktory se člení na chemické faktory obecně, olovo, chemické karcinogeny, mutageny, látky toxické pro reprodukci, azbest a pracovní procesy s rizikem chemické karcinogenity.

12.2.1 Hygienické limity, způsob jejich zjišťování a hodnocení

(§ 9 NV 361/2007 Sb.)

Hygienickým limitem chemické látky se rozumí přípustný expoziční limit nebo nejvyšší přípustná koncentrace.

Hygienickým limitem prachu se rozumí přípustný expoziční limit.

Přípustný expoziční limit chemické látky nebo prachu je celosměnový časově vážený průměr koncentrací plynů, par nebo aerosolů v pracovním ovzduší, jimž může být podle současného stavu znalostí vystaven zaměstnanec v osmihodinové nebo kratší směně týdenní pracovní doby, aniž by u něho došlo i při celoživotní pracovní expozici k poškození zdraví, k ohrožení jeho pracovní schopnosti a výkonnosti. Přípustný expoziční limit je stanoven pro práci, při které průměrná plicní ventilace zaměstnance nepřekračuje 20 litrů za minutu za osmihodinovou směnu. Koncentrace chemické látky nebo prachu v pracovním ovzduší, jejímž zdrojem není technologický proces, nesmí překročit 1/3 jejich přípustných expozičních limitů.

Postup při stanovení přípustného expozičního limitu směsi chemických látek, stanovení přípustného expozičního limitu chemické látky při vyšší plicní ventilaci a postup při stanovení přípustného expozičního limitu v delší než osmihodinové směně, jsou upraveny v příloze č. 3.

Nejvyšší přípustná koncentrace je taková koncentrace chemické látky, které mohou být zaměstnanci exponováni nepřetržitě po krátkou dobu, aniž by pociťovali dráždění očí nebo dýchacích cest nebo bylo ohroženo jejich zdraví a spolehlivost výkonu práce. Při hodnocení pracovního ovzduší lze porovnávat s nejvyšší přípustnou koncentrací časově vážený průměr koncentrace této látky měřený po dobu nejvýše 15 minut. Takové 15minutové úseky s průměrnou koncentrací vyšší než hodnota přípustného expozičního limitu, ale nepřesahující nejvyšší přípustnou koncentraci, smí být během osmihodinové směny nejvýše 4 s odstupem nejméně jedné hodiny. Přitom nesmí časově vážený průměr koncentrací pro celou směnu překročit hodnotu přípustného expozičního limitu.

Seznam chemických látek a jejich přípustné expoziční limity a nejvyšší přípustné koncentrace jsou upraveny v příloze č. 3. Způsob měření a hodnocení inhalační expozice chemickým látkám a prachům v pracovním ovzduší, seznamy prachů a jejich přípustné expoziční limity, způsob měření vdechovatelné a respirabilní frakce polétavého prachu gravimetricky, způsob odběru vzorků prachu obsahujícího azbest v pracovním ovzduší a jejich zpracování jsou upraveny v příloze č. 3 NV č.361/2007 Sb.

12.2.2 Chemické faktory obecně (§ 10-12 NV 361/2007 Sb.)

Hodnocení zdravotního rizika:

Hodnocení zdravotního rizika pro zaměstnance, který je při práci exponován chemické látce, směsi nebo prachu, zahrnuje

- a) zjištění přítomnosti chemické látky, směsi nebo prachu na pracovišti,
- b) zjištění nebezpečných vlastností chemické látky, směsi nebo prachu, které mohou mít vliv na zdraví zaměstnance,
- c) využití údajů z bezpečnostního listu a z dalších zdrojů týkajících se chemické bezpečnosti,
- d) zjištění úrovně, typu a trvání expozice,
- e) popis technologických a pracovních operací s chemickou látkou, směsí nebo spojených s vývinem prachu,
- f) využití dat o přípustných expozičních limitech, nejvyšších přípustných koncentracích nebo o monitorování expozice z dostupných zdrojů,
- g) posouzení účinku opatření, která byla přijata k ochraně zdraví zaměstnance při práci,
- h) využití závěrů z již provedených lékařských prohlídek a vyšetření, využití závěrů z mimořádných událostí a dalších informací z dostupných zdrojů,
- i) podmínky, za nichž může v důsledku mimořádné události dojít k nadměrné expozici chemické látky nebo směsi.

Hodnocení zdravotního rizika chemické látky, směsi nebo prachu musí dále zahrnovat i práce spojené s údržbou nebo úklidem a práce, při nichž může být zaměstnanec exponován nadměrné expozici chemické látky, směsi nebo prachu.

Minimální opatření k ochraně zdraví při práci, bližší hygienické požadavky na pracoviště a pracovní prostředí:

U chemické látky nebo směsi, která se vstřebává kůží nebo sliznicemi, a u chemické látky, směsi nebo prachu, které mají dráždivý nebo senzibilizující účinek na kůži, je nezbytné zajistit, aby zaměstnanec byl vybaven vhodným osobním ochranným pracovním prostředkem.

Při práci s chemickou látkou, směsí nebo prachem musí být zajištěno dostatečné a účinné větrání a místní odsávání od zdroje chemické látky, směsi nebo prachu a uplatněna technická a technologická opatření, která napomáhají ke snížení úrovně chemické látky, směsi nebo prachu v pracovním ovzduší.

Minimální opatření k ochraně zdraví před účinky nadměrné expozice:

Pokud v případě mimořádné události nepostačují dostupná technická opatření k omezení nadměrné expozice zaměstnance chemické látky, směsi nebo prachu na přijatelnou míru, musí být

- a) do doby odstranění příčin stavu, který v důsledku mimořádné události vedl k nadměrné expozici chemické látky, směsi nebo prachu, na tomto pracovišti omezen počet zaměstnanců na ty, kteří provádějí nezbytné práce,
- b) zaměstnanci, který provádí práci podle písmena a), poskytnuty osobní ochranné pracovní prostředky odpovídající chemické látce, směsi nebo prachu a očekávané míře expozice,
- c) kontaminovaný prostor vymezen kontrolovaným pásmem, jde-li o mimořádnou událost spojenou s únikem chemické látky, směsi nebo prachu do pracovního prostředí a vymezení kontrolovaného pásma je účelné vzhledem k povaze uniklé látky a jejímu množství,

- d) doba expozice chemické látky, směsi nebo prachu zaměstnance, který vykonává v kontrolovaném pásmu nezbytné práce, zkrácena na co nejmenší míru,
- e) po odstranění příčin mimořádné události zajištěno kontrolní měření chemické látky, směsi nebo prachu vždy, pokud lze očekávat jejich přítomnost v pracovním prostředí i po ukončení všech opatření směřujících k likvidaci mimořádné události.

Přijatelnou mírou se rozumí snížení expozice chemické látky, směsi nebo prachu nepřekračující jejich přípustný expoziční limit nebo, jde-li o chemickou látku nebo směs 1/3 její nejvyšší přípustné koncentrace.

12.2.3 Olovo

(§ 13-15 NV 361/2007 Sb.)

Bližší podmínky pro

- hodnocení zdravotního rizika, informace k ochraně zdraví,
- zjišťování a hodnocení expozice, informace k ochraně zdraví,
- minimální opatření k ochraně zdraví při práci, bližší hygienické požadavky na pracoviště, bližší požadavky na pracovní postupy,

jsou uvedeny v § 13-15 nařízení vlády č. 361/2007 Sb.

12.2.4 Chemické látky a směsi klasifikované jako karcinogenní, mutagenní a toxické pro reprodukci

(§ 16-18 NV 361/2007 Sb.)

Karcinogeny, mutageny a látky toxické pro reprodukci (§16 NV):

Mezi chemické karcinogeny, mutageny nebo látky toxické pro reprodukci se řadí

- a) látky klasifikované jako chemické karcinogeny kategorie 1 a 2, mutageny kategorie 1 a 2 a látky toxické pro reprodukci kategorie 1 a 2 podle zákona o chemických látkách,
- b) látky klasifikované jako chemické karcinogeny kategorie 1A a 1B, mutageny kategorie 1A a 1B a látky toxické pro reprodukci kategorie 1A a 1B upravené podle přímo použitelného předpisu Evropské unie (nařízení CLP),
- c) cytostatika a prach tvrdých dřev upravených v bodu b) vysvětlivek uvedených v příloze č. 3 k NV 361/2007 Sb., části A, k tabulce č. 4, je-li práce s tvrdým dřevem zařazena do kategorie třetí nebo čtvrté podle zákona o ochraně veřejného zdraví.

Za karcinogeny kategorie 1 a 2, mutageny kategorie 1 a 2 a látky toxické pro reprodukci kategorie 1 a 2, uvedené na trh před 1. prosincem 2010, karcinogeny kategorie 1A a 1B, mutageny kategorie 1A a 1B a látky toxické pro reprodukci kategorie 1A a 1B podle přímo použitelného předpisu Evropské unie (nařízení CLP) se považují též směsi karcinogenní, mutagenní nebo toxické pro reprodukci kategorie 1A a 1B, jestliže obsah těchto látek je nad koncentračním limitem obecným nebo specifickým stanoveným podle přímo použitelného předpisu Evropské unie (nařízení CLP).

Hodnocení zdravotního rizika:

Pokud může být jakákoli činnost spojena s expozicí zaměstnance uvedeným látkám, musí být stanoveny typ, výše a trvání této expozice, aby mohla být vyhodnocena veškerá nebezpečí pro zdraví zaměstnance a stanovena odpovídající opatření k ochraně jeho zdraví.

Hodnocení se opakuje pravidelně nejméně jedenkrát ročně a dále vždy, když dojde ke změně pracovních podmínek, která může mít vliv na výši expozice zaměstnance.

Při hodnocení míry rizika musí být zhodnoceny všechny způsoby expozice zaměstnance včetně vstřebávání kůží a další skutečnosti, které mohou mít vliv na zdraví zaměstnance.

Minimální opatření k ochraně zdraví při práci, bližší hygienické požadavky na pracoviště, informace k ochraně zdraví:

Pokud je to technicky možné, musí být používání výše uvedených látek (§16 NV) na pracovišti omezeno zejména použitím látek, přípravků nebo postupů, které nejsou rizikové nebo jsou méně rizikové pro zdraví zaměstnance.

Jestliže z výsledků hodnocení vyplývá, že používání výše uvedených látek (§16 NV) nelze z technických důvodů nahradit látkou, přípravkem, předmětem nebo postupem, které nejsou rizikové nebo jsou méně rizikové pro zdraví zaměstnance, musí zaměstnavatel zajistit, aby jejich používání nebo výroba byly prováděny, pokud je to technicky uskutečnitelné, v uzavřeném systému. Není-li uplatnění uzavřeného systému technicky možné, musí být snížena expozice zaměstnance na co nejnížší technicky dosažitelnou úroveň.

Kdekoliv jsou používány uvedené látky, musí zaměstnavatel provést tato ochranná opatření:

- a) omezit jejich množství na pracovišti,
- b) omezit počet exponovaných nebo pravděpodobně exponovaných zaměstnanců na co nejnížší míru,
- c) upravit pracovní proces tak, aby bylo možné vyloučit nebo minimalizovat únik těchto látek z pracoviště,
- d) zachycovat je u zdroje, zajistit místní odsávání a celkové větrání,
- e) zabezpečit vhodné analytické postupy pro jejich měření v pracovním ovzduší, zvláště pro včasnou detekci nadměrné expozice v důsledku mimořádné události,
- f) používat vhodné pracovní postupy a metody práce,
- g) poskytovat osobní ochranné pracovní prostředky,
- h) zabezpečit kontrolu funkčnosti pracovního oděvu a jeho čištění před a po každém použití,
- i) zabezpečit účelná hygienická opatření, zejména pravidelné čištění podlahy, stěn a povrchů pracoviště,
- j) vypracovat plán pro případ mimořádné události, která může mít za následek nadměrnou expozici a seznámit s ním zaměstnance,
- k) zajistit bezpečné skladování, uchovávání, přepravu a zacházení s nimi včetně používání těsně uzavřených kontejnerů a zařízení. Kontejnery a obaly, které obsahují uvedené látky, musí být jasně, čitelně a viditelně označeny,
- l) viditelně označit, stanovit a kontrolovat zákaz jídla, pití a kouření na pracovišti, kde je riziko kontaminace látkami uvedenými v § 16; pro účely jídla a pití vyhradit zvláštní prostory mimo kontrolované pásmo,
- m) zajistit pravidelné sledování zdravotního stavu zaměstnance.

Zaměstnavatel musí informovat zaměstnance o nadměrné expozici uvedeným látkám, o jejich příčinách a opatřeních k jejímu odstranění.

Při práci, u níž lze z její povahy usuzovat, že může být spojena s nadměrnou expozicí zaměstnance látkám uvedeným v § 16 NV nebo při mimořádné události spojené s nadměrnou expozicí těmto látkám, má na pracoviště přístup pouze zaměstnanec ve vyhovujícím pracovním oděvu, vybavený osobními ochrannými pracovními prostředky k ochraně dýchacího ústrojí. Po dobu trvání nadměrné expozice musí být kontaminovaný prostor vymezen kontrolovaným pásmem a musí být učiněna nezbytná opatření ke zkrácení doby expozice.

Kontrolované pásmo při práci s látkami uvedenými v § 16 NV se trvale zřizuje tehdy, jde-li o práci, při níž se zachází s chemickými karcinogeny kategorie 1, 1A, s mutageny kategorie 1, 1A, s látkami toxickými pro reprodukci kategorie 1, 1A nebo při práci s cytostatiky na pracovištích přípravy jejich roztoků.

V laboratoři se trvale zřizuje kontrolované pásmo, jsou-li karcinogeny kategorie 1, 1A, mutageny kategorie 1, 1A, látky toxické pro reprodukci kategorie 1, 1A používány k jiným účelům než jako reagenční činidla nebo pro účely kalibrace.

12.2.5 Azbest

(§ 19-21 NV 361/2007 Sb.)

Bližší podmínky pro

- zjišťování a hodnocení expozice azbestu,
- hodnocení zdravotního rizika,
- minimální opatření k ochraně zdraví, bližší hygienické požadavky na pracoviště, bližší požadavky na pracovní postupy, obsah školení,

jsou uvedeny v § 19-21 nařízení vlády č. 361/2007 Sb.

12.3 Kategorizace prací

(§ 37-38 zákona č. 258/2000 Sb.)

Podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikovosti pro zdraví se práce zařazují do čtyř kategorií. Kritéria, faktory a limity pro zařazení prací do kategorií stanoví vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli.

Hodnocení rizika a minimální ochranná opatření stanoví zvláštní právní předpis (NV č. 361/2007 Sb., NV č. 148/2006 Sb., NV č. 1/2008 Sb.). Do kategorie se nezařazují práce prováděné na pracovištích staveb prozatímně užívaných ke zkušebnímu provozu, který nepřekročí jeden rok.

O zařazení prací do třetí nebo čtvrté kategorie rozhoduje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví. Návrh předkládá osoba, která zaměstnává fyzické osoby v pracovněprávních nebo obdobných pracovních vztazích (dále jen "zaměstnavatel"), a to do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení výkonu prací. Práce do druhé kategorie zařazuje zaměstnavatel, a to do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení jejich výkonu, změny podmínek odůvodňující zařazení práce do druhé kategorie. Ostatní práce na pracovištích zaměstnavatele, které nebyly takto zařazeny, se považují za práce kategorie první.

Zaměstnavatel v návrhu na zařazení práce do kategorie uvede:

- a) označení práce,
- b) název a umístění pracoviště, kde je daná práce vykonávána,
- c) jednotlivé dílčí výkony, které jsou v rámci práce prováděny,
- d) délku směny; u vícesměnného provozu režim střídání směn,
- e) postup stanovení celkové expozice rozhodujícím faktorům v charakteristické směně, její výsledné hodnoty a zařazení jednotlivých faktorů do kategorie,

- f) návrh kategorie, do které má být práce zařazena,
- g) počet zaměstnanců vykonávajících danou práci, z toho počet žen,
- h) opatření přijatá k ochraně zdraví zaměstnanců vykonávajících danou práci.

Zaměstnavatel je povinen neprodleně oznámit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví práce, které zařadil do druhé kategorie, a údaje rozhodné pro toto zařazení. V případě změny podmínek výkonu práce, která má vliv na její zařazení do kategorie třetí nebo čtvrté, je zaměstnavatel povinen bezodkladně předložit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví návrh na zařazení práce do kategorie.

Měření a vyšetření pro účely zařazení prací do druhé, třetí nebo čtvrté kategorie nebo změn zařazení prací do těchto kategorií, která jsou potřebná k hodnocení rizik, může zaměstnavatel provést jen prostřednictvím držitele osvědčení o akreditaci (zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů) nebo držitele autorizace (§ 83c zákona č. 258/2000 Sb.) k příslušným měřením nebo vyšetřením, je-li pro obor měření nebo vyšetřování autorizace nebo akreditace právními předpisy upravena, pokud není sám takto kvalifikovaný.

12.3.1 Rizikové práce

(§ 39 zákona č. 258/2000 Sb.)

Rizikovou prací, kterou se rozumí práce, při níž je nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací, je práce zařazená do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazená do kategorie druhé, o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví.

Zaměstnavatel, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, je povinen:

- zabezpečit neprodleně mimořádná měření faktorů pracovních podmínek, pokud o ně požádá zařízení vykonávající závodní preventivní péči nebo pokud tak stanoví rozhodnutím příslušný orgán ochrany veřejného zdraví,
- zjistit příčinu překročení limitních hodnot ukazatelů biologických expozičních testů a zabezpečit její odstranění; neprodleně informovat o těchto skutečnostech zaměstnance.

12.3.2 Evidence rizikových prací

(§ 40 zákona č. 258/2000 Sb.)

Zaměstnavatel, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, je dále povinen:

- a) u každého zaměstnance ode dne přidělení rizikové práce vést evidenci
 1. jménu, příjmení a rodném čísle,
 2. počtu směn odpracovaných při rizikové práci, s výjimkou rizika infekčního onemocnění,
 3. datech a druzích provedených lékařských preventivních prohlídek a jejich závěrech, o zvláštních očkováních souvisejících s činností na pracovišti zaměstnavatele nebo o imunitě (odolnosti) k nákaze,
 4. údajů o výsledcích sledování zátěže organismu zaměstnanců faktory pracovních podmínek a naměřených hodnotách intenzit a koncentrací faktorů pracovních podmínek a druhu a typu biologického činitele, s výjimkou údajů o zdravotním stavu zaměstnanců,
- b) ukládat evidenci podle písmene a) po dobu 10 let od ukončení expozice, a jde-li o práce
 1. s chemickými karcinogeny stanovenými zvláštním právním předpisem (NV 361/2007 Sb.),
 2. s azbestem,
 3. v riziku fibrogenního prachu, a

4. s biologickými činiteli, které mohou vyvolat latentní onemocnění, onemocnění, která mají velmi dlouhou inkubační dobu nebo způsobují onemocnění, která se opakovaně projevují remisemi či mohou mít závažné následky, po dobu 40 let od ukončení expozice,
- c) evidenci o pracích podle písmene b) příslušnému bodů 1 až 4 předat při svém zániku bez právního nástupce, neuplynula-li dosud lhůta podle písmene b), orgánu ochrany veřejného zdraví,
- d) oznámit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví všechny skutečnosti, které by mohly mít vliv na zvýšení expozice zaměstnance faktorům pracovních podmínek.

12.3.3 Zařazení prací do kategorií podle zákona č. 258/2000 Sb. a vyhlášky č. 432/2003 Sb.

Zařazení práce do kategorie vyjadřuje souhrnné hodnocení úrovně zátěže faktory rozhodujícími ze zdravotního hlediska o kvalitě pracovních podmínek.

Při zařazování prací do kategorií se stanoví kategorie rozhodujících faktorů v charakteristické směně. Za rozhodující faktory se považují faktory, které při dané práci podle současné úrovně vědeckého poznání mohou významně ovlivňovat nebo ovlivňují zdraví. Při zařazení jednotlivých faktorů do kategorie práce se do návrhu uvede zařazení práce s jednotlivými rozhodujícími faktory podle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 432/2003 Sb. v charakteristické směně. Za charakteristickou směnu se pokládá směna, která probíhá za obvyklých provozních podmínek, při níž doba výkonu práce s jednotlivými rozhodujícími faktory v daném časovém úseku odpovídá celoročně nebo v rozhodujícím období skutečné míře zátěže těmto faktorům.

Při zařazování prací do kategorií se bere v úvahu vzájemné ovlivňování účinků jednotlivých faktorů, pokud je toto ovlivňování na podkladě současných vědeckých poznatků známé.

Za práce

- **kategorie první** považují práce, při nichž podle současného poznání není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví,
- **kategorie druhé** považují práce, při nichž podle současné úrovně poznání lze očekávat jejich nepříznivý vliv na zdraví jen výjimečně, zejména u vnímavých jedinců, tedy práce, při nichž nejsou překračovány hygienické limity faktorů stanovené zvláštními právními předpisy (NV č. 361/2007 Sb., NV č. 148/2006 Sb., NV č. 1/2008 Sb.) (dále jen "hygienické limity"), a práce naplňující další kritéria pro jejich zařazení do kategorie druhé podle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 432/2003 Sb.,
- **kategorie třetí** považují práce, při nichž jsou překračovány hygienické limity, a práce naplňující další kritéria pro zařazení práce do kategorie třetí podle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 432/2003 Sb., přičemž expozice fyzických osob, které práce vykonávají (dále jen "osob"), není spolehlivě snížena technickými opatřeními pod úroveň těchto limitů, a pro zajištění ochrany zdraví osob je proto nezbytné využívat osobní ochranné pracovní prostředky, organizační a jiná ochranná opatření, a dále práce, při nichž se vyskytují opakovaně nemoci z povolání nebo statisticky významně častěji nemoci, jež lze pokládat podle současné úrovně poznání za nemoci související s prací,
- **kategorie čtvrté** považují práce, při nichž je vysoké riziko ohrožení zdraví, které nelze zcela vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření.

Kategorie, do které má být práce zařazena, se v případě, že jde o práci spojenou s expozicí několika faktorům, stanoví podle nejméně příznivě hodnoceného faktoru.

Na doprovodném CD je uveden příklad kategorizace.

13.0 REACH

Dne 18. prosince schválil Evropský parlament Nařízení č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek a o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, pro které se vžila zkratka REACH (registrace, evaluace a autorizace chemických látek). Účelem tohoto nařízení je především zajistit účinné fungování společného trhu pro chemické látky, ochranu lidského zdraví a životního prostředí před nežádoucími účinky chemických látek. Pro úvod do problematiky Vám přinášíme příručku od Ing. Oldřicha Petiry z VUOS Pardubice.

Příručka

REACH - Chemická legislativa nejen pro chemiky

(Ing. Oldřich Petira VUOS Pardubice)

Stručný výklad nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky a návod pro výrobce, dovozce a uživatele chemických látek, přípravků a předmětů, jaké povinnosti jim nařízení v nejbližší době ukládá.

13.1 Úvod

Pravděpodobně všichni se shodneme na tom, že používání chemických látek a z nich vyrobených výrobků je součástí každodenního života nás všech. Většina z nás si uvědomuje, že chemické látky mohou vedle užitku přinášet i řadu rizik. V Evropských společenstvích (dále ES) jsou proto již déle než 40 let koordinována a harmonizována pravidla jejich klasifikace, balení a označování, je stanoven způsob a forma, jak sdělovat informace o používání látek v bezpečnostních listech.

Od počátku osmdesátých let bylo přikročeno ke zvýšení kontroly nad látkami uváděnými na trh posuzováním jejich rizik při používání. Posuzování zajišťují příslušné orgány zemí EU, jejichž činnost koordinuje Evropská komise. Využívají k tomu informace, které jim předávají výrobci a dovozci nových látek při jejich notifikaci (oznamování, v České republice registrace) podle směrnice 67/548/EHS. Látky, které se před 18. zářím 1981 vyskytovaly na trhu ES, byly zapsány do seznamu EINECS a další do později vydaného seznamu NLP. Látky zapsané v obou seznamech se nazývají také existujícími nebo starými látkami. Staré látky je možné uvádět na trh bez jejich notifikace a tedy i bez hodnocení jejich rizik.

Tento stav vedl k tomu, že se kolem roku 2000 na trhu EU vyskytovalo necelých 3 000 nových látek s prověřeným rizikem a více než 30 000 starých, existujících látek vyráběných v množství vyšším než 1 t/r, u kterých nebylo riziko komplexně prověřeno. Ministři životního prostředí zemí ES se shodli na tom, že taková situace je zcela nevyhovující a dali podnět k vypracování nové evropské chemické politiky.

Vydáním nařízení (ES) č. 1907/2006, pracovně nazývaného nařízením REACH, bylo uzavřeno přibližně sedmileté období, během kterého byla připravena koncepce nové chemické politiky EU a její praktická realizace formou výše uvedeného, ve všech členských zemích přímo působícího, nařízení.

Realizací uvedeného nařízení by mělo být do roku 2020 dosaženo stavu, že v Evropské unii budou vyráběny a používány pouze chemické látky se známými vlastnostmi, a to způsobem, jehož bezpečnost bude prověřena.

Zodpovědnost za zjištění vlastností chemických látek a za posouzení, zda daný způsob jejich používání neohrožuje zdraví lidí nebo životní prostředí budou mít osoby, které látky vyrobí nebo dovezou na území EU, a

osoby, které budou látky používat při podnikání.

Aby bylo možné kontrolovat, jak výrobci, dovozci a uživatelé dané povinnosti plní, rozšiřuje se dosud uplatňovaný systém notifikace nových látek (v ČR známý jako systém registrace) na všechny chemické látky a zřizuje se nově Evropská agentura pro chemické látky se sídlem v Helsinkách.

Pokud jsme podnikajícími fyzickými nebo právnickými osobami, musí nás s ohledem na zmíněné všeobecné používání chemických látek v první řadě zajímat, jakým způsobem se nás nařízení týká, k čemu nás zavazuje, případně, co nám hrozí, pokud bychom povinnosti stanovené nařízením REACH neplnili. Tím spíše, že nařízení vstupuje v platnost dnem 1. června 2007.

Předkládaná příručka má poskytnout základní informace o povinnostech výrobců, dovozců, distributorů a uživatelů chemických látek, chemických přípravků a předmětů z nich vyrobených nebo je obsahujících. Všem živnostníkům a právnickým osobám podnikajícím v jakémkoliv oboru podnikání by měla pomoci při nalezení jejich pozice vůči nařízení a nasměrovat je k cílenému dalšímu postupu zejména v současnosti a v blízké budoucnosti.

Podrobné informace je potřebné získávat studiem nařízení a jeho příloh. Pokud by byly některé informace v nařízení podány špatně srozumitelnou formou, zkuste se s dotazem obrátit na Národní informační středisko pro REACH zřízené Ministerstvem životního prostředí (www.cenia.cz/reach), na regionální manažery projektu ESF-SCHP Adaptabilita (www.schp-adaptabilita.cz) nebo na nestátní odborná pracoviště jakým je např. Výzkumný ústav organických syntéz v Rybitví (www.vuos.com) nebo na další informační zdroje, na které získáte kontaktní údaje.

13.2 Vysvětlení některých pojmů, kterým je potřebné rozumět

Tato část je určena těm, kteří dosud s chemickými předpisy příliš nepracovali, nebo těm, kteří by mohli při četbě dalších částí příručky váhat nad významem používaných pojmů a zkratk. K vysvětlení je použit volný výklad. Přesné definice je možné nalézt v nařízení REACH nebo v související právní nebo odborné literatuře.

Chemická látka	(zkráceně „látka“) je chemický prvek nebo chemická sloučenina ve stavu, jak byla vyrobena z přírodních surovin nebo z jiných chemických látek, včetně případných přísad zajišťujících její stabilitu, zbavená případných rozpouštědel, které lze oddělit bez ovlivnění stability látky. Může existovat jako taková, jako složka přípravku nebo jako součást předmětu. Za oddělitelné rozpouštědlo je možné považovat i „krystalickou“ vodu.
Chemický přípravek	(zkráceně „přípravek“) je záměrně připravená směs nebo roztok nejméně dvou původně izolovaných chemických látek.
Předmět	je jakýkoliv výrobek (věc) sestávající z chemických látek a přípravků, u kterého jeho tvar, povrch nebo vzhled určují lépe jeho funkci než jeho chemické složení (např. auto, počítač, tužka, tkanina, dřevotřísková deska, trubka, plech atd.).
Polymer	je chemická látka složená z více než 50 % hm. z polymerních molekul tvořených spojením nejméně 3 monomerních jednotek s další monomerní jednotkou nebo s molekulou jiné kovalentně vázané látky.
Meziproduktem	je látka, která je vyrobena a následně spotřebována výhradně k přeměně na jinou látku.
Neisolovaným meziproduktem	je meziprodukt, který při vícestupňové syntéze neopustí s výjimkou vzorků odebíraných pro kontrolu výrobního procesu výrobní aparaturu.
Isolovanými meziprodukty	jsou všechny ostatní meziprodukty. Pokud se zpracují na stejném místě, na kterém byly vyrobeny, nazývají se isolovanými meziprodukty na místě (pozn. spotřebovanými). Pokud se po jejich výrobě z aparatury vyjmou a převezou se na jiné místo jejich spotřeby (včetně dálkové potrubní přepravy) přes území, které není součástí výrobního areálu, nazývají se přepřevovanými izolovanými meziprodukty .
Místem	je jedna lokalita užívaná jedním nebo více výrobci látek, vymezená společnou infrastrukturou.
Zavedená látka	je látka a) zapsaná v seznamu EINECS

	b) uvedená na trh ES nebo zemí, které přistoupily k ES po 1. květnu 2004 před vstupem nařízení v platnost, která nespĺňuje definici polymeru, za předpokladu, že to může výrobce nebo dovozce doložit (např. látky zapsané v seznamu NLP a obdobné látky) c) vyrobená v ES nebo v zemích, které se připojily k ES po 1. květnu 2004 nejméně jednou v průběhu 15 let předcházejících dnu nabytí platnosti nařízení, ale neuvedená výrobcem nebo dovozcem na trh, za předpokladu, že to může výrobce nebo dovozce dokázat (např. meziprodukty neuváděné na trh).
Oznámená látka	je látka notifikovaná (oznámená) podle směrnice 67/548/EHS nebo registrovaná v České republice podle zákona č. 157/1998 Sb. nebo zákona č. 356/2003 Sb.
Výzkum a vývoj zaměřený na výrobky a postupy	je vědecký vývoj výrobků, ověřování látky jako takové nebo obsažené v přípravku nebo v předmětech, v jehož průběhu se používají poloprovozní a provozní zkoušky k ověření výrobních postupů nebo k ověření oblastí použití látky.
Výrobce	je fyzická nebo právnická osoba usazená v EU, která látku vyrábí nebo hodlá vyrábět.
Dovozce	je fyzická nebo právnická osoba usazená v EU, která je zodpovědná za dovoz látky.
Dovoz	je fyzické uvedení výrobku ze zemí mimo EU na celní území EU.
Uvedení na trh	je dodání nebo zpřístupnění třetí osobě, za úplaty či zdarma. Za uvedení na trh se považuje rovněž dovoz.
Distributor	je fyzická nebo právnická osoba usazená v EU, která pouze skladuje a uvádí na trh látku samotnou nebo obsaženou v přípravku pro třetí osoby.
Následný uživatel	je fyzická nebo právnická osoba usazená ve Společenství, jiná než výrobce/dovozce, která používá látku samotnou nebo obsaženou v přípravku při své průmyslové nebo profesionální činnosti. Následným uživatelem není distributor ani spotřebitel (nepodnikající osoba). Následným uživatelem je zpětný dovozce vyvezené registrované látky, pokud zná její vlastnosti.
Registrant	je výrobce nebo dovozce, který musí látku registrovat (žadatel o registraci).
EINECS	(European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances): uzavřený seznam existujících obchodovaných látek, obsahuje 100 106 chemických látek uváděných na trh ES před 18. září 1981.
NLP	(No-Longer Polymer List): otevřený seznam ca 850 látek nepovažovaných za polymery, na které je po změně definice polymeru v roce 1992 pohlíženo podobně jako na látky zapsané v seznamu EINECS. Látky zapsané v seznamech EINECS a NLP jsou nazývány rovněž „starými látkami“. Staré látky tvoří hlavní část zavedených látek, které bude možné předregistrovat a následně registrovat s využitím odkladného období 3,5 roku, 6 nebo 11 roků.
ELINCS	(European List of Notified Chemical Substances): průběžněaktualizovaný seznam „nových“ látek, které byly oznámeny (notifikovány podle směrnice 67/548/EHS, registrovány podle zákona č. 157/1998 Sb. nebo č. 356/2003 Sb.).
PBT	(persistentní, bioakumulující se, toxická látka): látka dlouhodobě setrvávající v životním prostředí, snadno se bioakumulující v živých organismech a toxická pro živé organismy.
vPvB	(velmi persistentní, velmi se bioakumulující): látka velmi dlouho setrvávající v životním prostředí, velmi snadno se bioakumulující v živých organismech. Parametry vlastností definujících PBT a vPvB látky jsou stanoveny v příloze č. XIII k nařízení REACH.
QSAR	(Quantitative Structure-Activity Relationship): matematický model kvantitativně popisující vztahy mezi strukturou a fyzikálními, chemickými, biologickými, farmakologickými a dalšími účinky látek.
IUCLID 5	je elektronický nástroj pro vkládání a shromažďování dat o látce a pro tvorbu a předkládání registrační dokumentace podle nařízení REACH, pro biocidní látky a přípravky, případně pro účely některých programů OECD.
CMR látky	karcinogenní, mutagenní a pro reprodukci toxické látky.
N, R 50/53	nebezpečný pro životní prostředí. Vysoce toxický pro vodní organismy, může vyvolat dlouhodobé nepříznivé účinky ve vodním prostředí.
SMEs	(Small and Medium Size Enterprises) jsou malé a střední podniky podle nařízení Komise (ES) č.364/2004.

13.3 Jaké jsou hlavní zásady systému uplatněného nařízením REACH?

Nařízení vstupuje v platnost 1. června 2007. Pravidla pro zpracování a poskytování bezpečnostních listů a dalších informací (Hlava IV), se použijí od 1. června 2007. Většinu dalších povinností bude nutné plnit od 1. června 2008.

13.3.1 Registrace látek

Základní a pravděpodobně nejnáročnější povinností výrobců a dovozců bude **registrace látek**. Podle pravidel stanovených nařízením REACH bude možné vyrábět nebo do EU dovážet látky jako takové, obsažené v přípravcích nebo uvolňované z dovážených předmětů v množství 1 t/r a vyšším jen po zaregistrování jejich výroby/dovozu u nově zřízené Evropské agentury pro chemické látky v Helsinkách. Povinnost registrace nebude uplatňována pro látky vyráběné/dovážené v množství menším než 1 t/r a pro látky zapsané v přílohách IV a V k nařízení. Registrovat se nebudou polymery, látky již oznámené podle stávající legislativy, neisolované meziprodukty a další skupiny látek uvedené v nařízení. Pro izolované meziprodukty, látky obsažené v předmětech, ale neuvolňované z nich, pro monomery, látky určené pro výrobní a technologický vývoj a pro některé další skupiny látek budou stanoveny zvláštní podmínky jejich registrace nebo **oznamování**.

13.3.2 Obsah registrační dokumentace

Registrační dokumentace bude složena ze dvou hlavních částí. Jeden soubor dokladů (technická dokumentace – tzv. **dossier**) bude obsahovat předepsané informace o registrantovi, o identifikaci látky, o jejích vlastnostech a další informace potřebné pro posouzení rizikovosti látky. Informace o vlastnostech budou požadovány v různém rozsahu, v závislosti na množství vyráběné/dovážené látky. Doloženy budou muset být protokoly o zkouškách nebo přístupovými právy k těmto protokolům. Akceptovatelné budou i kvalitní informace z dalších zdrojů. Druhá část registrační dokumentace bude tvořena tzv. **zprávou o chemické bezpečnosti**. V ní bude předepsaným způsobem dokumentováno hodnocení rizik všech registrantovi známých nebo určených expozičních scénářů výroby, používání a odstraňování látky. Pro látky vyráběné nebo dovážené v množství do 10 t/r nebude zpracování zprávy o chemické bezpečnosti látky požadováno.

13.3.3 Přechodné období registrace zavedených látek

Jelikož bude potřeba registrovat přibližně 30 tisíc zavedených látek, je v nařízení stanoven časový harmonogram postupného plnění povinnosti registrace v závislosti na jejich vyráběném/dováženém množství a na očekávaných nebezpečných vlastnostech látek. V první vlně registrací, která končí do 1. prosince 2010 (3,5 roku od vstupu nařízení REACH v platnost) to budou látky vyráběné/dovážené v množství 1000 t/r a vyšším, látky CMR v množství 1 t/r a vyšším a látky nebezpečné pro životní prostředí s rizikovými větami R 50/53 vyráběné/dovážené v množství 100 t/r a vyšším. Ostatní látky vyráběné v množství 100 t/r a vyšším budou muset být registrovány do 1. června 2013 (6 let od vstupu nařízení REACH v platnost). Látky vyráběné/dovážené v množství 1 t/r a vyšším, ale nižším než 100 t/r, budou muset být zaregistrovány do 1. června 2018 (11 let od vstupu nařízení REACH v platnost.)

13.3.4 Předregistrace zavedených látek

Aby mohli výrobci/dovozci zavedených látek využít uvedené odkladné období, budou muset v době mezi 1. červnem a 1. prosincem 2008 (12. a 18. měsícem od vstupu nařízení REACH v platnost) jednoduchým způsobem látky **předregistrovat** u Agentury. Po předregistraci Agentura zveřejní na internetu seznam předregistrovaných látek a umožní tak vznik fór pro vzájemnou výměnu informací o látkách. V rámci fór se musí jejich účastníci dohodnout o vzájemném sdílení informací o vlastnostech látek a o návrhu na klasifikaci nebezpečnosti látky.

13.3.5 Povinné sdílení informací

Informace o vlastnostech zjišťovaných zkouškami na obratlovcích podléhají povinnému sdílení. U ostatních informací záleží na dohodě mezi účastníky fóra. Za sdílené informace bude náležet majiteli výsledků zkoušek úhrada alikvotní části nákladů. Pokud nedojde k dohodě dotčených účastníků fóra, budou náklady rozpočítány rovnoměrně na všechny osoby, které budou danou informaci společně využívat.

13.3.6 IUCLID 5, poplatky

Žádost o registraci bude Agentuře předkládána formou elektronických souborů ve formátu **IUCLID 5**. S žádostí bude muset být uhrazen poplatek, jehož výše není dosud stanovena. Poplatky budou odrážet náročnost úkonů Agentury. Malé a střední firmy budou platit poplatky nižší. Některé z typů registrací budou od poplatků osvobozeny. Zpoplatněna budou i všechna ostatní podání Agentuře s výjimkou předregistrace látek. Konečná výše poplatků bude určena samostatným nařízením..

13.3.7 Bezpečnostní list

Bezpečnostní list zůstává i nadále hlavním nástrojem pro sdělování informací (o vlastnostech látek a přípravků a o doporučených opatřeních na omezování jejich rizika) následným uživatelům registrovaných látek. Podmínky zpracování a poskytování bezpečnostních listů a formát bezpečnostního listu stanoví s platností od 1. června 2007 nařízení REACH.

13.3.8 Práva a povinnosti následných uživatelů

Pokud následní uživatelé budou schopni určit svým dodavatelům očekávané expoziční scénáře a výrobci/dovozci registrovaných látek je zařadí do scénářů posouzených ve zprávě o chemické bezpečnosti, získají pro své používání látky s bezpečnostním listem obsahujícím obecné informace o vlastnostech látky a doporučené informace pro bezpečné zacházení s látkou určeným způsobem a pro její bezpečné odstraňování. V příloze bezpečnostního listu budou stručně popsány všechny expoziční scénáře, pro které bude bezpečnostní list platit.

Pokud následní uživatelé bezpečnostní list s expozičními scénáři svého používání látky nezískají, nebo pokud nebudou chtít uplatňovat dodavatelem doporučená opatření při práci s látkou, budou muset s využitím informací o vlastnostech látky uvedených v bezpečnostním listu a svých expozičních scénářů posoudit rizika látky a zpracovat pro tyto scénáře **vlastní zprávu o chemické bezpečnosti látky**. V případě, že by bylo potřebné zjistit pro daný způsob používání další informace o vlastnostech látky, bude je muset zajistit následný uživatel na vlastní náklady. O využití látky dosud neposouzeným způsobem a o případně nově zjištěných poznatcích o vlastnostech látky bude muset uživatel informovat Agenturu.

13.3.9 Povolování látek

Nově je zaváděn právní institut povolování (authorisation) látek vzbuzujících velké obavy. Mimořádně rizikové látky typu CMR 1. a 2. kategorie, PBT, vPvB, endokrinní disruptory a jiné látky s obdobnými vlastnostmi budou zapsány do zvláštního seznamu (seznam kandidátů na povolení), ze kterého budou některé látky vybrány a budou po projednání zařazeny do seznamu látek, který bude tvořit přílohu XIV nařízení REACH. Látky zapsané do tohoto seznamu bude možné uvádět na trh a používat jen na základě povolení, které bude udělovat na základě zpoplatněné žádosti Evropská komise. První návrh na zařazení látek do seznamu v

příloze XIV předloží Agentura do 2 let od vstupu nařízení REACH v platnost.

13.3.10 Omezení a zákazy látek a přípravků

Již dnes platná přísná omezení nebo zákazy výroby/dovozu, uvádění na trh nebo používání stanovených látek a přípravků zůstanou v platnosti i nadále. Jejich správa bude podřízena od 1. června 2009 nařízení REACH.

13.3.11 Seznam klasifikací a označení látek

Výrobci a dovozci registrovaných látek a všech ostatních látek považovaných podle směrnice 67/548/EHS za nebezpečné budou muset od 1. června 2008 oznamovat Agentuře informace o identifikaci látek, o jejich klasifikaci a označení. U registrovaných látek by měly být klasifikace a označení dohodnuty v rámci jednání fór pro výměnu informací o látkách. Z oznámených informací vytvoří Agentura **seznam klasifikací a označení**, který zveřejní na internetu.

13.3.12 Seznam harmonizované klasifikace látek

V platnosti zůstane a dále se bude využívat seznam harmonizovaně klasifikovaných a označovaných nebezpečných látek - Příloha I ke směrnici 67/548/EHS (v České republice Příloha č. 1 k vyhlášce č. 369/2005 Sb.).

13.3.13 Kontrola a vymáhání povinností

Ačkoliv bude většina aktivit vyžadovaných nařízením zabezpečována centrálně Agenturou, kontrola, vymáhání plnění a sankce za neplnění budou v kompetencích **národních orgánů** (MŽP, MPO, MZ, ČIŽP, ČOI, celní úřady, KHS). Jejich úloha, kompetence a systém sankcí budou stanoveny novelizovaným zákonem o chemických látkách.

13.3.14 Příslušný orgán členského státu

Článek 121 nařízení REACH stanoví členským státům povinnost určit příslušný orgán odpovědný za plnění úkolů dle tohoto nařízení. V České republice jím bude Ministerstvo životního prostředí. Na národní úrovni bude ministerstvo spolupracovat při plnění povinností s dalšími národními orgány.

13.4 Co by měli výrobci, dovozci a uživatelé látek znát a plnit v nejbližší době?

Nařízení REACH patří k nejrozsáhlejším právním předpisům v České republice. Bez velké nadsázky lze uvést, že nařízení ukládá povinnosti prakticky všem podnikajícím osobám bez rozdílu v jaké oblasti podnikají.

13.4.1 Identifikace povinností osob, identifikace látek

Pro nejbližší období je důležité, aby každý podnikající subjekt identifikoval svou pozici mezi osobami, kterým nařízení ukládá nějakou povinnost, a identifikoval látky, přípravky a předměty, kterých se plnění povinností týká.

Nejaktuálnější povinnosti jsou spojené se zpracováním a poskytováním bezpečnostních listů, s registracemi nových chemických látek a s přeregistracemi zavedených látek.

13.4.2 Kontrola a doplnění bezpečnostních listů

Okamžikem vstupu nařízení REACH v platnost musí být plněny požadavky stanovené pro zpracování a poskytování bezpečnostních listů. Současný obsah bezpečnostních listů zůstává v podstatě zachován. Mění se částečně forma bezpečnostního listu změnou názvů jeho jednotlivých částí, mění se pořadí 2. a 3. části. Bezpečnostní list se zpracovává a poskytuje pro nebezpečné látky a přípravky a na vyžádání i pro přípravky neklasifikované jako nebezpečné, ale obsahující alespoň 1 % nebezpečné složky nebo složky se stanoveným expozičním limitem ES. Bezpečnostní list by měl být zpracováván a poskytován odběratelům pro látky považované za PBT nebo vPvB a pro přípravky obsahující 0,1 % hm. a více takových látek. Bezpečnostní list musí být poskytován v úředním jazyku země, kde jsou látka nebo přípravek uváděny na trh. Přílohou bezpečnostního listu registrovaných látek a přípravků obsahujících registrované látky je popis expozičních scénářů, které byly posouzeny výrobcem/dovozcem při registraci látek nebo výrobcem přípravků při vlastním hodnocení přípravku. Bezpečnostní list obsahuje případná opatření doporučená k omezení rizik při používání nebezpečné látky nebo přípravku uplatněná při formulaci posuzovaného expozičního scénáře. Podrobněji jsou náležitosti nových bezpečnostních listů stanoveny v hlavě IV a v příloze II k nařízení REACH.

13.4.3 Povinnost zpřístupnit informace zaměstnancům

Nově je stanovena povinnost pro všechny zaměstnavatele, jejichž zaměstnanci mohou být vystaveni působení látek a přípravků, aby umožnili všem zaměstnancům nebo jejich zástupcům přístup k informacím obsaženým v bezpečnostních listech těchto látek a přípravků, případně k informacím poskytovaným podle nařízení REACH k látkám, pro které není bezpečnostní list zpracován.

13.4.4 Povinnost registrace nových, nezavedených látek

Dnem 1. června 2008 zahájí svou činnost Agentura. Tímto dnem vstupuje v platnost povinnost registrace vyráběných nebo dovážených dosud nezavedených (nových) látek u Agentury. Do této doby se nové látky budou oznamovat (notifikovat, v České republice registrovat) podle dosud platných předpisů vycházejících ze směrnice 67/548/EHS.

13.4.5 Předregistrace

V následujícím období 6 měsíců (od 1. června do 1. prosince 2008) po zahájení činnosti Agentury musí všichni výrobci nebo dovozci zavedených látek, kteří hodlají tyto látky registrovat s využitím odkladného období, látky předregistrovat u Agentury.

13.4.6 Práce ve fórech pro výměnu informací o vlastnostech látek

Agentura do 1. ledna 2009 zveřejní seznam předregistrovaných látek na internetu. Od 1. ledna 2009 by všichni, kdo předregistrovali látky a všichni ostatní majitelé výsledků zkoušek vlastností předregistrovaných látek měli zahájit svou účast v jednáních fór pro vzájemnou výměnu informací bez ohledu na termín registrace.

13.4.7 První etapa registrace zavedených látek

Následující významnou povinností, kterou budou muset plnit někteří z výrobců nebo dovozců bude povinnost zaregistrovat do 1. 12. 2010 zavedené látky vyráběné/dovážené v množství 1000 t/r, látky CMR

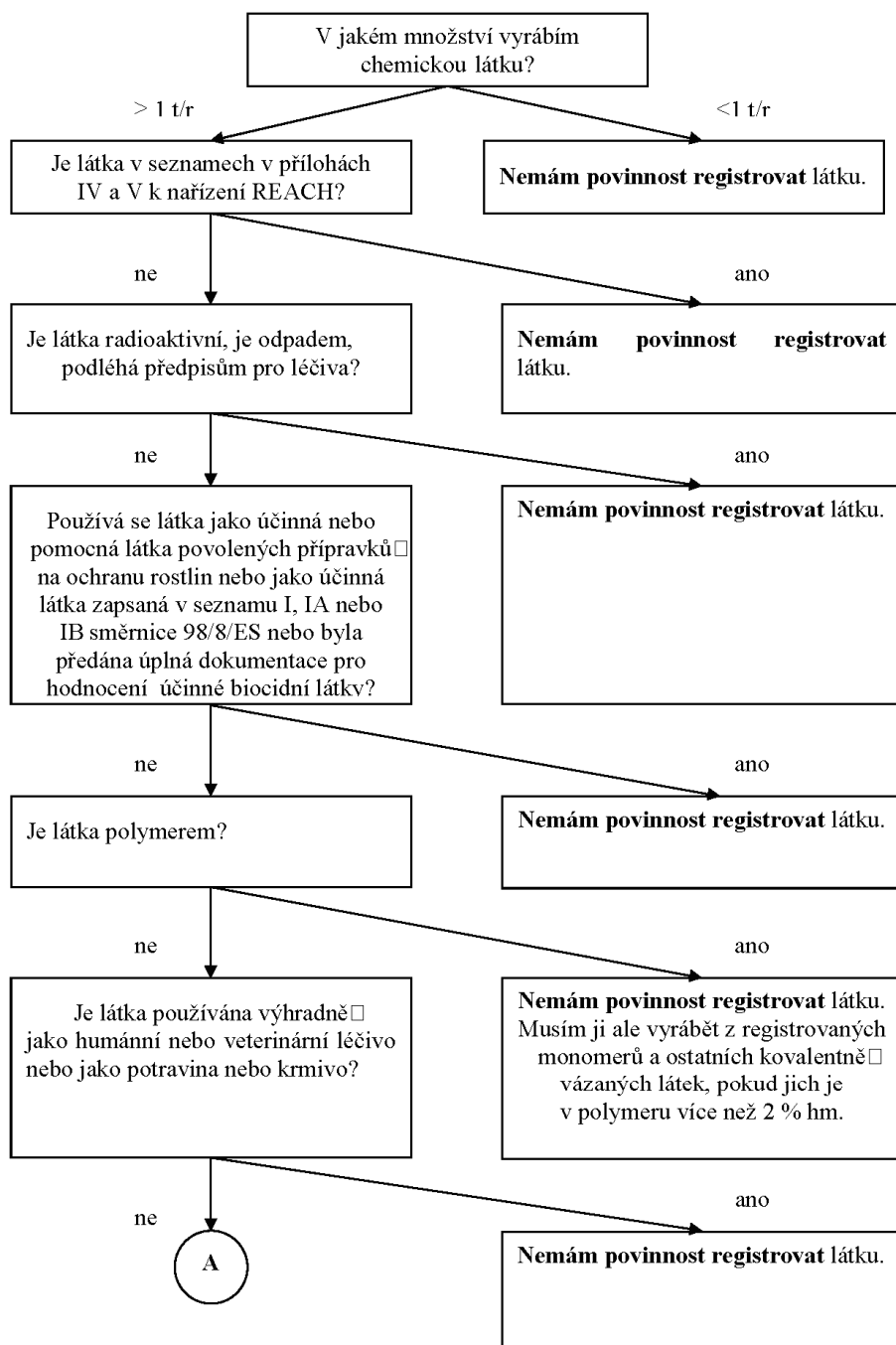
vyráběné/dovážené v množství 1 t/r a vyšším a látky nebezpečné pro životní prostředí s rizikovými větami R50/53, vyráběné/dovážené v množství 100 t/r a vyšším.

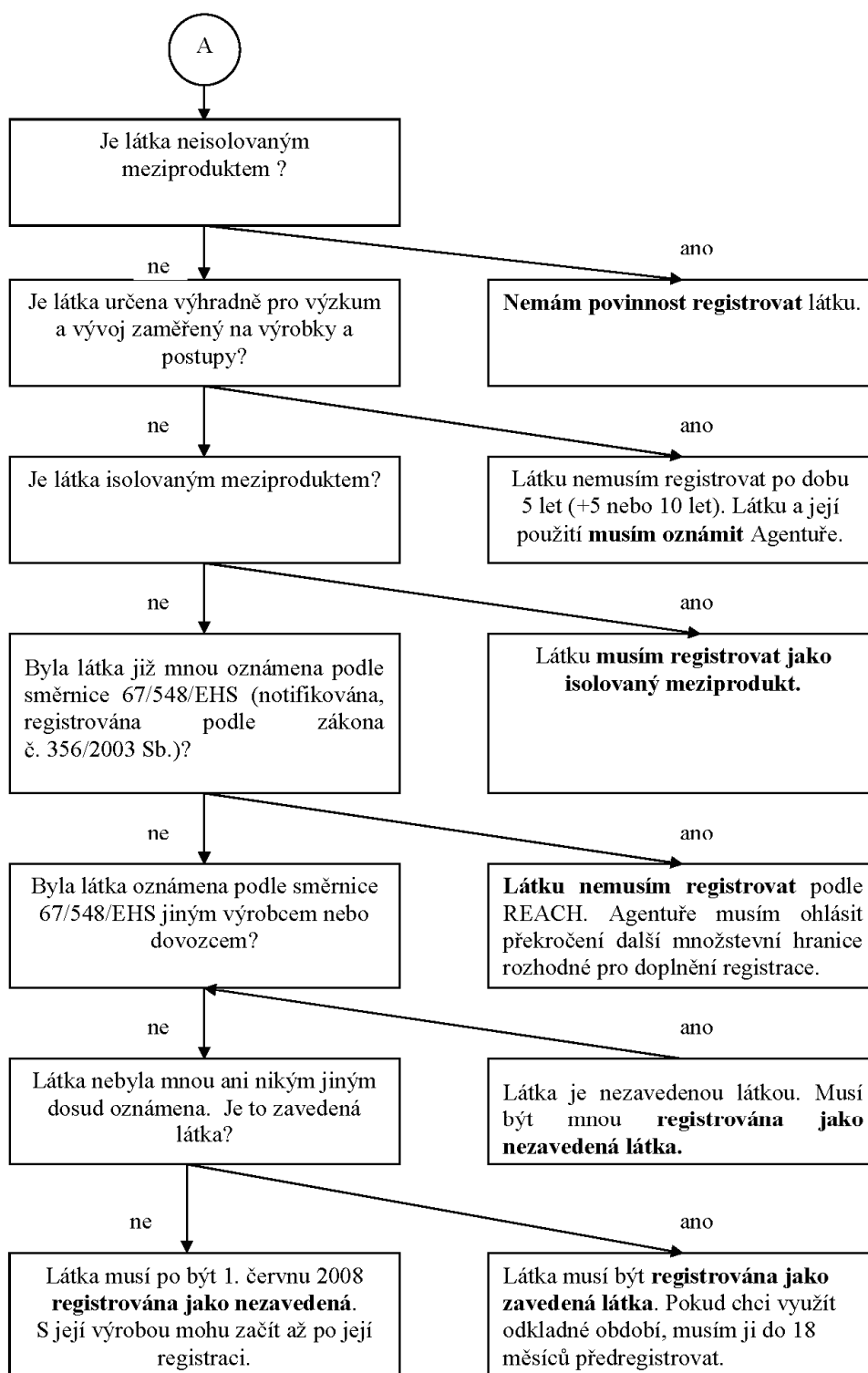
13.5 Postupové diagramy

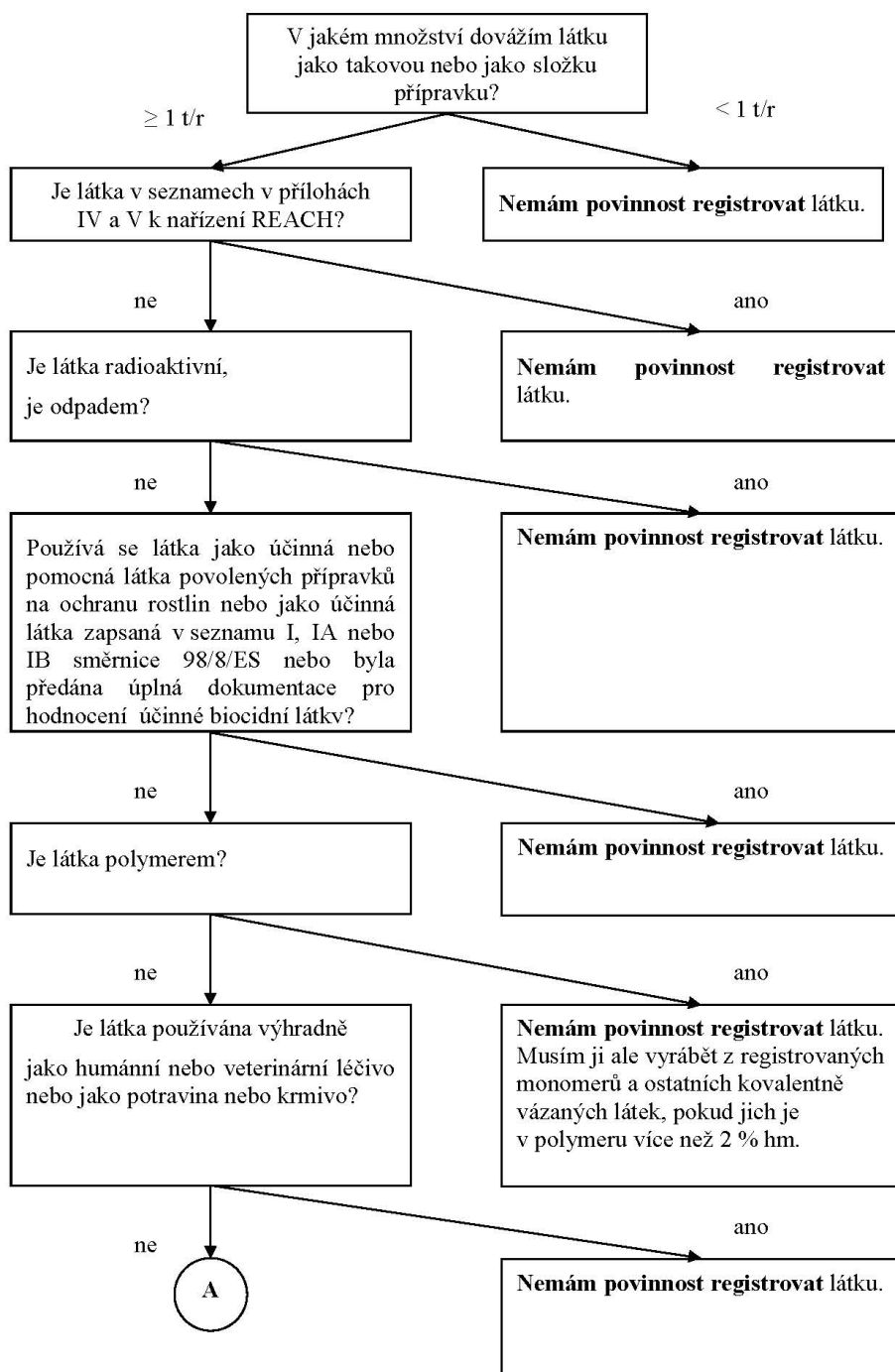
Postupové diagramy usnadní podnikajícím subjektům identifikaci jejich posice vůči nařízení REACH a měly by usnadnit jejich rozhodování.

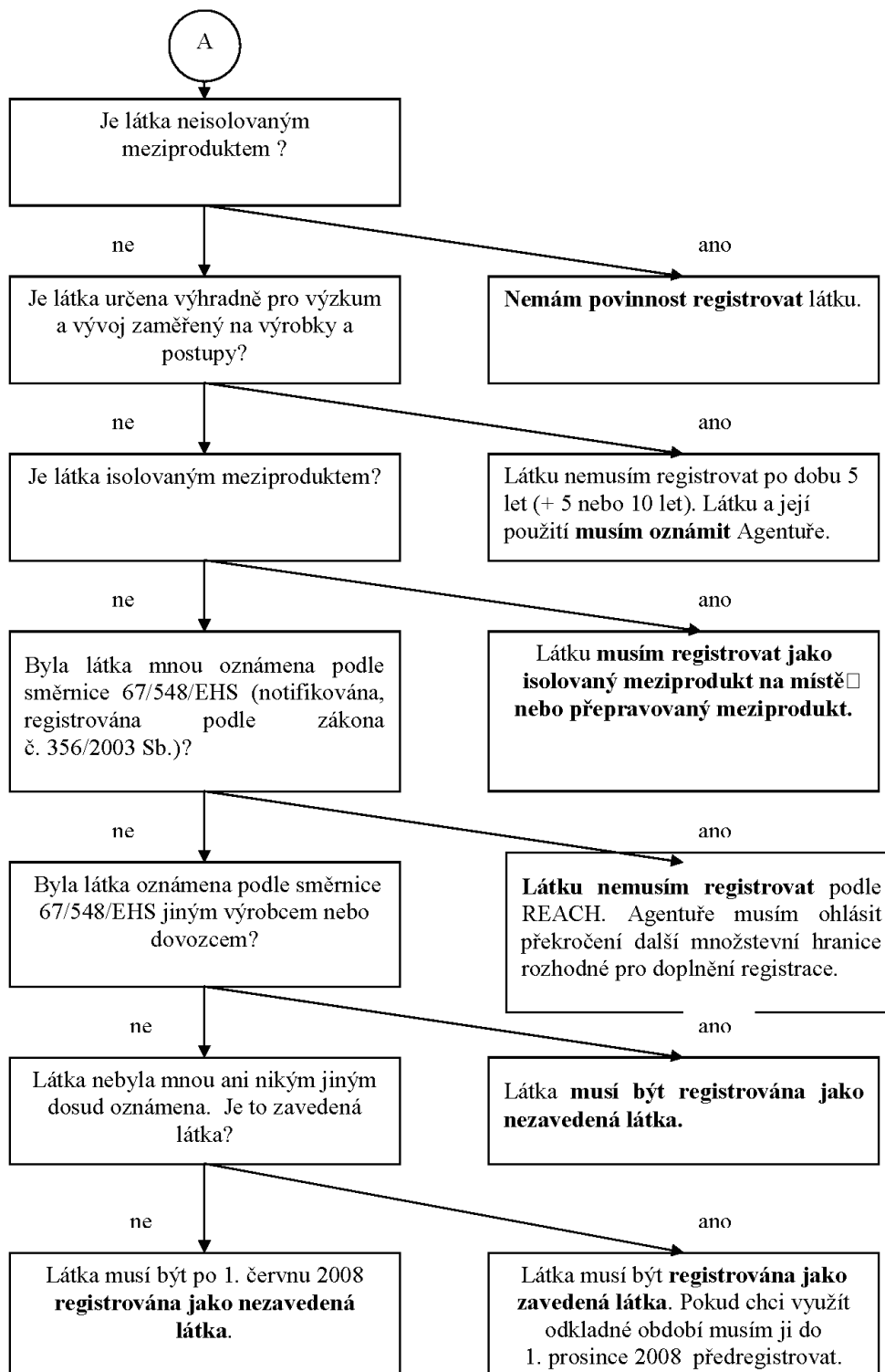
Látky vyjmuté z působnosti celého nařízení REACH	Látky vyjmuté z povinnosti registrace podle nařízení REACH
Odpady	Látky použité v humánních nebo veterinárních léčivých přípravcích
Neisolované meziprodukty	Látky použité v potravinách a krmivech
Radioaktivní látky	Látky zahrnuté v příloze IV k nařízení
Látky v režimu přepravy	Látky zahrnuté v příloze V k nařízení
Látky podléhající celnímu dohledu, pokud neprocházejí žádnou úpravou nebo zpracováním	Polymery
	Zpětně dovezené registrované látky
	Látky regenerované z odpadů registrovaných látek

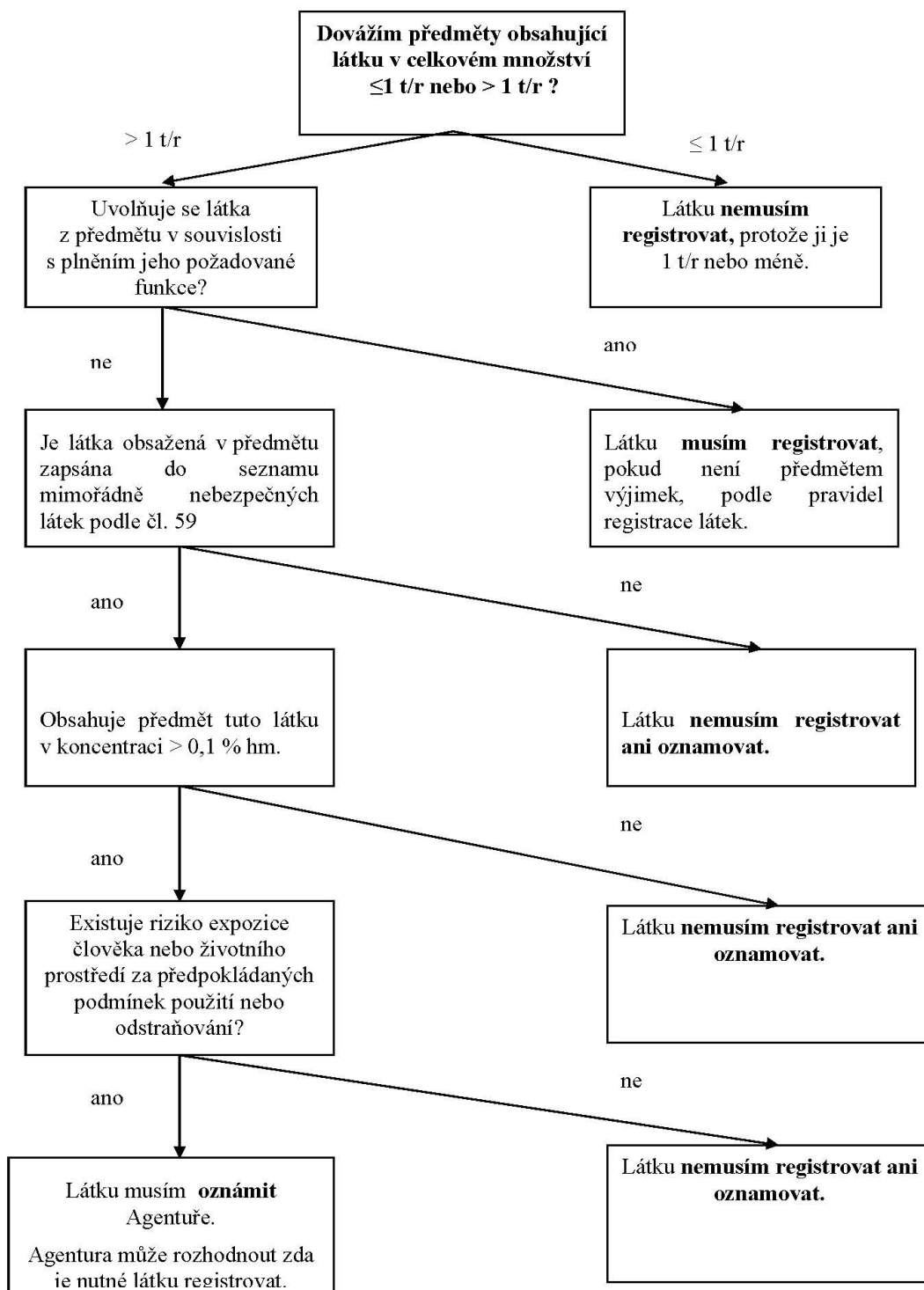
Látky považované za registrované	Látky oznamované agentuře
Aktivní látky a formulační přísady používané výhradně v přípravcích na ochranu rostlin, pokud pro ně byla zpracována a předložena Komisi ES úplná dokumentace podle článku 6 směrnice 91/414/EHS	Látky určené pro vědecký výzkum a vývoj v poloprovozním měřítku (množství látky je vyšší než 1 t/r).
Aktivní látky používané výhradně v biocidních přípravcích, pokud pro ně byla předána úplná dokumentace podle směrnice 98/8/ES a souvisejících předpisů	Vysoce rizikové látky, zapsané v seznamu „kandidátů na povolování“, obsažené v předmětech, které se z předmětů neuvolňují při zamýšlené funkci předmětu, ale přesto mohou za určitých situací znamenat ohrožení zdraví lidí nebo životního prostředí.
Látky oznámené podle směrnice 67/548/EHS (registrované podle zákona č. 157/1998 Sb. nebo č. 356/2003 Sb.)	

Jsem výrobce látky

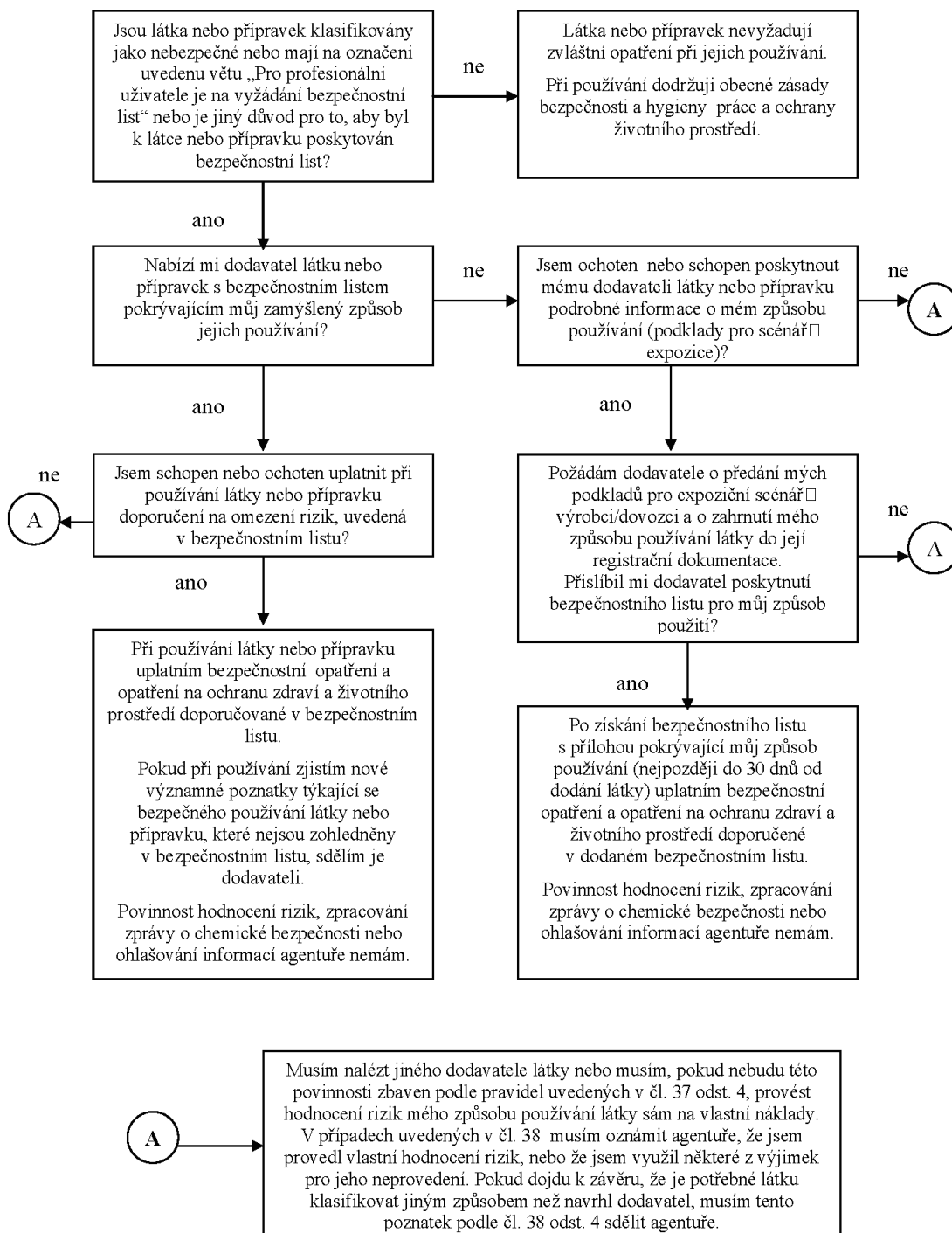

Jsem dovozce látky jako takové nebo obsažené v přípravku

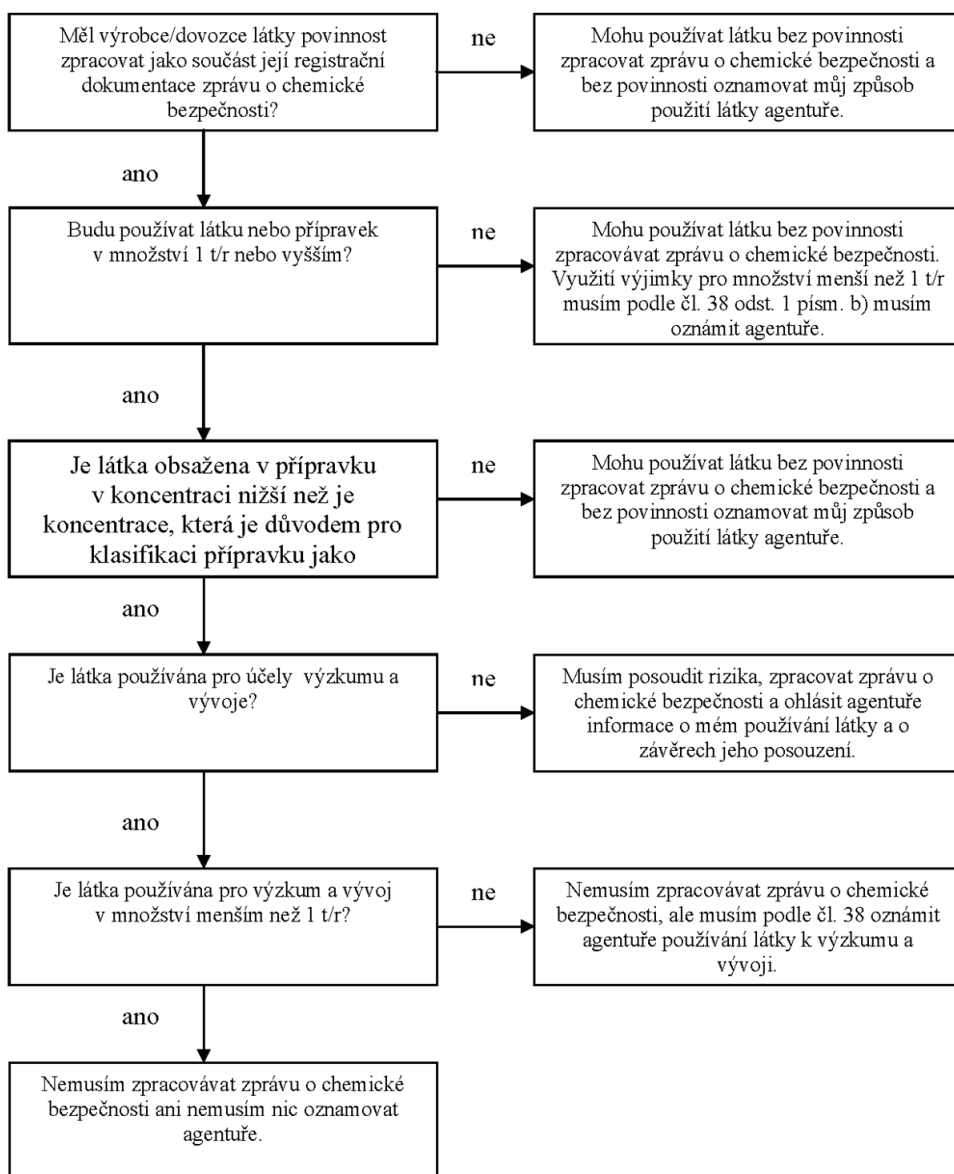

Jsem dovozcem předmětů

**Jsem podnikající konečný uživatel registrované látky jako takové nebo
obsažené v přípravku. Jaké mám povinnosti?**

Jsem následný uživatel, který by měl podle čl. 37 odst. 4 zpracovat vlastní zprávu o chemické bezpečnosti a případně informovat podle čl. 38 agenturu

14.0 Nařízení CLP: klasifikace, označování, balení

14.1 Úvod

14.2 Co je nařízení CLP a proč existuje?

Obchod s látkami a směsmi není pouze záležitostí vnitřního trhu, ale také trhu světového. Aby se zjednodušil světový obchod a současně se zajistila ochrana lidského zdraví a životního prostředí, byla v průběhu 12 let v rámci struktury Organizace spojených národů (OSN) pečlivě vytvořena harmonizovaná kritéria klasifikace a označování a obecné zásady jejich používání. Výsledkem je Globálně harmonizovaný systém klasifikace a označování chemických látek (*UN GSH*: http://www.unece.org/trans/danger/publi/ghs/ghs_welcome_e.html).

Nařízení CLP následuje po nejrozličnějších prohlášeních, kterými Společenství potvrdilo svůj záměr podílet se na globální harmonizaci kritérií klasifikace a označování tím, že začlení mezinárodně schválená kritéria GHS do právních předpisů Společenství. Společnosti by měly mít užitek z globální harmonizace pravidel pro klasifikaci a označování a ze vzájemné shody mezi pravidly pro klasifikaci a označování pro zásobování a použití na straně jedné a pravidly pro přepravu na straně druhé.

Nařízení CLP v současnosti vychází z druhé revize systému UN GHS. Jeho základem jsou základní body a postupy obsažené ve směrnici DSD a DPD. Nařízení CLP tedy bude podobné způsobu, jakým je systém GHS začleněn do právního rámce v zemích mimo EU, ale nemusí být s tímto způsobem zcela totožné.

Nařízení CLP je právně závazné ve všech členských státech. Je přímo použitelné v průmyslu. Nařízení CLP postupně nahradí směrnice DSD a DPD. Tyto směrnice budou definitivně zrušeny po uplynutí přechodného období, a sice dne 1. června 2015.

Co je to klasifikace nebezpečnosti látek, označování a balení?

Podobně jako v případě směrnice DSD, je jedním z hlavních cílů nařízení CLP stanovit, zda látka nebo směs vykazuje vlastnosti, které určují klasifikaci „nebezpečná“. Upozorňujeme, že kdykoliv se v těchto pokynech hovoří o „látkách a směsích“, zahrnuje toto spojení také ty „některé specifické předměty“, které jsou předmětem klasifikace v souladu s částí 2 přílohy I nařízení CLP.

Jakmile jsou takové vlastnosti rozpoznány a látka či směs je podle toho klasifikována, musí **výrobci, dovozci, následní uživatelé a distributoři** látek a směsí a také **výrobci a dovozci některých specifických předmětů** sdělit zjištěné nebezpečné vlastnosti těchto látek nebo směsí ostatním účastníkům dodavatelského řetězce, včetně spotřebitelů.

Nebezpečnost látky nebo směsi je potenciál látky nebo směsi působit škodu. Závisí na vnitřních vlastnostech látky nebo směsi. V této souvislosti je hodnocení nebezpečnosti látky procesem, ve kterém se posuzují vnitřní vlastnosti látky nebo směsi za účelem stanovení jejich potenciálu působit škodu. V případech, kdy povaha a závažnost zjištěné nebezpečnosti splní klasifikační kritéria, spočívá klasifikace nebezpečnosti látky v tom, že se látce nebo směsi, která škodí lidskému zdraví nebo životnímu prostředí, přiřadí standardizovaný popis této nebezpečné vlastnosti.

Označování nebezpečnosti látky umožňuje sdělit klasifikaci nebezpečnosti uživateli látky nebo směsi, varovat jej před přítomností nebezpečné vlastnosti a upozornit jej, že je třeba zabránit expozicím a z nich vyplývajícím rizikům.

Nařízení CLP stanoví obecné standardy balení, aby bylo zajištěno bezpečné dodání nebezpečných látek a směsí (*bod odůvodnění 49 nařízení CLP a hlava IV nařízení CLP*).

A co posuzování rizika?

Klasifikace chemických látek má odrážet druh a závažnost vnitřních nebezpečných vlastností látky nebo směsi. Neměla by být zaměňována s posuzováním rizika, které představuje existující nebezpečí plynoucí za skutečné expozice lidí nebo životního prostředí látky nebo směsi, která vykazuje tuto nebezpečnou vlastnost. Společným jmenovatelem klasifikace a posuzování rizika je nicméně rozpoznání a posouzení nebezpečnosti látky.

Jaká je úloha Evropské agentury pro chemické látky (dále „ECHA“ nebo „agentura“)?

Evropská agentura pro chemické látky (dále „agentura“) je orgánem Společenství, který byl zřízen za účelem spravování nařízení REACH. Je ústředním subjektem pro provádění nařízení REACH i CLP a má zajistit jejich soulad v celé EU.

Agentura pomocí svého sekretariátu a specializovaných výborů poskytuje členským státům a institucím Společenství vědeckou a technickou podporu v otázkách, které souvisejí s chemickými látkami, které spadají do její působnosti. Typickými úkoly agentury obecně jsou:

- poskytovat průmyslu technické a vědecké pokyny a nástroje v souvislosti s plněním povinností vyplývajících z nařízení CLP (*článek 50 nařízení CLP*),
- poskytovat příslušným orgánům členských států technické a vědecké pokyny týkající se uplatňování nařízení CLP (*článek 50 nařízení CLP*),
- poskytovat podporu kontaktním místům zřízeným v souladu s nařízením CLP (*články 44 a 50 nařízení CLP*),
- vytvořit seznam klasifikací a označení a vést jej ve formě databáze a přijímat oznámení do seznamu klasifikací a označení (*článek 42 nařízení CLP*),
- přijímat od příslušných orgánů členských států a dodavatelů návrhy harmonizované klasifikace látky, a předkládat Komisi stanoviska k těmto návrhům klasifikace (*článek 37 nařízení CLP*),
- přijímat, hodnotit a rozhodnout o přijatelnosti požadavků na použití alternativního názvu chemické látky (*článek 24 nařízení CLP*) a
- vypracovávat a předkládat Komisi návrhy výjimek z požadavků na označování a balení (*čl. 29 odst. 5 nařízení CLP*).

14.2 Úlohy a povinnosti podle nařízení CLP

14.2.1 Úlohy podle nařízení CLP

Povinnosti kladené na dodavatele látek nebo směsí v souladu s nařízením CLP budou záviset především na jeho úloze vzhledem k látce či směsi v dodavatelském řetězci. Nejdůležitější proto je, abyste si podle nařízení CLP určili svou úlohu.

Abyste stanovili svou úlohu, přečtěte si pět různých popisů uvedených v tabulce 2.1, které vycházejí z článku 2 nařízení CLP.

K dalšímu objasnění úloh „následný uživatel“ nebo „distributor“ můžete nahlédnout do „Pokynů pro následné uživatele“ na internetových stránkách agentury ECHA (http://guidance.echa.europa.eu/guidance_cs.htm).

Tam, kde popis souhlasí s vašimi činnostmi, je vaše úloha podle nařízení CLP uvedena vpravo od tohoto popisu. Přečtěte si prosím pozorně všechny popisy, protože můžete mít více než jednu úlohu podle nařízení CLP.

Upozorňujeme, že povinnosti klasifikovat, označovat a balit podle nařízení CLP obecně souvisí s dodáváním látek nebo směsí. Nezávisle na dodávání látek a směsí je však klasifikace důležitá také pro správnou přípravu

registrace nebo oznámení pro účely nařízení REACH. Tyto pokyny by tudíž měly sloužit také těm, kdo v souladu s nařízením REACH připravují tyto návrhy. Povinnosti týkající se označování a balení se obecně netýkají přípravy registrace a oznámení pro účely nařízení REACH tam, kde nedochází k žádnému dodávání.

Tabulka 2.1: Určení vaší úlohy podle nařízení CLP		
Popis		Vaše úloha podle nařízení CLP
1	Fyzická nebo právnická osoba usazená ve Společenství, která v rámci Společenství vyrábí nebo těží látku v přírodním stavu.	Výrobce (1)
2	Fyzická nebo právnická osoba usazená ve Společenství, která odpovídá za fyzické uvedení na celní území Společenství.	Dovozce
3	Fyzická nebo právnická osoba usazená ve Společenství jiná než výrobce nebo dovozce, která používá látku samotnou nebo obsaženou ve směsi při své průmyslové nebo profesionální činnosti.	Následný uživatel (2) (včetně subjektu podílejícího se na úpravě formy výrobku / zpětného dovozce)
4	Fyzická nebo právnická osoba usazená ve Společenství, včetně maloobchodníka, která pouze skladuje a uvádí na trh látku samotnou nebo obsaženou ve směsi pro třetí osoby.	Distributor (včetně maloobchodníka)
5	Fyzická nebo právnická osoba, která vyrábí nebo sestavuje předmět na území Společenství; kde předmětem je věc, která během výroby získává určitý tvar, povrch nebo vzhled určující její funkci ve větší míře než její chemické složení.	Výrobce předmětu (3)
Poznámky: (1) V každodenní mluvě může pojem „výrobce“ znamenat jak (fyzickou/právnickou) osobu, která vyrábí látky, tak i (fyzickou/právnickou) osobu, která vyrábí směsi (tzv. subjekt podílející se na úpravě formy výrobku). Na rozdíl od každodenní mluvy, je pojem „výrobce“ v nařízeních REACH a CLP vyhrazen pouze osobě, která vyrábí látky. Subjekt podílející se na úpravě formy výrobku je podle nařízení REACH a CLP „následným uživatelem“. (2) Distributor ani spotřebitel nejsou následnými uživateli. (3) Jako výrobce či dovozce předmětu se vás nařízení CLP týká pouze tehdy, pokud vyrábíte nebo dovážíte výbušný předmět, jak je popsán v bodě 2.1 přílohy I nařízení CLP, nebo v případě, že je látka obsažená v předmětu registrována nebo oznamována podle článku 7 nebo 9 nařízení REACH.		

14.2.2 Povinnosti podle nařízení CLP

Obecnou povinností, kterou nařízení CLP ukládá všem dodavatelům v dodavatelském řetězci, je spolupracovat za účelem splnění požadavků tohoto nařízení na klasifikaci, označování a balení (čl. 4 odst. 9 nařízení CLP). Jinak vaše konkrétní povinnosti podle nařízení CLP závisí na vaší úloze v dodavatelském řetězci, jak je určena v tabulce 2.1. V tabulkách 2.2 až 2.5 jsou uvedeny povinnosti každé úlohy a u každého případu se v nich také uvádějí hlavní oddíly těchto pokynů.

Tabulka 2.2: Povinnosti výrobce nebo dovozce		
Povinnosti podle nařízení CLP		Hlavní oddíly
1	Před uvedením látek a směsí na trh byste je měli klasifikovat, označovat a balit v souladu s nařízením CLP. Měli byste také klasifikovat látky, které nejsou uváděny na trh a jsou předmětem registrace nebo oznamování v souladu s články 6, 9, 17 nebo 18 nařízení REACH (článek 4 nařízení CLP).	7

2	Měli byste klasifikovat podle hlavy II nařízení CLP (<i>články 5-14 nařízení CLP</i>).	8 - 13
3	Měli byste látky či směsi označovat podle hlavy III nařízení CLP (<i>články 17-33 nařízení CLP</i>).	14 - 16
4	Měli byste látky či směsi balit podle hlavy IV nařízení CLP (<i>článek 35 nařízení CLP</i>).	14 a 16
5	V případě, že látky uvádíte na trh, měli byste položky klasifikace a označení zanést do seznamu klasifikace a označení založeného agenturou (<i>článek 40 nařízení CLP</i>).	18
6	Měli byste podniknout veškeré náležité a dostupné kroky, abyste se seznámili s novými vědeckými nebo technickými poznatky, které mohou mít vliv na klasifikaci látek nebo směsí, které uvádíte na trh. Jste-li si vědomi informací, které považujete za přiměřené a spolehlivé, měli byste bez zbytečného prodlení provést nové hodnocení příslušné klasifikace (<i>článek 15 nařízení CLP</i>).	19
7	V určitých případech byste měli po jakékoli změně klasifikace a označení látky nebo směsi bez zbytečného prodlení označení aktualizovat (<i>článek 30 nařízení CLP</i>).	14 a 19
8	Pokud máte nové informace, jež mohou vést ke změně harmonizované klasifikace a prvků označení látek (<i>část 3 přílohy VI k nařízení CLP</i>), měli byste předložit návrh příslušnému orgánu v jednom ze členských států, v němž je látka uváděna na trh (<i>čl. 37 odst. 6 nařízení CLP</i>).	22
9	Měli byste shromažďovat a uchovávat veškeré informace vyžadované pro účely klasifikace a označování podle nařízení CLP a zajistit, aby byly dostupné, po dobu nejméně 10 let po posledním dodání látky nebo směsi. Tyto informace by měly být uchovávány společně s informacemi vyžadovanými v článku 36 nařízení REACH (<i>článek 49 nařízení CLP</i>).	21

Poznámka: Dovozci a následní uživatelé, kteří uvádějí na trh směsi, by měli být připraveni poskytnout určité informace související se směsmi orgánům členských států, které jsou zodpovědné za získávání těchto informací, aby mohly vypracovat preventivní a léčebná opatření, a to zejména pro případy náhlého ohrožení zdraví (*článek 45 nařízení CLP*).

Tabulka 2.3: Povinnosti následného uživatele (vč. formulátora / zpětného dovozce)

Povinnosti podle nařízení CLP		Hlavní oddíly
2	V případě, že měníte složení látky nebo směsi, kterou uvádíte na trh: měli byste klasifikovat podle hlavy II nařízení CLP (<i>články 5-14 nařízení CLP</i>).	8 - 13
3	Měli byste látky či směsi označovat podle hlavy III nařízení CLP (<i>články 17-33 nařízení CLP</i>).	14 - 16
4	Měli byste balit podle hlavy IV nařízení CLP (<i>článek 35 nařízení CLP</i>).	14 a 16
5	Měli byste podniknout veškeré dostupné a přiměřené kroky k tomu, abyste se obeznámili s novými vědeckými nebo technickými poznatky, které mohou mít vliv na klasifikaci látek nebo směsí, které uvádíte na trh. Jste-li si vědomi informací, které považujete za přiměřené a spolehlivé, měli byste bez zbytečného prodlení provést nové hodnocení příslušné klasifikace (<i>článek 15 nařízení CLP</i>).	19
6	V určitých případech byste měli po jakékoli změně klasifikace a označení látky nebo směsi bez zbytečného prodlení označení aktualizovat (<i>článek 30 nařízení CLP</i>).	14 a 19
7	Pokud máte nové informace, jež mohou vést ke změně harmonizované klasifikace a prvků označení látek, měli byste předložit návrh příslušnému orgánu v jednom ze členských států, v němž je látka uváděna na trh (<i>čl. 37 odst. 6 nařízení CLP</i>).	22

Tabulka 2.3: Povinnosti následného uživatele (vč. subjektu podílejšího se na úpravě formy výrobku / zpětného dovozce)

Povinnosti podle nařízení CLP	Hlavní oddíly
-------------------------------	---------------

8	Měli byste shromažďovat a uchovávat veškeré informace vyžadované pro účely klasifikace a označování podle nařízení CLP a zajistit, aby byly dostupné, po dobu nejméně 10 let po posledním dodání látky nebo směsi. Tyto informace by měly být uchovávány společně s informacemi vyžadovanými v článku 36 nařízení REACH (<i>článek 49 nařízení CLP</i>).	21
Poznámka: Dovozci a následní uživatelé, kteří uvádějí na trh směsi, by měli být připraveni poskytnout určité informace související se směsmi orgánům členských států, které jsou zodpovědné za získávání těchto informací, aby mohly vypracovat preventivní a léčebná opatření, a to zejména pro případy náhlého ohrožení zdraví (<i>článek 45 nařízení CLP</i>).		
8	Měli byste shromažďovat a uchovávat veškeré informace vyžadované pro účely klasifikace a označování podle nařízení CLP a zajistit, aby byly dostupné, po dobu nejméně 10 let po posledním dodání látky nebo směsi. Tyto informace by měly být uchovávány společně s informacemi vyžadovanými v článku 36 nařízení REACH (<i>článek 49 nařízení CLP</i>).	21
Poznámka: Dovozci a následní uživatelé, kteří uvádějí na trh směsi, by měli být připraveni poskytnout určité informace související se směsmi orgánům členských států, které jsou zodpovědné za získávání těchto informací, aby mohly vypracovat preventivní a léčebná opatření, a to zejména pro případy náhlého ohrožení zdraví (<i>článek 45 nařízení CLP</i>).		

14.3 Příprava na nařízení CLP

14.3.1 Kde začít?

Prvním krokem je porozumět nařízení CLP a jeho dopadu na vaši činnost. Měli byste proto:

- vytvořit seznam svých látek a směsí (včetně látek, které jsou obsaženy ve směsích) a látek obsažených v předmětech, seznam svých dodavatelů a zákazníků, včetně informací, jak vaši zákazníci danou látku či směs používají. Je pravděpodobné, že většinu těchto informací jste již shromáždili v souvislosti s nařízením REACH,
- posoudit, zda je zapotřebí vyškolit příslušné technické a řídicí pracovníky ve vaší organizaci,
- sledovat internetové stránky vašeho příslušného orgánu a stránky agentury, abyste měli aktuální informace o vývoji nařízení a příslušných pokynů a
- zjistit si od svých obchodních sdružení, jakou pomoc vám mohou nabídnout.

Jelikož nařízení REACH, směrnice 98/8/ES o biocidních přípravcích, směrnice Rady 91/414/EHS o přípravcích na ochranu rostlin a nařízení CLP jsou mezi sebou úzce propojeny, doporučuje se plánovat postupy dle nařízení CLP společně s postupy, které souvisí s nařízením REACH a právními předpisy o biocidních přípravcích a o přípravcích na ochranu rostlin, v případě, že uvedené postupy existují.

14.3.2 Co musíte udělat?

Jako **výrobce, dovozce** či **následný uživatel** budete muset své látky a směsi, které již možná byly klasifikovány v souladu se směrnicí DSD nebo DPD, klasifikovat v souladu s kritérii nařízení CLP a změnit jejich štítky, bezpečnostní listy a v některých případech také jejich balení (*článek 4 nařízení CLP*).

V souvislosti s klasifikací se také budete muset rozhodnout, do jaké míry chcete použít převodní tabulky, uvedené v příloze VII nařízení CLP, které převádějí současné klasifikace podle DSD a DPD do úzce korespondujících nebo minimálních klasifikací podle nařízení CLP.

Jako **distributor** jste povinen zajistit, aby látky a směsi byly před uvedením na trh označeny a baleny v souladu s hlavy III a IV nařízení CLP. Abyste splnili tuto povinnost budete možná muset použít informace, které vám byly dodány, např. bezpečnostní listy dodávané současně s látkami a směsmi (*čl. 4 odst. 5 nařízení CLP*).

Abyste porozuměli rozsahu práce, která se od vás vyžaduje, musíte být připraveni:

- uplatnit kritéria nařízení CLP na své látky a směsi (*Jako výrobce či dovozce předmětu se vás nařízení CLP týká, pouze pokud vyrábíte nebo dovážíte výbušný předmět, jak je popsán v oddíle 2.1 přílohy I nařízení CLP, nebo v případě, že je látka obsažená v předmětu registrována nebo oznamována podle článku 7 nebo 9 nařízení REACH.*), nebo použít jejich již existující klasifikace a převodní tabulky v příloze VII, pokud nemáte žádné údaje o svých látkách či směsích. V tomto případě byste měli vzít v úvahu pokyny, jak tyto tabulky používat, které jsou dostupné v části 1.8 Modulu 2. Neměli byste zapomenout vzít v úvahu také látky či směsi, které nejsou v současnosti podle směrnic DSD a DPD klasifikovány jako nebezpečné, protože podle nařízení CLP mohou být jako nebezpečné klasifikovány také některé látky či směsi, které dříve jako nebezpečné klasifikovány nebyly;
- uvážit pro své látky lhůty registrace podle nařízení REACH a zvážit pravděpodobné množství informací, které vám jsou o těchto látkách zřejmě dostupné. Možná budete muset kvůli dalším informacím kontaktovat své dodavatele a
- kontaktovat své dodavatele, abyste věděli, jak se připravují na nařízení CLP a jak toto nařízení ovlivní látky nebo směsi, které používáte. Pokud vyrábíte nové směsi a používáte přitom jako složky směsi jiné (směsi ve směsích), budete muset kontaktovat své dodavatele a projednat s nimi, které informace o dané směsi a jejich složkách vám budou k dispozici, včetně informací, které jsou uvedeny v bezpečnostních listech. Podobně, pokud dodáváte směsi zákazníkům, kteří je používají k přípravě jiných směsí, budete muset zvážit, jak se svými zákazníky sdílet informace o této směsi a jejích složkách.

Měli byste se zamyslet nad zdroji, které možná budete potřebovat. Zeptejte se sami sebe:

- mám dostatek odpovídajícího technického a řídicího personálu, nebo budu potřebovat další zdroje a externí odborné znalosti?
- software pro vývoj bezpečnostních listů - potřebuji aktualizovat svůj systém?
- jak budu vyrábět nové štítky?
- balení - budu muset kvůli přechodu na nařízení CLP změnit některé ze stávajících balení, které jsem používal v souladu se směrnicemi DSD, DPD nebo právními předpisy pro přepravu?

Po provedení této ukázky budete muset posoudit dopady nové klasifikace na své látky nebo směsi. Poté můžete sestavit seznam důležitých činností, přičemž musíte počítat s:

- přechodnými obdobími pro látky a směsi,
- náklady a zdroje, které budete muset na klasifikaci a označení svých látek a směsí zřejmě vynaložit, a
- dopady na následné legislativní otázky, například:
- množství nebezpečného materiálu, které můžete na svém pracovišti skladovat (Seveso II),
- jak nakládat s nebezpečným odpadem a
- bezpečnost při práci a ochranné pomůcky pro své zaměstnance.

Další informace naleznete v podrobném manuálu pro zavedení evropského nařízení 1272/2008 (Úvodní pokyny k nařízení CLP), který je na Doprovodném CD.

15.0 Informace ke změnám bezpečnostních listů

Nová chemická legislativa, především nařízení REACH (Nařízení ES 1907/2006) a CLP (nařízení ES 1272/2008) přináší postupné změny v bezpečnostních listech (REACH) a v klasifikaci a označování látek (CLP). Následující text shrnuje tyto změny na základě povinností vyplývajících především z nařízení CLP a současně i v souvislosti s připravovanou novelou nařízení REACH, ke změně dojde v příloze II – bezpečnostní list. Novela REACH je platná od 1. 12. 2010.

Důležité pojmy:

Uvedení na trh REACH i CLP: „uvedením na trh“ dodání nebo zpřístupnění třetí osobě, za úplaty či zdarma. Za uvedení na trh se považuje rovněž dovoz

Dodavatel REACH i CLP: „dodavatelem“ látky nebo směsi je výrobce, dovozce, následný uživatel nebo distributor uvádějící na trh látku samotnou nebo obsaženou ve směsi anebo směs

Uvedení na trh znamená, že dodavatel (výrobce, dovozce, následný uživatel, distributor) předá látku nebo směs dál po směru dodavatelského řetězce.

Povinnost klasifikace látek podle CLP je od 1. 12. 2010, z toho plyne, že látky uváděné jako složky směsi v BL by rovněž měly být po tomto datu klasifikovány podle CLP. Povinnost klasifikovat přípravky podle CLP od 1. června 2015.

15.1 Uvádění klasifikace v BL podle REACH i podle CLP

Nařízení CLP vstoupilo v platnost **20. 1. 2009** – současně s tím vstoupila v platnost i novela článku 31 (týká se bezpečnostního listu) nařízení REACH

Uvádění klasifikace v BL podle REACH i podle CLP – LÁTKY:

1. Pokud je látka klasifikována podle nařízení CLP v období **od 20. 1. 2009** (platnost CLP) **do 1. 12. 2010** (počátek povinnosti klasifikovat látky podle CLP) je:
 - v BL **povinně** uvedena klasifikace podle směrnice 67/548/EHS (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.) a **může** být uvedena klasifikace podle CLP.
 - na štítku bude značení a klasifikace podle 67/548/EHS
 - balení bude podle 67/548/EHS
2. Pokud je látka klasifikována podle nařízení CLP v období **od 1. 12. 2010** (počátek povinnosti klasifikovat podle CLP) je:
 - v BL **povinně** uvedena klasifikace podle směrnice 67/548/EHS (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.) a **povinně** je uvedena klasifikace podle CLP.
 - na štítku bude značení a klasifikace podle CLP
 - balení bude podle CLP

Uvádění klasifikace v BL podle REACH i podle CLP – SMĚSI:

1. Pokud je směs klasifikována podle nařízení CLP v období **od 20. 1. 2009** (platnost CLP) **do 1. 6. 2015** (počátek povinnosti klasifikovat směsi podle CLP) je:
 - v BL **povinně** uvedena klasifikace podle směrnice 1999/45/ES (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.) a **může** být uvedena klasifikace podle CLP.
 - na štítku bude značení a klasifikace podle směrnice 1999/45/ES
 - balení bude podle směrnice 1999/45/ES
2. Pokud je směs klasifikována podle nařízení CLP v období **od 1. 6. 2015** (počátek povinnosti klasifikovat směsi podle CLP) je:
 - v BL **povinně** uvedena klasifikace CLP. (u složek směsi i u směsi)
 - na štítku bude značení a klasifikace podle CLP

- balení bude podle CLP
3. Pokud je směs klasifikována **a značena** v období **od 20. 1. 2009** (platnost CLP) **do 1. 6. 2015** (počátek povinnosti klasifikovat směsi podle CLP) je:
- v BL **povinně** uvedena klasifikace podle směrnice 1999/45/ES (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.) a **povinně** klasifikace podle CLP.
 - klasifikace bude uvedena pro složky směsi – látky a pro směs
 - na štítku bude značení a klasifikace podle CLP
 - balení bude podle CLP

Přechodná období pro klasifikaci a značení dle CLP:

1. Látky klasifikované, značené a balené podle 67/548/EHS (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.), **které byly uvedeny na trh před 1. 12. 2010**, mohou být ponechány na trhu s touto klasifikací, značením a balením **do 1. 12. 2012**.
Po tomto datu musí být veškeré látky na trhu klasifikovány, baleny a označeny podle CLP. V praxi to znamená, že látky na trhu (např. v obchodech musí být přebaleny), rovněž látky ve skladech musí být přebaleny.
2. Směsi klasifikované, značené a balené podle 1999/45/ES (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.), **které byly uvedeny na trh před 1. 6. 2015**, mohou být ponechány na trhu s touto klasifikací, značením a balením **do 1. 6. 2017**.
Po tomto datu musí být veškeré směsi na trhu klasifikovány, baleny a označeny podle CLP. V praxi to znamená, že směsi na trhu (např. v obchodech musí být přebaleny), rovněž směsi ve skladech musí být přebaleny.

15.2 Typy bezpečnostních listů

15.2.1 Starý bezpečnostní list

Bezpečnostní list sestavený podle zrušené vyhlášky 231/2004 Sb. a látky a směsi klasifikované podle vyhlášky 232/2004 Sb., v platném znění (dle EU jsou to listy podle směrnice 91/155/EHS, která byla zrušena s platností požadavků na BL dle REACH a látky a složky směsi klasifikované podle směrnice 67/548/ES a směsi klasifikované podle směrnice 1999/45/ES).

Tyto listy by již v současné době měly být nahrazeny listy podle přílohy II nařízení REACH (od 1. 6. 2007)

Důraz je na slovo měly, protože v ČR bylo vydáno Sdělení odboru legislativního a odboru environmentálních rizik MŽP k požadavkům na bezpečnostní listy chemických látek a směsí.

Dvě sdělení:

V prvním, protože k nabytí účinnosti REACH tj. 1. 6. 2007 nebyla ještě novela chemického zákona, se povinnost mít bezpečnostní listy podle REACH odkládala v ČR až po nabytí účinnosti novely zákona (371/2008 Sb.) tj. od 1. 11. 2008.

Druhé sdělení konstatuje, že by BL měly být od data účinnosti zákona podle REACH, ale protože se obsah BL podle REACH moc neliší od původního obsahu BL podle dříve platné vyhlášky, není nutné BL předělávat, pokud nedojde k závažným změnám jako je např.:

- nová klasifikace,
- přidělení registračního čísla,
- nové informace z hlediska ochrany zdraví a ŽP

Tato výjimka se týká listů vydaných před účinností novely zákona.

Tento závěr vychází z **doporučení** Evropské komise a Evropské agentury pro chemické látky, které doporučují při posuzování BL zohlednit především obsahovou stránku BL a nikoli pouze stránku formální.

Doporučení není právní předpis, právně závazný předpis REACH říká, že BL má být podle přílohy II Nařízení Evropské rady a parlamentu 1907/2006 od **1. 6. 2007**.

Stanovisko MŽP zní:

BL vypracované podle předchozí právní úpravy (vyhláška č. 231/2004 Sb.), které obsahově splňují požadavky nařízení REACH, považuje MŽP za BL, které jsou v souladu s nařízením REACH.

BL, které jsou vypracovány podle nařízení REACH, je nutno poskytovat pouze pokud

- byla látka nebo směs uvedena na trh po 1.11.2008,
- byl BL po 1.11.2008 revidován.

Důvodem pro revizi BL je zejména některá z následujících skutečností:

- zjištění nových informací o látce nebo směsi, které jsou závažné z hlediska ochrany lidského zdraví nebo životního prostředí,
- registrace látky nebo
- změna klasifikace látky.

15.2.2 Bezpečnostní list podle REACH

- **Bezpečnostní list sestavený podle stávající přílohy II nařízení REACH**, klasifikace látek, složek směsí i směsí podle vyhlášky 232/2004 Sb., v platném znění (67/548/EHS a 1999/45/ES)

Pro látky platný od **1. 6. 2007 do 1. 12. 2010**. Po tomto datu: nová klasifikace látek podle CLP = revize listů = bezpečnostní list podle nové přílohy II nařízení REACH.

- **Bezpečnostní list podle novelizované přílohy II REACH** – list sestavený podle nové přílohy II („část I“ – pro látky), klasifikace látek podle CLP – **platnost od 1. 12. 2010**
- **Bezpečnostní list podle novelizované přílohy II REACH** – list sestavený podle nové přílohy II („část II“ – pro směsi), klasifikace směsí podle CLP – **platnost od 1. 6. 2015**

15.3 Použití starých a nových formátů BL

LÁTKY

S účinkem od 1. prosince 2010 se příloha II (původního nařízení REACH) nahrazuje novou přílohou dle nařízení, které novelizuje původní REACH (stále to bude příloha II REACH).

1. K **1. 12. 2010** nastane důvod pro změnu „starých bezpečnostních listů“ pro látku, tj. nová klasifikace podle CLP. Týká se látek uváděných na trh po tomto datu. V rámci této změny bude nutné zpracovat nový bezpečnostní list podle **novelizované přílohy II** nařízení REACH, podle „části I“.
2. Látky uvedené na trh před 1. 12. 2010, které nemusí být znovu označeny a znovu zabaleny až do 1. 12. 2012, nemusí rovněž mít bezpečnostní list podle novelizované přílohy II REACH, „části I“ až do 1. 12. 2012.

Závěr:

Látka uvedená na trh po 1. 12. 2010, musí být klasifikována, zabalena a značena podle CLP a musí k ní být bezpečnostní list podle novelizované přílohy II nařízení REACH, „část I“.

Látka uvedená na trh do 1. 12. 2010, může mít všechny náležitosti včetně bezpečnostního listu „postaru“ až do 1. 12. 2012.

To znamená, že v našich podmínkách, může mít i „starý“ bezpečnostní list.

Možnost použití „starého“ bezpečnostního listu končí pro látky 30. 11. 2012, pokud české předpisy znovu nestanoví nějakou výjimku.

SMĚSI

S účinkem od 1. června 2015 se příloha II (původního nařízení REACH) nahrazuje novou přílohou dle nařízení, které novelizuje původní REACH (stále to bude příloha II REACH).

Přechodné období pro směsi:

1. Do 1. 6. 2015 dodavatelé směsí, kteří klasifikují, balí a označují směsi podle CLP, **mohou používat přílohu II novelizovaného nařízení (tj. přílohu II „část II“), ale do pododdílu 3.2 (informace o složkách směsi) musí uvést kromě klasifikace složek dle CLP i klasifikaci složek podle 67/548/EHS (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.) včetně označení nebezpečnosti (grafický symbol), písmenného symbolu a R – vět.**
2. Do 1. 6. 2015 dodavatelé směsí, kteří klasifikují, balí a označují směsi podle CLP, **mohou používat přílohu II novelizovaného nařízení (tj. přílohu II „část II“), ale do pododdílu 2.1 (klasifikace směsi) musí uvést kromě klasifikace směsi dle CLP i klasifikaci směsi podle 1999/45/ES (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.).**
3. Do 1. 6. 2015 dodavatelé směsí, kteří klasifikují, balí a označují směsi podle CLP, **mohou používat přílohu II novelizovaného nařízení (tj. přílohu II „část II“), ale do pododdílu 3.2 (informace o složkách směsi) musí uvést kromě klasifikace složek dle CLP i klasifikaci složek podle 67/548/EHS (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.) včetně označení nebezpečnosti (grafický symbol), písmenného symbolu a R – vět.**
Kromě toho se za stejných podmínek uvedou i látky, které představují nebezpečí pro zdraví nebo ŽP na základě koncentračních limitů (v příloze II „část II“) podle směrnice 67/548/EHS (u nás vyhlášky 232/2004 Sb.).
4. Do 1. 6. 2015 dodavatelé směsí, kteří používají přílohu II „část II“ a jejichž směsi nesplňují kritéria pro celkovou klasifikaci CLP **uvedou v příslušném pododdílu 3.2 látky (složky) které představují riziko pro zdraví nebo ŽP pokud jsou v koncentraci vyšší než 1 % hm. (0.2 % obj. u plynů).**
5. **Směsi uvedené na trh před 1. 6. 2015, které nemusí být znovu označeny a znovu zabaleny až do 1. 6. 2017, nemusí rovněž mít bezpečnostní list podle novelizované přílohy II REACH, „části II“ až do 1. 6. 2017, ale od 1. 12. 2012 musí mít BL podle přílohy II části I novelizovaného nařízení REACH.**
6. **Bezpečnostní listy na směsi uvedené na trh alespoň jednou před 1. 12. 2010 mohou být nadále používány a nemusí být v souladu s novelizovanou přílohou II nařízení REACH, „část I“ avšak nejdéle do 30. 11. 2012.**

Bod 5 a 6:

To znamená, že bezpečnostní listy na směsi budou muset mít po roce 2012 BL podle přílohy II části I novelizovaného nařízení REACH, ale pokud byly uvedeny na trh před 1. 6. 2015 a nemusí být znovu označeny a baleny až do roku 2017 nemusí mít do tohoto roku BL podle přílohy II části II novelizovaného nařízení REACH.

Závěr:

Směs uvedená na trh po 1. 6. 2015, musí být klasifikována, zabalena a značena podle CLP a musí k ní být bezpečnostní list podle novelizované přílohy II nařízení REACH, „část II“.

Směs uvedená na trh do 1. 12. 2010, může mít všechny náležitosti včetně bezpečnostního listu „postaru“ až do 30. 11. 2012

To znamená, že v našich podmínkách, může mít i „starý“ bezpečnostní list

Možnost použití „starého“ bezpečnostního listu končí pro směsi 30. 11. 2012, pokud české předpisy nestanoví jinak.

Směs uvedená na trh po 1. 12. 2010 a před 1. 6. 2015, která nemusí být nově balena a označena podle CLP, nemusí mít BL podle novelizované přílohy II REACH, „části II“ až do 1. 6. 2017, ale od 1. 12. 2012 musí mít BL podle přílohy II části I novelizovaného nařízení REACH.

15.4 Příklady

Příklady látky

- **Látka - výroba 3. 6. 2011, uvedení na trh 3. 6. 2011**
Klasifikace, balení označování podle CLP
V BL klasifikace i podle 67/548/EHS
BL podle novelizované přílohy II (část I)
- **Látka – výroba 20. 11. 2010, uvedení na trh 25. 11. 2010**
Klasifikace, balení a označení podle 67/548/EHS
BL podle původní přílohy II nařízení REACH (až do 1. 12. 2012)
- **Látka – výroba 20. 11. 2010, uvedení na trh 3. 12. 2010**
Klasifikace, balení a označení podle CL
V BL klasifikace i podle 67/548/EHS
BL podle novelizované přílohy II nařízení REACH (část I)
- **Látka – výroba 20. 11. 2014, uvedení na trh 3. 12. 2015**
Klasifikace, balení a označení podle CLP
BL podle novelizované přílohy II nařízení REACH (část I)

Příklady směs

- **Směs – výroba 3. 6. 2011, uvedení na trh 3. 6. 2011**
Klasifikace, balení a označení podle 67/548/EHS
BL podle původní přílohy II nařízení REACH (až do 30. 11. 2012)
Poté BL podle přílohy II části I novelizovaného nařízení REACH až do roku 2017.
- **Směs – výroba 20. 11. 2010, uvedení na trh 25. 11. 2010**
Klasifikace, balení a označení podle 67/548/EHS
BL podle původní přílohy II nařízení REACH (až do 30. 11. 2012)
Poté BL podle přílohy II části I novelizovaného nařízení REACH až do roku 2017.
- **Směs – výroba 20. 11. 2014, uvedení na trh 3. 12. 2015**
Klasifikace, balení a označení podle CLP
BL podle novelizované přílohy II nařízení REACH (část II)
- **Směs – výroba 20. 11. 2012, uvedení na trh 3. 12. 2014**
dobrovolná klasifikace, značení a balení podle CLP
Klasifikace, balení a označení podle CLP
V BL klasifikace složek i celková klasifikace směsi podle 67/548/EHS
BL podle novelizované přílohy II nařízení REACH (část I)

PŘÍRUČKA

PRO

**NAKLÁDÁNÍ S CHEMICKÝMI
LÁTKAMI A PŘÍPRAVKY**

2. ČÁST A: ZÁVAŽNÉ HAVÁRIE

**PODLE ZÁKONA Č. 59/2006 SB.
O PREVENCI ZÁVAŽNÝCH HAVÁRIÍ**

1.0 Úvod

Dne 8. března 2006 byl vydán nový zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů, dále jen "zákon o prevenci závažných havárií".

Poznámka: Pokud bude v této kapitole použit výraz "zákon" bez dalšího upřesnění, je myšlen zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií, v platném znění.

Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství (Směrnice Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí vzniku závažných havárií zahrnujících nebezpečné látky. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/105/ES, kterou se mění směrnice Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí vzniku závažných havárií zahrnujících nebezpečné látky) a stanoví systém prevence závažných havárií pro objekty a zařízení, v nichž je umístěna vybraná nebezpečná chemická látka nebo chemický přípravek s cílem snížit pravděpodobnost vzniku a omezit následky závažných havárií na zdraví a životy lidí, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek v objektech a zařízeních a v jejich okolí.

Zákon stanovuje:

- a) povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob, které vlastní, užívají nebo budou uvádět do užívání objekt nebo zařízení, v nichž je umístěna vybraná nebezpečná chemická látka nebo přípravek,
- b) působnost orgánů veřejné správy na úseku prevence závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky.

Zákon se nevztahuje na

- a) vojenské objekty a vojenská zařízení (zákon č. 15/1993 Sb., o Armádě České republiky a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů),
- b) nebezpečí spojená s ionizujícím zářením (zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření - atomový zákon),
- c) silniční, drážní, leteckou a vodní přepravu vybraných nebezpečných chemických látek nebo chemických přípravků mimo objekty a zařízení, včetně dočasného skladování, nakládky a vykládky během přepravy (například zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, vyhláška č. 64/1987 Sb., o Evropské dohodě o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR), vyhláška č. 8/1985 Sb., o Úmluvě o mezinárodní železniční přepravě (COTIF)),
- d) přepravu vybraných nebezpečných chemických látek nebo chemických přípravků v potrubích, včetně souvisejících přečerpávacích, kompresních a předávacích stanic postavených mimo objekt a zařízení v trase potrubí (například zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů - energetický zákon),
- e) dobývání ložisek nerostů v dolech, lomech nebo prostřednictvím vrtů, s výjimkou povrchových objektů a zařízení chemické a termické úpravy a zušlechťování nerostů, skladování a ukládání materiálů na odkaliště, jsou-li v souvislosti s těmito činnostmi umístěny vybrané nebezpečné chemické látky nebo chemické přípravky uvedené v příloze č. 4 v části I tabulce I a tabulce II. Touto úpravou nejsou dotčena ustanovení zvláštních právních předpisů (zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích),
- f) průzkum a dobývání nerostů na moři,

g) skládky odpadu (zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech).

Zákon č. 59/2006 Sb. ruší ke dni 1. června 2006 tyto právní předpisy:

- Zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií.
- Zákon č. 82/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení vlády č. 452/2004 Sb., kterým se stanoví způsob hodnocení bezpečnostního programu prevence závažné havárie a bezpečnostní zprávy, obsah ročního plánu kontrol, postup při provádění kontroly, obsah informace a obsah výsledné zprávy o kontrole.
- Vyhláška č. 7/2000 Sb., kterou se stanoví rozsah a způsob zpracování hlášení o závažné havárii a konečné zprávy o vzniku a následcích závažné havárie.
- Vyhláška č. 367/2004 Sb., kterou se mění vyhláška č. 7/2000 Sb., kterou se stanoví rozsah a způsob zpracování hlášení o závažné havárii a konečné zprávy o vzniku a následcích závažné havárie.
- Vyhláška č. 366/2004 Sb., o některých podrobnostech systému prevence závažných havárií.
- Vyhláška č. 383/2000 Sb., kterou se stanoví zásady pro stanovení zóny havarijního plánování a rozsah a způsob vypracování vnějšího havarijního plánu pro havárie způsobené vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky.
- Vyhláška č. 373/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o rozsahu bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektů nebo zařízení zařazených do skupiny A nebo do skupiny B.

1.1 Přechodná ustanovení, důležité skutečnosti a termíny (§ 41 zákona)

Objekty a zařízení zařazené do skupiny A nebo skupiny B podle předchozích právních předpisů (tj. podle zákona č. 353/1999 Sb. a jeho prováděcích předpisů) se považují za objekty a zařízení zařazené do skupiny A nebo skupiny B podle zákona č. 59/2006 Sb.

Rozhodnutí vydaná přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 59/2006 Sb. podle předchozích právních předpisů se považují za rozhodnutí podle zákona č. 59/2006 Sb.

Řízení zahájená a nedokončená přede dnem 1.6.2006 se dokončí podle předchozích právních předpisů.

Právnícká osoba, podnikající fyzická osoba nebo provozovatel objektu nebo zařízení podle předchozích právních předpisů, pokud jsou v těchto objektech a zařízeních umístěny jmenovitě vybrané nebezpečné látky uvedené v příloze č. 4 v části 1 tabulce I v položkách 1 až 6, 32 a 34 nebo ostatní nebezpečné látky uvedené v příloze č. 4 v části 1 tabulce II ve skupinách 4, 5 a 9, je povinen splnit povinnosti uvedené:

- a) v bodě 3.1, 3.2 a 4.3 (§ 3, 4 a 8 zákona) nejpozději do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona, tj. **do 1.9.2006**,
- b) v bodě 4.4 (§ 10 odst. 1 a 5 zákona) do 12 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona, tj. **do 1.6.2007**.

Právnícká osoba, podnikající fyzická osoba nebo provozovatel povrchového objektu nebo zařízení chemické a termické úpravy a zušlechťování nerostů, skladování a ukládání materiálů na odkališti, jsou-li v souvislosti s těmito činnostmi umístěny vybrané nebezpečné látky uvedené v příloze č. 4 v části 1 tabulce I a tabulce II [§ 1 odst. 3 písm. e) zákona], je povinen splnit povinnosti uvedené:

- a) v bodě 3.1, 3.2 a 4.3 (§ 3, 4 a 8 zákona) nejpozději do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona, tj. **do 1.9.2006**,
- b) v bodě 4.4 (§ 10 odst. 1 a 5 zákona) do 12 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona, tj. **do 1.6.2007**.

2.0 Základní pojmy

(§ 2 zákona)

- objekt:** celý prostor, popřípadě soubor prostorů, v němž je umístěna jedna nebo více nebezpečných látek v jednom nebo více zařízeních, včetně společných nebo souvisejících infrastruktur a činností, v užívání právnických osob a podnikajících fyzických osob,
- zařízení:** technická nebo technologická jednotka, ve které je nebezpečná látka vyráběna, zpracovávána, používána, přepravována nebo skladována a která zahrnuje také všechny části nezbytné pro provoz, například stavební objekty, potrubí, skladovací tankoviště, stroje, průmyslové dráhy a nákladové prostory,
- provozovatel:** právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která užívá nebo bude užívat objekt nebo zařízení, v němž je nebo bude vyráběna, zpracovávána, používána, přepravována nebo skladována nebezpečná látka v množství stejném nebo větším, než je množství uvedené v příloze č. 4 v části 1 sloupci 1 tabulky I nebo tabulky II, nebo který byl zařazen do skupiny A nebo skupiny B rozhodnutím krajského úřadu,
- nebezpečná látka:** vybraná nebezpečná chemická látka nebo chemický přípravek, uvedené v příloze č. 4 v části 1 tabulce I nebo splňující kritéria stanovená v příloze č. 4 v části 1 tabulce II a přítomné v objektu nebo zařízení jako surovina, výrobek, vedlejší produkt, zbytek nebo meziprodukt, včetně těch látek, u kterých se dá důvodně předpokládat, že mohou vzniknout v případě havárie,
- závažná havárie:** mimořádná, částečně nebo zcela neovladatelná, časově a prostorově ohraničená událost, například závažný únik, požár nebo výbuch, která vznikla nebo jejíž vznik bezprostředně hrozí v souvislosti s užíváním objektu nebo zařízení, v němž je nebezpečná látka vyráběna, zpracovávána, používána, přepravována nebo skladována, a vedoucí k vážnému ohrožení nebo k vážnému dopadu na životy a zdraví lidí, hospodářských zvířat (2 písm. j) zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech, zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči) a životní prostředí nebo k újmě na majetku,
- zdroj rizika (nebezpečím):** vlastnost nebezpečné látky nebo fyzická či fyzikální situace vyvolávající možnost vzniku závažné havárie,
- riziko:** pravděpodobnost vzniku nežádoucího specifického účinku, ke kterému dojde během určité doby nebo za určitých okolností,
- skladování:** umístění určitého množství nebezpečných látek pro účely uskladnění, uložení do bezpečného opatrování nebo udržování v zásobě,
- domino efekt:** možnost zvýšení pravděpodobnosti vzniku nebo velikosti dopadů závažné havárie v důsledku vzájemné blízkosti objektů nebo zařízení nebo skupiny objektů nebo zařízení a umístění nebezpečných látek,
- umístění nebezpečné látky:** projektované množství nebezpečné látky, která je nebo bude vyráběna, zpracovávána, používána, přepravována nebo skladována v objektu nebo zařízení nebo která se může nahromadit v objektu nebo zařízení při ztrátě kontroly průběhu průmyslového chemického procesu nebo při vzniku závažné havárie,
- zóna havarijního plánování:** území v okolí objektu nebo zařízení, v němž krajský úřad, v jehož působnosti se nachází objekt nebo zařízení, uplatňuje požadavky havarijního plánování formou vnějšího havarijního plánu,

scénář: variantní popis rozvoje závažné havárie, popis rozvoje příčinných a následných na sebe navazujících a vedle sebe i posloupně probíhajících událostí, a to buď spontánně probíhajících a nebo probíhajících jako činnosti lidí, které mají za účel zvládnout průběh závažné havárie.

3.0 Posouzení objektu či zařízení – základní zjištění rozsahu povinností (§ 3-4 zákona)

Tento bod představuje nejdůležitější část zákona *týkající se všech firem*, v jejichž objektech či zařízeních je umístěna vybraná nebezpečná látka či přípravek (seznam látek a přípravků je uveden v příloze č. 4). Na základě následujícího posouzení je pak stanoven rozsah následných povinností podle zákona o prevenci závažných havárií.

Vzhledem k zásadnímu významu jednotlivých pojmů, si vždy ověřte jejich přesný význam v bodě 2.0 (hlavně objekt, zařízení, nebezpečná látka či přípravek, umístění nebezpečné látky apod.).

3.1 Podmínky zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B (§ 3 zákona)

Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba, která užívá objekt nebo zařízení, je povinna:

- zpracovat seznam, ve kterém je uveden druh, množství, klasifikace a fyzikální forma všech nebezpečných látek umístěných v objektu nebo zařízení (dále jen „seznam“),
- přijmout všechna nezbytná opatření k prevenci závažných havárií a omezení jejich následků na zdraví a životy lidí, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek,
- na základě seznamu navrhnout zařazení objektu nebo zařízení do příslušné skupiny v případě, kdy množství nebezpečné látky umístěné v objektu nebo zařízení je stejné nebo větší, než je množství uvedené v příloze č. 4 v části 1 sloupce 1 tabulky I nebo tabulky II,
- pokud je v objektu nebo zařízení umístěno více nebezpečných látek v množství menším, než je uvedeno v příloze č. 4 v části 1 sloupce 1 tabulky I nebo tabulky II, provést součet poměrných množství umístěných nebezpečných látek podle vzorce uvedeného v příloze 4 v části 2.

Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba, která užívá objekt nebo zařízení, navrhne zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A (dále jen „skupina A“), pokud:

- množství nebezpečné látky umístěné v objektu nebo zařízení je stejné nebo větší, než je množství uvedené v příloze č. 4 v části 1 sloupce 1 tabulky I nebo tabulky II a současně je menší než je množství uvedené v příloze č. 4 v části 1 sloupce 2 tabulky I nebo tabulky II, nebo
- v případě, že není dosaženo množství nebezpečné látky podle písmene a), součet poměrných množství nebezpečných látek zjištěný podle přílohy č. 4 v části 1 tabulce I a tabulce II podle vzorce a za podmínek uvedených v příloze č. 4 v části 2 je roven nebo je větší než 1.

Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba, která užívá objekt nebo zařízení, navrhne zařazení objektu nebo zařízení do skupiny B (dále jen „skupina B“), pokud:

- množství nebezpečné látky umístěné v objektu nebo zařízení je stejné nebo větší, než je množství uvedené v příloze č. 4 v části 1 sloupce 2 tabulky I nebo tabulky II, nebo
- v případě, že není dosaženo množství nebezpečné látky podle písmene a), součet poměrných množství nebezpečných látek zjištěný podle přílohy č. 4 v části 1 tabulce I a tabulce II podle vzorce a za podmínek uvedených v příloze č. 4 v části 2 je roven nebo je větší než 1.

Vzorec pro sčítání poměrného množství nebezpečných látek (více informací je v příloze č. 4 v části 2):

U objektů a zařízení, ve kterých není přítomna žádná jednotlivá látka nebo přípravek v množství přesahujícím nebo rovnajícím se příslušným kvalifikačním množstvím se používá následující pravidlo pro zjištění, zda se na objekt nebo zařízení vztahují povinnosti provozovatele podle zákona:

Sčítání dílčích množství se provádí podle vzorce:

$$N = \sum_{i=1}^n \frac{q_i}{Q_i}$$

kde:

q_i = množství nebezpečné látky / umístěné v objektu nebo zařízení,

Q_i = příslušné množství nebezpečné látky i uváděné v části 1 přílohy č. 4 ve sloupci 1 (při posuzování objektu nebo zařízení k zařazení do skupiny A) nebo sloupci 2 (při posuzování objektu nebo zařízení k zařazení do skupiny B) tabulky I nebo tabulky II,

n = počet nebezpečných látek,

N = ukazatel vyjadřující součet poměrů q_i ku Q_i .

3.2 Protokol o nezařazení

(§ 4 zákona)

Jestliže právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která užívá objekt nebo zařízení, zjistí, že se na ni nevztahují povinnosti navrhnout zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B, ale množství nebezpečné látky umístěné v objektu nebo zařízení je větší než 2 % množství nebezpečné látky uvedené v příloze č. 4 v části 1 sloupci 1 tabulky I nebo tabulky II, **je povinna tuto skutečnost protokolárně zaznamenat, protokol včetně seznamu uložit** pro účely předložení kontrolním orgánům (bod 8.2, § 33 a 34 zákona) a **stejnopis protokolu včetně seznamu zaslat krajskému úřadu**.

Jestliže právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která užívá objekt nebo zařízení, zjistí, že se na ni nevztahují povinnosti navrhnout zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B, ale množství nebezpečné látky umístěné v objektu nebo zařízení je menší nebo rovno 2 % množství nebezpečné látky uvedené v příloze č. 4 v části 1 sloupci 1 tabulky I nebo tabulky II, **je povinna tuto skutečnost protokolárně zaznamenat a protokol včetně seznamu uložit** pro účely předložení kontrolním orgánům (bod 8.2, § 33 a 34 zákona). Na tyto firmy nevztahují povinnosti provozovatele uvedené v kapitole 4.0, 5.0 a 6.0 Další kapitoly jsou obecně platné (7.0 a dále).

V protokolu o posouzení právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba uvede:

- identifikační údaje objektu nebo zařízení,
- prohlášení o nezařazení,
- seznam, ve kterém je uveden druh, množství, klasifikace a fyzikální forma všech nebezpečných látek umístěných v objektu nebo zařízení
- místo, datum a podpis fyzické osoby oprávněné jednat jménem právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby.

Příklad protokolu o posouzení objektu či zařízení je uveden v příloze č. 5 a na doprovodném CD.

4.0 Povinnosti provozovatele

Provozovatelem podle zákona o prevenci závažných havárií je právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která užívá nebo bude užívat objekt nebo zařízení, v němž je nebo bude vyráběna, zpracovávána, používána, přepravována nebo skladována nebezpečná látka **v množství stejném nebo větším**, než je množství uvedené v příloze č. 4 v části 1 sloupci 1 tabulky I nebo tabulky II, **nebo který byl zařazen do skupiny A nebo skupiny B rozhodnutím krajského úřadu**. Na ostatní se tedy povinnosti této kapitoly nevztahují.

4.1 Zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B

(§ 5-6 zákona)

Návrh na zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B (dále jen „návrh na zařazení“) provozovatel předkládá krajskému úřadu v písemné a elektronické podobě podle vzoru uvedeného v příloze č. 7 (též na CD).

Návrh na zařazení obsahuje:

- identifikační údaje objektu nebo zařízení a fyzické osoby oprávněné jednat jménem provozovatele,
- seznam,
- popis stávající nebo plánované činnosti provozovatele,
- popis a grafické znázornění okolí objektu nebo zařízení,
- údaje o množství nebezpečných látek v objektu nebo zařízení použitých při výpočtu v návrhu na zařazení, doplněné o množství nebezpečných látek, uvedené v příloze č. 4 v části 1 tabulce I a tabulce II,
- popis výpočtu podle přílohy č. 4 v části 2,
- podpis fyzické osoby oprávněné jednat jménem provozovatele.

Krajský úřad po posouzení návrhu na zařazení do skupiny A nebo skupiny B vydá rozhodnutí o zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B.

Krajský úřad posoudí protokol o nezařazení (první odstavec bodu 3.2), a zjistí-li skutečnosti, které odůvodňují zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo do skupiny B, zahájí řízení o zařazení.

Krajský úřad určí, na základě zaslaných návrhů na zařazení a protokolů o nezařazení, objekty nebo zařízení, kde se pravděpodobnost vzniku nebo následky závažné havárie mohou zvýšit v důsledku domino efektu, a tyto objekty nebo zařízení zařadí rozhodnutím do skupiny A nebo skupiny B. Krajský úřad může provozovatelům těchto objektů a zařízení uložit povinnost vzájemné výměny údajů nutných pro řízení rizika v těchto objektech nebo zařízeních. Provozovatel je povinen údaje využít při analýze a hodnocení rizik, při zpracování bezpečnostního programu prevence závažné havárie (dále jen „bezpečnostní program“), bezpečnostní zprávy, vnitřního havarijního plánu, podkladů pro zpracování vnějšího havarijního plánu a poskytování informací podle tohoto zákona.

Krajský úřad v rozhodnutí o zařazení do skupiny A nebo skupiny B stanoví s ohledem na počet dotčených orgánů veřejné správy a dotčených obcí počet písemných výtisků, v jakém mu provozovatel předloží návrh bezpečnostního programu nebo bezpečnostní zprávy, včetně jejich elektronické podoby.

4.2 Analýza a hodnocení rizik závažné havárie

(§ 7 zákona, § 2 vyhlášky č. 256/2006 Sb.)

Provozovatel je povinen provést pro účely zpracování bezpečnostního programu (bod 4.3, § 8 zákona) nebo bezpečnostní zprávy (bod 4.4, § 10 zákona) analýzu a hodnocení rizik závažné havárie, ve které uvede:

- a) identifikaci zdrojů rizika (nebezpečí),
- b) určení možných scénářů událostí a jejich příčin, které mohou vyústit v závažnou havárii,
- c) odhad dopadů možných scénářů závažných havárií na zdraví a životy lidí, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek,
- d) odhad pravděpodobností scénářů závažných havárií,
- e) stanovení míry rizika,
- f) hodnocení přijatelnosti rizika vzniku závažných havárií.

Způsob zpracování analýzy a hodnocení rizik závažné havárie:

Analýza a hodnocení rizik závažné havárie (dále jen „analýza a hodnocení rizik“) se provádí a dokumentuje v rozsahu odpovídajícím riziku závažné havárie, to je pravděpodobnosti jejího vzniku a závažnosti možných dopadů, s využitím kvalitativních a kvantitativních analytických metod.

Analýza a hodnocení rizik se provádí pro:

- a) všechny fáze životního cyklu objektu nebo zařízení počínaje zpracováním projektové dokumentace až po likvidaci,
- b) normální i mimořádné provozní podmínky včetně možného selhání lidského činitele nebo možného vnějšího ohrožení.

V rámci analýzy a hodnocení rizik se provádí:

- a) identifikace zdrojů rizik, jejich ocenění a výběr pro podrobnou analýzu rizik za účelem zjištění, jakou měrou jednotlivé zdroje rizika přispívají k celkovému riziku analyzovaného objektu nebo zařízení,
- b) určení možných scénářů událostí a jejich příčin, které mohou vyústit v závažnou havárii, a výběr reprezentativních scénářů těchto událostí, ve kterých musí být zahrnuty zdroje rizik s nejzávažnějšími dopady na zdraví a životy osob, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek,
- c) odhad dopadů reprezentativních scénářů závažných havárií na životy a zdraví lidí, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek,
- d) odhad pravděpodobnosti reprezentativních scénářů závažných havárií,
- e) stanovení míry rizika reprezentativních scénářů závažných havárií, která vychází z výsledků provedených stanovení následků scénářů, odhadu jejich dopadů a pravděpodobností těchto scénářů,
- f) hodnocení přijatelnosti rizika závažných havárií.

V případě, že výsledná hodnota rizika závažné havárie se jeví pro daný zdroj rizika jako nepřijatelná, provede se podrobnější analýza rizika, a dle potřeby se stanoví a realizují organizační a technická opatření ke snížení tohoto rizika, prověřená opakovanou analýzou a hodnocením rizika. Přijatelnost nebo nepřijatelnost rizika pro daný objekt nebo zařízení je dána souhrnem výsledků provedené analýzy a hodnocení rizik a vyhodnocení dalších místních podmínek a faktorů, zejména sociálních, ekonomických, užívání území a dalších.

Postup zpracování a rozsah analýzy a hodnocení rizik je stanoven v příloze č. 22.

4.3 Bezpečnostní program prevence závažné havárie

(§ 8-9 zákona, § 3-4 vyhl. č.256/2006 Sb.)

Provozovatel objektu nebo zařízení zařazeného do skupiny A je povinen zpracovat bezpečnostní program. Provozovatel zpracuje návrh bezpečnostního programu na základě výsledků analýzy a hodnocení rizik závažné havárie a uvede v něm:

- a) zásady prevence závažné havárie,
- b) strukturu a systém řízení bezpečnosti zajišťující ochranu zdraví a životů lidí, hospodářských zvířat, životního prostředí a majetku.

Provozovatel je povinen na základě rozhodnutí krajského úřadu do návrhu bezpečnostního programu zahrnout preventivní bezpečnostní opatření vztahující se k možnému vzniku domino efektu.

Provozovatel je povinen předložit návrh bezpečnostního programu nebo jeho aktualizaci ke schválení krajskému úřadu.

Krajský úřad zasílá návrh bezpečnostního programu nebo jeho aktualizaci neprodleně k vyjádření MŽP, dotčeným orgánům veřejné správy a dotčeným obcím též za účelem informování veřejnosti (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 124/2004 Sb. m. s., o Úmluvě o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí). MŽP a dotčené orgány veřejné správy k návrhu bezpečnostního programu nebo k jeho aktualizaci zašlou krajskému úřadu své vyjádření nejpozději do 60 dnů ode dne jeho obdržení. Ve stejné lhůtě zašlou dotčené obce krajskému úřadu své vyjádření a vyjádření veřejnosti.

Krajský úřad na základě vyjádření ministerstva, dotčených orgánů veřejné správy a dotčených obcí a veřejnosti do 90 dnů od předložení návrhu bezpečnostního programu nebo jeho aktualizace vydá rozhodnutí, kterým návrh bezpečnostního programu nebo jeho aktualizaci schválí, nebo vyzve provozovatele k odstranění zjištěných nedostatků a stanoví lhůtu k jejich odstranění. Krajský úřad zašle stejnopis svého rozhodnutí ministerstvu, dotčeným orgánům veřejné správy a dotčeným obcím.

Provozovatel objektu nebo zařízení zařazeného do skupiny A je povinen postupovat podle bezpečnostního programu tak, aby nebyl ohrožen život a zdraví lidí, hospodářských zvířat, životní prostředí a majetek.

Provozovatel je povinen prokazatelně seznámit zaměstnance v potřebném rozsahu se schváleným bezpečnostním programem a ostatní fyzické osoby zdržující se v objektu nebo u zařízení prokazatelně v potřebném rozsahu informovat o rizicích závažné havárie, o preventivních bezpečnostních opatřeních a o jejich žádoucím chování v případě vzniku závažné havárie.

Způsob zpracování bezpečnostního programu:

Bezpečnostní program se člení na následující části:

- a) základní informace o objektu nebo zařízení, údaje o provozované činnosti a počtech zaměstnanců,
- b) analýzu a hodnocení rizik závažné havárie v rozsahu odpovídajícím míře rizika závažných havárií a závažnosti jejich následků,
- c) zásady, cíle a politiku prevence závažné havárie,
- d) popis systému řízení bezpečnosti,
- e) závěrečné shrnutí.

V popisu systému řízení bezpečnosti se uvedou údaje k:

- a) organizaci prevence závažných havárií,
- b) řízení provozu objektu a zařízení,
- c) řízení změn v objektu a zařízení,
- d) havarijnímu plánování,
- e) sledování plnění programu prevence závažné havárie,
- f) auditu a kontrole.

Systém řízení bezpečnosti zahrnuje popis organizační struktury, stanovení odpovědností a stanovení plánovacích činností, pravidel, praktik, postupů, procesů, včetně zdrojů k vyvíjení, zavádění, naplňování a prověřování politiky prevence závažné havárie.

Popis systému řízení bezpečnosti může být zpracován formou samostatného dokumentu nebo lze využít dokumentů k systémům řízení, rozpracovaných podle jiných právních předpisů nebo norem, pokud jsou zpracovány v příslušné struktuře a rozsahu a odpovídají svým obsahem požadavkům na prevenci závažných havárií nebo jsou ve smyslu těchto požadavků doplněny a upraveny.

Zásady prevence vycházejí z analýzy a hodnocení rizik závažné havárie, musí odpovídat charakteru zdrojů rizika a stanoví se rámcově tak, aby vždy jasně a srozumitelně směřovaly k zajištění odpovídající struktury a funkčnosti systému prevence závažné havárie a řízení bezpečnosti.

Celkové cíle obsahují popis rámcových úkolů vedoucích k zajištění odpovídající úrovně prevence závažné havárie. Stanovení konkrétních cílů a úkolů nutných pro naplnění zásad a rámcových cílů prevence závažné havárie se vztahuje na všechny oblasti systému řízení bezpečnosti a zahrnuje vytvoření a zavedení ukazatelů, parametrů a kritérií umožňujících sledování úrovně plnění úkolů a hodnocení účinnosti realizovaných opatření.

Politika prevence závažné havárie obsahuje prohlášení provozovatele, kterým se hlásí k závazku, záměru a zásadám naplňování prevence závažné havárie.

Obsah částí a kapitol dokumentu bezpečnostního programu je stanoven v příloze č. 23.

4.4 Bezpečnostní zpráva

(§ 10-11 zákona, § 5-6 vyhlášky č. 256/2006 Sb.)

Provozovatel objektu nebo zařízení zařazeného do skupiny B je povinen zpracovat bezpečnostní zprávu, ve které uvede:

- a) informace o systému řízení u provozovatele s ohledem na prevenci závažné havárie,
- b) informace o složkách životního prostředí v lokalitě objektu nebo zařízení,
- c) technický popis objektu nebo zařízení,
- d) postup a výsledky identifikace zdrojů rizika (nebezpečí), analýz a hodnocení rizik a metody prevence,
- e) opatření pro ochranu a zásah k omezení dopadů závažné havárie,
- f) aktualizovaný seznam,
- g) jmenovitě uvedené právnické osoby a fyzické osoby, podílející se na vypracování bezpečnostní zprávy.

V bezpečnostní zprávě je provozovatel objektu nebo zařízení zařazeného do skupiny B dále povinen:

- a) stanovit politiku prevence závažné havárie a zavést systém řízení bezpečnosti pro její provádění,
- b) vyhodnotit nebezpečí závažné havárie a navrhnout a zavést nezbytná opatření k zabránění vzniku těchto havárií a omezení jejich důsledků na zdraví a životy lidí, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek,
- c) stanovit zásady bezpečnosti a spolehlivosti přiměřené zjištěnému nebezpečí při stavbě, provozu a údržbě jakéhokoli zařízení, vybavení a infrastruktury spojené s jejím provozem, které představují nebezpečí závažné havárie,
- d) vypracovat zásady vnitřního havarijního plánu (bod 5.1, § 17 zákona) a poskytnout informace umožňující vypracování vnějšího havarijního plánu (bod 5.2, § 18-20 zákona), aby bylo možno provést nezbytná opatření v případě vzniku závažné havárie,
- e) zajistit odpovídající informování příslušných orgánů veřejné správy a obcí pro přijetí rozhodnutí z hlediska rozvoje nových činností nebo rozvoje v okolí stávajících objektů nebo zařízení.

Pro zpracování bezpečnostní zprávy lze využít dokumenty a části dokumentů, zpracované podle jiných právních předpisů nebo pro vnitřní potřebu provozovatele, pokud odpovídají svým obsahem požadavkům na bezpečnostní zprávu nebo jsou ve smyslu těchto požadavků doplněny a upraveny.

Provozovatel je povinen zajistit posouzení bezpečnostní zprávy nejpozději do 5 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o jejím schválení nebo předchozího posouzení, a dále na základě vlastní iniciativy nebo na žádost krajského úřadu v případech odůvodněných novými skutečnostmi nebo s ohledem na nové technické poznatky týkající se otázek bezpečnosti, analýzy havárií nebo poznatků v hodnocení nebezpečí. Ve zprávě o posouzení bezpečnostní zprávy provozovatel uvede:

- a) seznam změn provedených v objektu nebo zařízení,
- b) souhrnný vliv provedených změn na bezpečnost provozu,
- c) věcné a odborné zdůvodnění, proč nebyla provedena nebo nenastala potřeba provést aktualizaci bezpečnostní zprávy.

Provozovatel je povinen předložit návrh bezpečnostní zprávy, její aktualizaci a zprávu o posouzení bezpečnostní zprávy krajskému úřadu ke schválení.

Krajský úřad zasílá návrh bezpečnostní zprávy, její aktualizace a zprávy o posouzení bezpečnostní zprávy neprodleně k vyjádření ministerstvu, dotčeným orgánům veřejné správy a dotčeným obcím též za účelem informování veřejnosti). Ministerstvo a dotčené orgány veřejné správy zašlou krajskému úřadu své vyjádření nejpozději do 60 dnů ode dne jejich obdržení. Ve stejné lhůtě zašlou krajskému úřadu své vyjádření a vyjádření veřejnosti dotčené obce.

Krajský úřad na základě vyjádření ministerstva, dotčených orgánů veřejné správy, dotčených obcí a veřejnosti vydá do 90 dnů od předložení návrhu bezpečnostní zprávy, její aktualizace a posouzení bezpečnostní zprávy rozhodnutí, kterým návrh bezpečnostní zprávy, její aktualizace a posouzení bezpečnostní zprávy schválí, nebo vyzve provozovatele k odstranění zjištěných nedostatků a stanoví lhůtu k jejich odstranění. Krajský úřad zašle stejnopis svého rozhodnutí ministerstvu, dotčeným orgánům veřejné správy a dotčeným obcím.

Provozovatel je povinen postupovat podle bezpečnostní zprávy tak, aby nebyl ohrožen život a zdraví lidí, hospodářských zvířat, životní prostředí a majetek.

Provozovatel je povinen prokazatelně seznámit zaměstnance v potřebném rozsahu se schválenou bezpečnostní zprávou a ostatní fyzické osoby zdržující se v objektu nebo u zařízení prokazatelně informovat v potřebném

rozsahu o rizicích závažné havárie, o preventivních bezpečnostních opatřeních a o jejich žádoucím chování v případě vzniku závažné havárie.

Způsob zpracování a strukturu bezpečnostní zprávy, provedení její aktualizace a způsob zpracování zprávy o posouzení bezpečnostní zprávy stanovuje vyhláška č. 256/2006 Sb.

Způsob zpracování a struktura bezpečnostní zprávy:

Bezpečnostní zpráva se člení na následující části:

- a) základní informace o objektu nebo zařízení,
- b) popisy, informace a data o objektu nebo zařízení a jeho okolí,
- c) analýzu a hodnocení rizik závažné havárie,
- d) popis systému prevence závažné havárie,
- e) popis preventivních bezpečnostních opatření k omezení možnosti vzniku a následků závažné havárie,
- f) závěrečné shrnutí.

Obsah částí a kapitol dokumentu bezpečnostní zprávy je stanoven v příloze č. 24.

Způsob zpracování zprávy o posouzení bezpečnostní zprávy:

Zpráva o posouzení bezpečnostní zprávy (dále jen „zpráva o posouzení“) vychází ze změn uvedených ve změnových listech, které jsou součástí bezpečnostní zprávy.

Zpráva o posouzení se člení na následující části:

- a) základní informace o objektu nebo zařízení,
- b) seznam a popis změn vedoucích ke změnám v systému řízení bezpečnosti, technických změn a skutečností a poznatků z oblasti bezpečnostních opatření, které byly provedeny nebo uplatněny v objektu nebo zařízení,
- c) zhodnocení vlivu popsanych změn na bezpečnost provozu (změnu rizika, odpovídající bezpečnostní opatření a přijatelnost rizika), případně podrobné věcné a odborné zdůvodnění, proč nebyla provedena nebo nenastala potřeba provést aktualizaci bezpečnostní zprávy,
- d) závěrečné shrnutí.

Pokud k některé části nebo kapitole nejsou dostatečné informace, tato skutečnost se výslovně uvede ve zprávě o posouzení.

Obsah částí a kapitol dokumentu zprávy o posouzení je stanoven v příloze č. 25.

4.5 Pojištění odpovědnosti za škody vzniklé v důsledku závažné havárie (§ 12 zákona)

Provozovatel je povinen:

- a) sjednat pojištění odpovědnosti za škody vzniklé v důsledku závažné havárie (dále jen „pojištění“) (například zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě) do 100 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí krajského úřadu o schválení bezpečnostního programu nebo bezpečnostní zprávy. Výše limitu pojistného plnění sjednaného provozovatelem musí odpovídat rozsahu možných dopadů závažné havárie, které jsou uvedeny ve schváleném bezpečnostním programu nebo ve schválené bezpečnostní zprávě,

- b) sjednat pojištění před uvedením nového objektu nebo zařízení do zkušebního provozu; není-li zkušební provoz prováděn, postupuje provozovatel podle písmene a). Výše limitu pojistného plnění sjednaného provozovatelem pro etapu zkušebního provozu musí odpovídat rozsahu možných dopadů závažné havárie stanovených na základě výsledku analýzy a hodnocení rizik, předložené krajskému úřadu pro účely územního řízení nebo vydání stavebního povolení (§ 21 odst. 1 zákona),
- c) předat krajskému úřadu ověřenou kopii smlouvy o pojištění sjednané podle písmene a) a jejích změn nejpozději do 30 dnů ode dne jejího uzavření. Provozovatel je povinen předat krajskému úřadu ověřenou kopii smlouvy o pojištění sjednané podle písmene b) před zahájením zkušebního provozu objektu nebo zařízení,
- d) bezodkladně písemně oznámit krajskému úřadu každou změnu v pojištění,
- e) být pojištěn po celou dobu užívání objektu nebo zařízení podle písmene a) a zkušebního provozu podle písmene b).

4.6 Omezení informace o nebezpečné látce v bezpečnostní zprávě

(§ 13 zákona)

Krajský úřad může na návrh provozovatele rozhodnout o omezení informace o konkrétní nebezpečné látce vyžadované v bezpečnostní zprávě, pokud provozovatel dostatečně prokáže, že konkrétní nebezpečná látka, umístěná v objektu nebo zařízení nebo jakékoli jeho části, je ve stavu, který není schopen vytvořit nebezpečí závažné havárie, a je splněno alespoň jedno z následujících kritérií:

- a) nebezpečná látka je v tuhém stavu a za obvyklých ani za jakýchkoli mimořádných podmínek, které lze předpokládat, není možné uvolnění materiálu nebo energie, které by představovalo zdroj rizika,
- b) nebezpečná látka je balena nebo upravena takovým způsobem a vyskytuje se v takovém množství, že ani maximální únik látky za jakýchkoli okolností nepředstavuje zdroj rizika,
- c) nebezpečná látka je umístěna v takovém množství a vzdálenosti od ostatních nebezpečných látek v daném objektu nebo zařízení, že nemůže sama představovat zdroj rizika ani způsobit závažnou havárii s přítomností jiných nebezpečných látek,
- d) látka je vybrána na základě její obecné klasifikace podle přílohy č. 4 části 1 v tabulce II, ale nemůže za daných podmínek představovat zdroj rizika, a proto tato klasifikace pro ni není účelná.

Krajský úřad zasílá stejnopis svého vydaného rozhodnutí MŽP, dotčeným orgánům veřejné správy a dotčeným obcím. Ministerstvo zpracovává jednou ročně zprávu o provozovatelích, u kterých došlo k omezení informace vyžadované v bezpečnostní zprávě, včetně uvedení kritérií tohoto omezení. MŽP zasílá kopii zprávy jednou ročně dotčeným orgánům veřejné správy, dotčeným obcím a Evropské komisi.

4.7 Plán fyzické ochrany objektu nebo zařízení

(§ 14-15 zákona, vyhláška č. 250/2006 Sb.)

Provozovatel objektu nebo zařízení, jež je zařazeno do skupiny A nebo skupiny B, je povinen zpracovat plán fyzické ochrany objektu nebo zařízení (dále jen „plán fyzické ochrany“).

Plán fyzické ochrany a jeho změny zasílá provozovatel objektu nebo zařízení krajskému úřadu a Policii České republiky na vědomí.

Provozovatel je povinen přijmout a zajistit bezpečnostní opatření pro fyzickou ochranu objektů nebo zařízení, uvedená v plánu fyzické ochrany, k zabránění vzniku závažných havárií a omezení jejich důsledků na zdraví a životy lidí, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek.

Funkčnost bezpečnostních opatření podle písmen b) až d), včetně funkčních zkoušek poplachového systému, je provozovatel povinen prověřit nejméně jedenkrát ročně. O provedených funkčních zkouškách provede zápis, který uchovává po dobu 3 let.

O bezpečnostních opatřeních obsažených v plánu fyzické ochrany jsou povinni zaměstnanci provozovatele, zaměstnanci orgánů veřejné správy a jiné osoby, které se s nimi seznámili v souvislosti s plněním pracovních povinností, zachovávat mlčenlivost a neposkytovat o nich informace podle zvláštního zákona (zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, § 2 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím). Povinnost mlčenlivosti trvá i po skončení pracovního poměru nebo příslušných prací (zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o bezpečnostní způsobilosti).

Náležitosti bezpečnostních opatření podle písmen b) až d) stanoví provozovatel vnitřním předpisem v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem.

V plánu fyzické ochrany provozovatel uvede bezpečnostní opatření, kterými jsou:

- a) analýza možností neoprávněných činností a provedení případného útoku na objekty nebo zařízení (bod 4.7.1.),
- b) režimová opatření (bod 4.7.2),
- c) fyzická ostraha (bod 4.7.3) a
- d) technické prostředky (bod 4.7.4).

Rozsah bezpečnostních opatření

Bezpečnostní opatření podle bodů 4.7.2 až 4.7.4 (§ 3-5 vyhlášky) se v objektu nebo zařízení uskutečňují na základě výsledků analýzy možností neoprávněných činností a provedení útoku na objekty nebo zařízení v takovém rozsahu, aby byla zajištěna účinná ochrana objektu nebo zařízení před neoprávněnými činnostmi a před útokem.

4.7.1 Analýza možností neoprávněných činností a provedení útoku na objekty nebo zařízení (§ 2 vyhlášky č. 250/2006 Sb.)

Analýza možností neoprávněných činností a provedení útoku na objekty nebo zařízení zahrnuje vždy posouzení

- a) předmětu činnosti provozovatele,
- b) interních předpisů provozovatele,
- c) organizační a personální struktury provozovatele,
- d) technického a technologického vybavení provozovatele,
- e) stavebního řešení objektu nebo zařízení,
- f) rozsahu a struktury dodavatelsko-odběratelských vztahů,
- g) hrozeb vyplývajících z celospolečenské situace a jejího vývoje a z mimořádných událostí.

4.7.2 Režimová opatření

(§ 3 vyhlášky č. 250/2006 Sb.)

Režimová opatření zahrnují vždy

- a) vymezení části objektu nebo zařízení nebo území, kde se uplatňují požadavky fyzické ochrany objektu nebo zařízení,
- b) vstupní a výstupní režim osob, věcí a dopravních prostředků v pracovní a mimopracovní době, včetně určení vstupů a vjezdů a vyloučení osob a věcí, které by mohly zjevně ohrozit zdraví a život osob, způsobit škodu na majetku nebo životním prostředí nebo ohrozit bezpečnost objektu nebo zařízení,
- c) způsob prokazování oprávněnosti ke vstupu osob a vjezdu vozidel, který umožňuje jejich jednoznačnou identifikaci,
- d) vymezení objektů nebo zařízení nebo jejich částí, do kterých je povolen vstup pouze oprávněným osobám,
- e) způsob vedení a uchovávání evidence o vnášení a vynášení věcí, vjíždění a vyjíždění vozidel, vstupu a odchodu osob a způsob její kontroly,
- f) postup při příjmu, uskladnění, výdeji a pohybu věcí a způsob jejich ochrany před krádežemi, poškozováním a znehodnocením,
- g) provozní režim, kterým se zabezpečuje plynulost a bezpečnost provozu při mimořádných událostech,
- h) režim manipulace s klíči, identifikačními kartami s magnetickou stopou nebo čipem a jinými prostředky užívanými pro ovládání zámkových mechanismů.

4.7.3 Fyzická ostraha

(§ 4 vyhlášky č. 250/2006 Sb.)

Fyzická ostraha zahrnuje vždy

- a) způsob zabezpečení střežení objektu nebo zařízení (například smluvně bezpečnostními službami nebo vlastními zaměstnanci),
- b) způsob provádění fyzické ostrahy (například na pevném stanovišti, obchůzkou nebo kombinovaným způsobem),
- c) rozsah střežení objektu nebo zařízení (například celého objektu nebo zařízení nebo jeho části),
- d) postup fyzické ostrahy v případě mimořádné události v objektu nebo zařízení.

4.7.4 Technické prostředky

(§ 5 vyhlášky č. 250/2006 Sb.)

Technické prostředky zahrnují

- a) mechanické zábranné prostředky, například oplocení, mříže, rolety, zámky v takovém rozsahu a s takovými technickými parametry, aby vytvořily systém zábran, které budou svou konstrukcí a mechanickou odolností splňovat bezpečnostní funkce stanovené českými technickými normami (například ČSN EN 1300, ČSN EN 1143, ČSN 16 5190, ČSN P ENV 1627),
- b) poplachové systémy, například kamerové a přístupové systémy, elektrická požární signalizace, elektrické zabezpečovací systémy, systém přivolání pomoci, zařízení pro detekci nebezpečných plynů a par, zařízení omezující rozsah úniku nebezpečných látek, zvláštní technická opatření proti neoprávněné manipulaci, systém rychlé odstávky objektu nebo zařízení v takovém rozsahu, aby byla vytvořena ochrana osob a předmětů, která umožní včasný a účinný zákrok v narušeném objektu nebo zařízení.

4.8 Změny v objektu nebo zařízení

(§ 16 zákona)

Návrh na zařazení po každé změně druhu nebo množství umístěné nebezpečné látky, pokud tato změna vede ke změně zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo do skupiny B, je provozovatel povinen doručit krajskému úřadu bezprostředně, nejpozději do 1 měsíce. Tento návrh na zařazení je provozovatel povinen doručit krajskému úřadu též do 1 měsíce po ukončení činnosti v objektu nebo zařízení nebo ode dne, kdy se na něj přestaly vztahovat povinnosti podle zákona.

Provozovatel je povinen bezodkladně zajistit aktualizaci bezpečnostního programu a bezpečnostní zprávy po každé změně druhu nebo množství umístěné nebezpečné látky přesahujícím 10 % dosavadního množství, po každé změně technologie, ve které je nebezpečná látka použita, nebo po organizačních změnách, pokud tyto změny vedou ke změně bezpečnosti užívání objektu nebo zařízení.

Aktualizaci bezpečnostního programu a bezpečnostní zprávy je provozovatel povinen zpracovat a předložit krajskému úřadu ke schválení do 3 měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí krajského úřadu o zařazení po změně podmínek v objektu nebo zařízení.

4.9 Způsob provedení aktualizace bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy, vnitřního havarijního plánu a podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování

(§ 9 vyhl.č.256/2006Sb.)

Aktualizace dokumentu bezpečnostního programu (bod 4.3), bezpečnostní zprávy (bod 4.4), vnitřního havarijního plánu (bod 5.1), písemných podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování () se provede jedním z dále uvedených způsobů, a to zpracováním:

- a) kompletního nového dokumentu nebo podkladů a jejich zaměněním za neplatné dokumenty nebo podklady,
- b) dodatku ke stávajícímu dokumentu nebo podkladům nebo jejich příloze,
- c) nových příslušných stránek dokumentu nebo podkladů a jejich zaměněním za stránky neplatné v případě, že to struktura dokumentu umožňuje a změny jsou menšího rozsahu.

5.0 Havarijní plánování

5.1 Vnitřní havarijní plán

(§ 17 zákona, § 7 vyhlášky č. 256/2006 Sb.)

Provozovatel je povinen zpracovat vnitřní havarijní plán v součinnosti se zaměstnanci objektu nebo zařízení zařazeného do skupiny B a stanovit v něm opatření uvnitř objektu nebo zařízení při vzniku závažné havárie vedoucí ke zmírnění jejích dopadů. Vnitřní havarijní plán obsahuje:

- a) jména, příjmení a funkční zařazení fyzických osob, které mají pověření provozovatele realizovat preventivní bezpečnostní opatření,
- b) scénáře možných havárií, scénáře odezvy na možné havárie, scénáře řízení odezvy na možné havárie a matice odpovědnosti za jednotlivé fáze odezvy na možné havárie,
- c) popis možných dopadů závažné havárie,
- d) popis činností nutných ke zmírnění dopadů závažné havárie,
- e) přehled ochranných zásahových prostředků, se kterými disponuje provozovatel,
- f) způsob vyrozumění dotčených orgánů veřejné správy a varování osob,
- g) opatření pro výcvik a plán havarijních cvičení,
- h) opatření k podpoře zmírnění dopadů závažné havárie mimo objekt a spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému.

Ostatní plány pro řešení mimořádných událostí, zpracované provozovatelem a schválené podle zvláštních předpisů (například zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně), tvoří samostatné přílohy vnitřního havarijního plánu.

Provozovatel je povinen předložit vnitřní havarijní plán k evidenci a uložení krajskému úřadu. Provozovatel je dále povinen:

- a) zajistit aktualizaci vnitřního havarijního plánu do 1 měsíce po každé změně druhu nebo množství umístěné nebezpečné látky přesahujícím 10 % dosavadního množství nebo po každé změně technologie, ve které je nebezpečná látka použita, pokud tyto změny vedou ke změně bezpečnosti užívání objektu nebo zařízení, a při organizačních změnách ovlivňujících systém zajištění bezpečnosti,
- b) předložit krajskému úřadu neprodleně aktualizaci vnitřního havarijního plánu k evidenci a uložení,
- c) zahrnout na základě rozhodnutí krajského úřadu do vnitřního havarijního plánu preventivní bezpečnostní opatření vztahující se k možnosti vzniku domino efektu,
- d) zvažovat ve vnitřním havarijním plánu také opatření na zmírnění dopadů závažné havárie a souvislosti umístění objektu nebo zařízení vzhledem k dopravní nebo technické infrastruktuře, sídelním útvarům nebo významným krajinným prvkům, zvláště chráněným územím a územím soustavy NATURA 2000,
- e) zajistit prověření vnitřního havarijního plánu z hlediska jeho aktuálnosti nejméně jednou za 3 roky ode dne, kdy se stal vnitřní havarijní plán platným dokumentem; tento den musí být v dokumentu vyznačen včetně podpisu oprávněné fyzické osoby,
- f) prokazatelně seznámit zaměstnance a ostatní fyzické osoby zdržující se v objektu nebo u zařízení, včetně pracovníků dlouhodobých subdodavatelů, o rizicích závažné havárie, o preventivních bezpečnostních opatřeních a o žádoucím chování v případě vzniku závažné havárie,
- g) uložit vnitřní havarijní plán tak, aby byl dostupný osobám, které mají pověření realizovat opatření vnitřního havarijního plánu a provádět kontroly,

- h) postupovat podle vnitřního havarijního plánu v případě, kdy závažnou havárii nelze odvrátit nebo k závažné havárii již došlo.

Způsob a strukturu zpracování vnitřního havarijního plánu a provedení jeho aktualizace stanovuje vyhláška č. 256/2006 Sb.

Způsob a struktura zpracování vnitřního havarijního plánu:

Vnitřní havarijní plán je písemný dokument, který stanoví:

- a) způsob zajištění havarijní připravenosti včetně informačních, materiálních, lidských a ekonomických zdrojů pro případ vzniku havárie,
- b) způsob zvládnutí možných havárií,
- c) opatření zajišťující vhodný monitoring následků a sanaci místa havárie,
- d) způsob dokumentace protokolů, změn a aktualizací.

Vnitřní havarijní plán je aktualizován na základě:

- a) změn vyplývajících z aktualizace bezpečnostní zprávy,
- b) výsledků prověřování audity a praktickými cvičeními, podnětů zaměstnanců a inspekce.

Postup zpracování a struktura vnitřního havarijního plánu jsou stanoveny v příloze č. 26.

5.2 Vnější havarijní plán

(§ 18-20 zákona)

Provozovatel objektu nebo zařízení zařazeného do skupiny B je povinen:

- a) vypracovat a předložit krajskému úřadu písemné podklady pro stanovení zóny havarijního plánování a zpracování vnějšího havarijního plánu současně s předložením návrhu bezpečnostní zprávy,
- b) spolupracovat s krajským úřadem a jím pověřenými organizacemi a institucemi na zajištění havarijní připravenosti v oblasti vymezené vnějším havarijním plánem.

Písemné podklady pro stanovení zóny havarijního plánování a zpracování vnějšího havarijního plánu obsahují

- a) identifikační údaje provozovatele,
- b) jméno a příjmení fyzické osoby odpovědné za zpracování podkladů,
- c) popis závažné havárie, která může vzniknout v objektu nebo zařízení a jejíž dopady se mohou projevit mimo objekt nebo zařízení provozovatele,
- d) přehled možných dopadů závažné havárie na život a zdraví lidí, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek, včetně způsobů účinné ochrany před těmito dopady,
- e) přehled preventivních bezpečnostních opatření vedoucích ke zmírnění dopadů závažné havárie,
- f) seznam a popis technických prostředků využitelných při odstraňování následků závažné havárie, které jsou umístěny mimo objekt nebo zařízení provozovatele,
- g) další nezbytné údaje vyžádané krajským úřadem, například podrobnější specifikaci technických prostředků na odstraňování dopadů závažné havárie, podrobnější plán únikových cest a evakuačních prostorů, a dále údaje vyžádané podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému).

Krajský úřad může s uvedením důvodů rozhodnout s ohledem na informace obsažené v bezpečnostní zprávě, že nebude pro objekt nebo zařízení zpracovávat vnější havarijní plán. Krajský úřad zašle stejnopis svého rozhodnutí ministerstvu, dotčeným orgánům veřejné správy a dotčeným obcím. Pokud krajský úřad rozhodl, že objekt nebo zařízení v blízkosti území sousedního státu nemůže způsobit nebezpečí závažné havárie za hranicemi objektu nebo zařízení, a proto pro něj nebude zpracovávat vnější havarijní plán, zašle stejnopis svého rozhodnutí ministerstvu, dotčeným orgánům veřejné správy a dotčeným obcím. Ministerstvo na základě rozhodnutí krajského úřadu, že nebude zpracovávat vnější havarijní plán, uvědomí o tomto rozhodnutí sousední stát.

Zásady pro vymezení zóny havarijního plánování a rozsah a způsob vypracování vnějšího havarijního plánu stanovuje vyhláška č. 103/2006 Sb., o stanovení zásad pro vymezení zóny havarijního plánování a o rozsahu a způsobu vypracování vnějšího havarijního plánu.

Způsob zpracování a strukturu písemných podkladů provozovatele pro stanovení zóny havarijního plánování a způsob provedení aktualizace podkladů stanovuje vyhláška č. 256/2006 Sb.

Pro stanovení zóny havarijního plánování se poskytují údaje na základě hodnocení scénářů závažných havárií, zvláště se zřetelem k umístěným nebezpečným látkám a s ohledem na dopady závažné havárie na zdraví a životy osob, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek.

Obsah kapitol dokumentu podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování je stanoven v příloze č. 27.

Krajský úřad stanoví zónu havarijního plánování podle podkladů předaných provozovatelem. Zjistí-li krajský úřad, na jehož území se zdroj nebezpečí nachází, že by zóna havarijního plánování zasahovala na území dalšího kraje či více krajů, vyzve dotčený krajský úřad ke spolupráci na stanovení zóny havarijního plánování. Dotčený krajský úřad je povinen podílet se na stanovení zóny havarijního plánování.

Krajský úřad zajišťuje zpracování vnějšího havarijního plánu, přičemž postupuje podle zvláštního právního předpisu (Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému). Dotčený krajský úřad, do jehož území zasahuje zóna havarijního plánování, zajistí zpracování dílčích částí vnějšího havarijního plánu a předá je krajskému úřadu, který zajišťuje zpracování vnějšího havarijního plánu.

6.0 Účast veřejnosti a informování veřejnosti

6.1 Účast veřejnosti při projednávání bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu (§ 22-24 zákona)

Krajský úřad zajišťuje veřejné projednání návrhů bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu a jejich aktualizace.

Krajský úřad zasílá návrh bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu nebo jejich aktualizaci k vyjádření dotčeným orgánům veřejné správy a dotčeným obcím. Obec oznamuje veřejnosti způsobem v místě obvyklým do 15 dnů ode dne obdržení návrhů bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu nebo jejich aktualizace, kdy a kde lze do návrhů bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy, vnějšího havarijního plánu nebo jejich aktualizace nahlížet, činit si výpisy, opisy, popřípadě kopie. Veřejné nahlížení do návrhů bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu nebo jejich aktualizace musí být umožněno po dobu 30 dnů ode dne oznámení. V této lhůtě může každá fyzická osoba nebo právnická osoba uplatnit k návrhu bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu nebo k jejich aktualizaci písemné vyjádření.

Krajský úřad zajišťuje zpřístupnění schváleného bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy, vnějšího havarijního plánu podle zvláštního právního předpisu (§ 27 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení) a konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie nebo jejich aktualizace veřejnosti.

Provozovatel může z výtisků návrhu bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy, vnějšího havarijního plánu a konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie nebo z jejich aktualizace, do nichž bude umožněno veřejné nahlížení, vypustit po projednání s krajským úřadem údaje, jejichž zveřejnění by mohlo vést k vyzrazení obchodního tajemství (§ 17 až 20 obchodního zákoníku), utajovaných skutečností (zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o bezpečnostní způsobilosti) anebo zvláštních skutečností (§ 27 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů - krizový zákon), z důvodů veřejné bezpečnosti nebo důvodů obrany státu. Tyto údaje musí být uvedeny ve výtiscích opatřených na titulní straně datem a podpisem statutárního orgánu, které provozovatel zasílá krajskému úřadu pro potřeby vydání souhlasu.

Krajský úřad zajišťuje, aby seznam byl dostupný veřejnosti. To však neplatí, pokud byl tento seznam nebo jeho část pro účely veřejného projednání vypuštěn z návrhů bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu nebo jejich aktualizace.

Vyjádření veřejnosti a své vyjádření k návrhu bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu nebo jejich aktualizace doručí obec krajskému úřadu do 15 dnů po uplynutí stanovené lhůty (§ 22 odst. 2 zákona).

Dotčené orgány veřejné správy zašlou krajskému úřadu své vyjádření k návrhu bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu nebo jejich aktualizace nejpozději do 60 dnů ode dne, kdy je k vyjádření obdržely.

Pokud dotčený orgán veřejné správy, jehož rozhodnutí nebo opatření vyžadované zvláštním právním předpisem bylo získáno před zveřejněním návrhu bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy, vnějšího havarijního plánu nebo jejich aktualizace, nezašle ve stanovené lhůtě své vyjádření, platí, že z hlediska jím

sledovaných veřejných zájmů s bezpečnostním programem, bezpečnostní zprávou a vnějším havarijním plánem nebo s jejich aktualizací souhlasí.

Pokud vyjádření veřejnosti a vyjádření dotčené obce není uplatněno ve stanovené lhůtě, platí, že k bezpečnostnímu programu, bezpečnostní zprávě, vnějšímu havarijnímu plánu nebo k jejich aktualizaci nemají připomínky.

6.2 Informování veřejnosti

(§ 25 zákona, § 10 vyhláška č. 256/2006 Sb.)

Krajský úřad zpracovává a poskytuje informaci veřejnosti (zákon č. 123/1998 Sb.) v zóně havarijního plánování o nebezpečí závažné havárie, včetně možného domino efektu, o preventivních bezpečnostních opatřeních, opatřeních na zmírnění dopadů a o žádoucím chování obyvatel v případě vzniku závažné havárie (dále jen „informace“). Krajský úřad projedná s provozovatelem jeho účast při zpracování informace.

Krajský úřad aktualizuje informaci po každé změně v objektu nebo zařízení (bod 4.8), která ovlivňuje nebo může ovlivnit bezpečnost mimo objekt nebo zařízení, nejméně však jednou za 5 let, a aktualizovanou informaci poskytuje veřejnosti. Aktuálnost informace se přezkoumává každé 3 roky.

V případě, že by mohly účinky závažné havárie v okolí objektu nebo zařízení provozovatele zařazeného do skupiny B nebo v důsledku domino efektu přesáhnout hranice státu, poskytne krajský úřad MŽP dostatečné informace, aby sousední státy mohly případně uplatnit připomínky při zpracování změn bezpečnostní zprávy, havarijních plánů nebo informace.

MŽP předává státům, které by mohly být dotčeny účinky závažné havárie, informace zpracované a poskytnuté krajským úřadem.

Rozsah a způsob informace a postup při zabezpečení informování veřejnosti v zóně havarijního plánování:

Informace určená veřejnosti obsahuje jednoduchým a srozumitelným způsobem uvedené údaje o nebezpečných látkách a povaze rizika závažné havárie včetně odhadu následků a jejich dopadů na životy a zdraví lidí, hospodářská zvířata, životní prostředí a majetek v zóně havarijního plánování.

Součástí informace určené veřejnosti jsou údaje o způsobu varování osob a jejich žádoucím chování, které jsou uvedeny v návaznosti na vnější havarijní plán, zpracovaný podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému).

Informování veřejnosti se provádí zasláním písemné informace.

Informují se osoby, které mají v zóně havarijního plánování místo bydliště, osoby, které mají v zóně havarijního plánování místo výkonu práce, a osoby, které mají v zóně havarijního plánování místo podnikání.

Podrobnosti o obsahu informace určené veřejnosti v zóně havarijního plánování jsou stanoveny v příloze č. 28.

6.3 Poskytování informací o vzniku a dopadech závažné havárie

(§ 26 zákona, vyhláška č. 255/2006 Sb.)

Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba, v jejímž objektu nebo zařízení došlo k závažné havárii, je povinna

- a) závažnou havárii bezodkladně ohlásit příslušnému krajskému úřadu, České inspekci životního prostředí, dotčeným orgánům veřejné správy podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému) a dotčeným obcím,
- b) doručit příslušnému krajskému úřadu písemné hlášení o vzniku závažné havárie do 24 hodin od jejího vzniku; tímto ustanovením nejsou dotčeny povinnosti uložené podle zvláštních právních předpisů (například zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně).

Písemné hlášení o vzniku závažné havárie se zpracovává v rozsahu uvedeném v příloze č. 18.

Provozovatel je povinen

- a) doručit návrh konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie, který musí obsahovat i přijatá a navrhovaná nápravná a preventivní opatření, příslušnému krajskému úřadu ke schválení nejpozději do 3 měsíců od vzniku závažné havárie,
- b) aktualizovat podané informace podle písmene a), jestliže další vyšetřování odhalí dodatečně skutečnosti, které mění danou informaci nebo učiněné závěry, a znovu je předložit příslušnému krajskému úřadu ke schválení.

Konečná písemná zpráva o vzniku a dopadech závažné havárie se zpracovává v rozsahu uvedeném v přílohách č. 19 až 21.

Krajský úřad vydá rozhodnutí, kterým návrh konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie schválí, nebo vyzve provozovatele k odstranění zjištěných nedostatků v přijatých a navrhovaných střednědobých a dlouhodobých nápravných a preventivních opatřeních a stanoví lhůtu k jejich odstranění. Krajský úřad dále vypracuje doporučení pro provozovatele týkající se budoucích preventivních opatření, která nejsou obsažena v konečné písemné zprávě o vzniku a dopadech závažné havárie a která mohou vést ke zlepšení prevence závažných havárií.

MŽP za účelem prevence a zmírnění následků závažných havárií informuje Komisi, jakmile je to možné, o závažných haváriích splňujících kritéria uvedená v příloze č. 3 k tomuto zákonu, v rozsahu a způsobem stanoveným rozhodnutím Komise (Rozhodnutí Komise K(2008)7530 ze dne 2. 12. 2008, kterým se stanoví formulář pro podávání zpráv o závažných haváriích podle směrnice Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek), kterým se stanoví formulář pro podávání zpráv o závažných haváriích podle směrnice 96/82/ES.

7.0 Uvádění nových objektů nebo zařízení do užívání

(§ 21 zákona)

Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba, která bude zřizovat nový objekt nebo nové zařízení výstavbou nebo formou změny dokončené stavby (dále jen „nový objekt nebo zařízení“), je povinna zpracovat návrh na zařazení a analýzu a hodnocení rizika závažné havárie a předložit tyto dokumenty krajskému úřadu souběžně s podáním návrhu na zahájení územního řízení o jeho umístění, popřípadě žádosti o stavební povolení stavby nebo její změny nebo žádosti o dodatečné povolení stavby v případě, kdy se územní rozhodnutí nevydává, který podává stavebnímu úřadu podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu - stavební zákon).

Krajský úřad v rozhodnutí o zařazení nového objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B stanoví s ohledem na počet dotčených orgánů veřejné správy a dotčených obcí počet písemných výtisků, v jakém mu provozovatel předloží návrh bezpečnostního programu nebo bezpečnostní zprávy, včetně jejich elektronické podoby.

Provozovatel nového objektu nebo zařízení, který byl zařazen do skupiny A nebo skupiny B, je povinen předložit návrh bezpečnostního programu nebo bezpečnostní zprávy ke schválení krajskému úřadu nejpozději 3 měsíce před uvedením nového objektu nebo zařízení do zkušebního provozu; v případě, kdy se zkušební provoz neprovádí, ve stejné lhůtě před uvedením do užívání.

Provozovatel nesmí nový objekt nebo zařízení uvést do zkušebního provozu před nabytím právní moci rozhodnutí krajského úřadu o schválení bezpečnostního programu nebo bezpečnostní zprávy. Není-li zkušební provoz prováděn, provozovatel nového objektu nebo zařízení je povinen předložit pravomocné rozhodnutí krajského úřadu o schválení bezpečnostního programu nebo bezpečnostní zprávy ke kolaudačnímu řízení. Bez tohoto rozhodnutí provozovatel nesmí užívat objekt nebo zařízení.

Provozovatel nového objektu nebo zařízení zařazeného do skupiny B je povinen vypracovat a předložit krajskému úřadu vnitřní havarijní plán k evidenci a uložení a písemné podklady pro stanovení zóny havarijního plánování a vypracování vnějšího havarijního plánu nejpozději 3 měsíce před uvedením nového objektu nebo zařízení do zkušebního provozu; v případě, kdy se zkušební provoz neprovádí, ve stejné lhůtě před uvedením do užívání.

8.0 Výkon státní správy

8.1 Orgány státní správy

(§ 27-33 zákona)

Státní správu na úseku prevence závažných havárií v objektech nebo zařízeních, v nichž je umístěna nebezpečná látka, vykonávají

- a) Ministerstvo životního prostředí,
- b) Ministerstvo vnitra,
- c) Český báňský úřad,
- d) Česká inspekce životního prostředí,
- e) krajské úřady,
- f) Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce,
- g) správní úřady na úseku požární ochrany, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému,
- h) krajské hygienické stanice.

Ministerstvo životního prostředí:

- a) je ústředním správním úřadem na úseku prevence závažných havárií,
- b) vykonává vrchní státní dozor na úseku státní správy,
- c) přezkoumává správní rozhodnutí vydaná podle tohoto zákona ČIŽP a krajskými úřady,
- d) zpracovává a vede souhrnnou evidenci návrhů zařazení, protokolů o nezařazení, bezpečnostních programů, bezpečnostních zpráv a zpráv o jejich posouzení a k nim vydaných souhlasů za Českou republiku,
- e) vydává pro krajský úřad vyjádření k analýzám a hodnocení rizik závažné havárie a k preventivním bezpečnostním opatřením uvedeným v bezpečnostních programech a bezpečnostních zprávách,
- f) eviduje a vyhodnocuje konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie za Českou republiku, shromažďuje výsledky kontroly, vyšetřování a ostatní informace, které jsou nezbytné pro úplnou analýzu technických, organizačních a řídicích aspektů závažné havárie, a plní funkci odpovědného místa pro výměnu informací o závažných haváriích přesahujících hranice státu,
- g) zpracovává a zasílá jednou ročně Komisi zprávu o provozovatelích, u kterých došlo k omezení informace vyžadované v bezpečnostní zprávě,
- h) schvaluje roční plán kontrol u provozovatelů,
- i) eviduje a vyhodnocuje výsledky kontrol provedených u provozovatelů podle plánu kontrol,
- j) na základě roční souhrnné zprávy o provedených kontrolách [§ 31 písm. f) zákona] informuje mezinárodní organizace a sousední státy podle vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána,
- k) informuje Komisi a ostatní členské státy Evropské unie v souladu s předpisy Evropských společenství v oblasti prevence závažných havárií.

Ministerstvo vnitra:

- a) plní funkci kontaktního místa pro oznamování závažné havárie podle vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána,
- b) určuje, který krajský úřad stanoví zónu havarijního plánování a vypracuje vnější havarijní plán, pokud objekt nebo zařízení, v němž je umístěna nebezpečná látka, se nachází na území dvou nebo více krajů a příslušné krajské úřady se nedohodly, který z nich stanoví zónu havarijního plánování a vypracuje pro ni vnější havarijní plán,
- c) eviduje a ukládá písemné hlášení o vzniku závažné havárie,
- d) eviduje a ukládá konečnou zprávu o vzniku a dopadech závažné havárie.

Český báňský úřad:

- a) zajišťuje a poskytuje ministerstvu odbornou technickou podporu při posuzování a hodnocení úplnosti a odborné správnosti podkladů zpracovaných podle § 8 až 11 zákona,
- b) podílí se na odborné přípravě pracovníků pro působnost státní správy.

Česká inspekce životního prostředí:

- a) zpracovává a projednává návrh ročního plánu kontrol nad dodržováním tohoto zákona se Státním úřadem inspekce práce, správními úřady na úseku požární ochrany, ochrany obyvatelstva, integrovaného záchranného systému, Českým báňským úřadem a krajskými hygienickými stanicemi (dále jen „orgány integrované inspekce“) a krajskými úřady a projednaný návrh předkládá ke schválení ministerstvu,
- b) kontroluje, jak provozovatel dodržuje ustanovení,
- c) může uložit provozovatelům pokuty za porušení povinností stanovených zákonem,
- d) organizuje a koordinuje provádění kontrol (§ 33 zákona),
- e) zpracovává výslednou zprávu o kontrole podle informací o dílčích kontrolách provedených orgány integrované inspekce (§ 33 zákona), krajským úřadem a na podkladě vlastního zjištění; výslednou zprávu o kontrole projedná s provozovatelem nejpozději do 30 dnů ode dne dokončení kontroly a nejpozději do 15 dnů ode dne jejího projednání s provozovatelem ji doručí krajskému úřadu a ministerstvu,
- f) zpracovává roční souhrnnou zprávu o provedených kontrolách a zasílá ji ministerstvu.

Krajské úřady:

- a) vede evidenci smluv o pojištění odpovědnosti za škody vzniklé v důsledku závažné havárie předložených provozovateli [§ 12 písm. c) zákona],
- b) schvaluje, eviduje a ukládá návrhy na zařazení, bezpečnostní programy, bezpečnostní zprávy, jejich posouzení a aktualizace (§ 4, 8, 9, 11 a 16 zákona) a konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie, její aktualizaci a předkládá provozovateli doporučení týkající se budoucích preventivních opatření (§ 26 odst. 3),
- c) bere na vědomí plány fyzické ochrany objektu nebo zařízení a jejich změny (§ 14 zákona),
- d) zasílá ministerstvu k vyjádření autorizované výtisky návrhů bezpečnostních programů a bezpečnostních zpráv (§ 9 odst. 1 a § 11 odst. 1 zákona) v písemné a elektronické podobě,
- e) eviduje a archivuje protokoly o nezařazení (§ 4 odst. 1 zákona), vnitřní havarijní plány a jejich aktualizace (§ 17 odst. 3 a 4 zákona),
- f) stanoví zónu havarijního plánování (§ 20 odst. 1 zákona) na základě podkladů předaných provozovatelem,
- g) určuje objekty nebo zařízení, u kterých může dojít k domino efektu (§ 6 odst. 1 zákona),
- h) zajišťuje zpracování vnějšího havarijního plánu (§ 20 odst. 2 zákona),
- i) zajišťuje veřejné projednání návrhu bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy, vnějšího havarijního plánu a jejich aktualizace (§ 22 zákona),
- j) zpracovává informaci pro veřejnost v zóně havarijního plánování (§ 25 zákona),
- k) doručuje ministerstvu a Ministerstvu vnitra neprodleně písemné hlášení o vzniku závažné havárie a rozhodnutí o schválení konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie, které obsahuje rovněž tuto zprávu (§ 26 odst. 4),
- l) zasílá ministerstvu a dotčeným orgánům veřejné správy kopie návrhů na zařazení (§ 5 odst. 1, 2 a 3 zákona) v písemné a elektronické podobě, přehled protokolů o nezařazení (§ 4 odst. 1 zákona) v písemné a

- elektronické podobě, a stejnopisy všech rozhodnutí týkajících se návrhů na zařazení (§ 5 odst. 3 zákona), bezpečnostních programů (§ 9 odst. 2 zákona), bezpečnostních zpráv (§ 11 odst. 2 zákona), jejich aktualizací (§ 16 zákona) a posouzení (§ 10 odst. 4 a 5 zákona),
- m) kontroluje, jak jsou dodržována ustanovení tohoto zákona a rozhodnutí o uložených opatřeních vydaných krajským úřadem, zpracovává informaci o výsledku kontroly a doručuje ji České inspekci životního prostředí (§ 33 odst. 1 zákona),
 - n) může uložit provozovatelům pokuty za správní delikty,
 - o) vydává provozovatelům rozhodnutí o uložení opatření k nápravě zjištěných nedostatků při plnění povinností stanovených tímto zákonem, včetně stanovení podmínek a lhůt pro zjednání nápravy (§ 9 odst. 2, § 11 odst. 2, § 26 odst. 3 a § 34 odst. 4 zákona),
 - p) rozhoduje o zákazu užívání (provozování) objektu nebo zařízení nebo jejich částí (§ 39 odst. 3 zákona).

Krajský úřad je dotčeným správním úřadem na úseku prevence závažných havárií při projednávání územně plánovací dokumentace v územním řízení, popřípadě ve stavebním řízení a v řízení o odstranění stavby, pokud je jeho předmětem objekt nebo zařízení. Na základě oznámení zahájení územního řízení zašle krajský úřad stavebnímu úřadu, který vede územní řízení, analýzu a hodnocení rizika závažné havárie, které mu předložil provozovatel. V případě, kdy územní rozhodnutí nebylo vydáno, zašle krajský úřad stavebnímu úřadu analýzu a hodnocení rizika závažné havárie na základě oznámení o zahájení stavebního řízení, nebo řízení o odstranění stavby. Bez analýzy a hodnocení rizika závažné havárie nelze schválit územně plánovací dokumentaci, vydat územní rozhodnutí, popřípadě stavební povolení nebo rozhodnutí o dodatečném povolení stavby v případě, kdy územní rozhodnutí nebylo vydáno.

Krajský úřad zajišťuje, aby se braly v úvahu cíle prevence závažných havárií a omezení jejich následků vzhledem k:

- a) umístění nových objektů a zařízení,
- b) provádění změn existujících objektů a zařízení,
- c) udržování vzájemných odstupů mezi objekty a zařízeními, na které se vztahuje tento zákon, a obytnými oblastmi, budovami a oblastmi navštěvovanými veřejností, hlavními dopravními trasami, rekreačními oblastmi a územími chráněnými podle zvláštních právních předpisů (například zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách), a to při územním plánování podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu - stavební zákon).

U stávajících objektů a zařízení zajišťuje krajský úřad v případě potřeby přijetí dodatečných opatření souvisejících s cílem snižovat riziko vzniku závažné havárie.

Integrovaná inspekce prevence závažných havárií:

Orgány integrované inspekce:

- a) provádějí kontrolu podle tohoto zákona u provozovatelů v rámci své působnosti a v termínu projednaném s Českou inspekcí životního prostředí,
- b) výsledku kontroly provedené podle písmene a) zpracují v písemné a elektronické podobě informaci, kterou neprodleně doručí České inspekci životního prostředí.

8.2 Provádění kontroly

(§ 34 zákona)

Předmětem kontroly jsou:

- opatření přijatá k prevenci vzniku závažné havárie v objektu nebo zařízení,
- vhodnost a dostatečnost prostředků zmírňujících možné dopady závažné havárie,
- dodržování preventivních bezpečnostních opatření uvedených v bezpečnostním programu, bezpečnostní zprávě a vnitřním havarijním plánem,
- podklady poskytnuté krajskému úřadu pro zpracování vnějšího havarijního plánu a pro stanovení zóny havarijního plánování.

Plán fyzické ochrany, přijetí a zajištění opatření na fyzickou ochranu objektu nebo zařízení před případnými útoky nejsou součástí kontroly, ale podléhají zvláštním kontrolám organizovaným krajským úřadem ve spolupráci s Policií České republiky.

Kontrola u provozovatele, jehož objekt nebo zařízení je zařazeno do skupiny A, se provádí nejméně jednou za 3 roky. Kontrola u provozovatele, jehož objekt nebo zařízení je zařazeno do skupiny B, se provádí nejméně jednou ročně. Česká inspekce životního prostředí na základě ročního plánu kontrol a ve spolupráci s orgány integrované inspekce a krajskými úřady určí zaměření a termín kontrol.

Krajský úřad vydává rozhodnutí o uložení opatření k nápravě zjištěných nedostatků při plnění povinností uložených zákonem, včetně stanovení podmínek a lhůt pro zjednání nápravy, pokud k uložení těchto opatření není příslušný jiný správní úřad podle zvláštních právních předpisů (například zákon č. 133/1985 Sb., zákon č. 254/2001 Sb., zákon č. 61/1988 Sb., zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce).

Způsob hodnocení bezpečnostního programu a bezpečnostní zprávy, obsah ročního plánu kontrol, obsah informace o provedené kontrole a obsah výsledné zprávy o kontrole stanovuje Nařízení vlády č. 254/2006 Sb., o kontrole nebezpečných látek.

8.3 Práva a povinnosti zaměstnanců provádějících kontrolu

(§ 35 zákona)

Pověření zaměstnanci České inspekce životního prostředí, krajských úřadů a orgánů integrované inspekce vykonávající plánovanou kontrolu jsou oprávněni při výkonu své kontrolní činnosti vstupovat v nezbytném rozsahu na cizí stavby, do staveb a do cizích objektů, popřípadě vjíždět na cizí pozemky s vědomím jejich vlastníka. V případě, kdy je ohrožena bezpečnost, život a zdraví lidí nebo mohou vzniknout značné škody, mohou zaměstnanci provádějící kontrolu tak učinit bez vědomí jejich vlastníka. Jsou však povinni jej neprodleně o provedených úkonech vyrozumět. Ustanovení zvláštních předpisů vyžadující zvláštní povolení ke vstupu na stavby, do staveb a do objektů, popřípadě vjezdu na pozemky nejsou tímto ustanovením dotčena.

Pověření zaměstnanci k provedení kontroly podle tohoto zákona mají právo:

- požadovat potřebné údaje, doklady a ústní, popřípadě písemná vysvětlení týkající se předmětu kontroly,
- nařídit provedení zkoušky a odebrání vzorků,
- pořizovat fotodokumentaci a kopii dokumentace.

Pověření zaměstnanci vykonávající kontrolu podle tohoto zákona jsou povinni:

- prokázat se služebním průkazem vysílajícího orgánu státní správy, krajského úřadu nebo inspekčního orgánu, oprávněného k provedení kontroly a písemným pověřením k provedení kontroly,

- b) zachovávat mlčenlivost o skutečnostech tvořících předmět obchodního tajemství, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem své kontrolní činnosti,
- c) dodržovat bezpečnostní a další předpisy upravující činnost provozovatele, se kterými byli seznámeni,
- d) pořizovat protokol o provedených zkouškách a odběrech vzorků.

8.4 Správní delikty a pokuty

(§ 36-38 zákona)

Přehled sankcionovaných porušení zákona o prevenci závažných havárií:

1. Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba, která užívá objekt nebo zařízení, se dopustí správního deliktu tím, že:
 - a) podle § 3 odst. 1 písm. a) nezpracuje seznam nebo podle § 41 odst. 4 písm. a) anebo podle § 41 odst. 5 písm. a) nezpracuje seznam nebo jej krajskému úřadu nepředloží do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona (tj. do 1.9.2006),
 - b) podle § 4 odst. 1 nezpracuje protokol o nezařazení a nezašle ho krajskému úřadu nebo podle § 41 odst. 4 písm. a) anebo podle § 41 odst. 5 písm. a) protokol o nezařazení nezpracuje nebo ho krajskému úřadu nepředloží do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona (tj. do 1.9.2006),
 - c) bezodkladně neohlásí závažnou havárii podle § 26 odst. 1 nebo nedoručí písemné hlášení o vzniku závažné havárie anebo konečnou zprávu o vzniku a dopadech závažné havárie nebo její aktualizaci podle § 26 odst. 2, nebo
 - d) nepřijme opatření k prevenci závažných havárií a ke zmírnění jejich dopadů podle § 3 odst. 1 písm. b).
2. Provozovatel se dopustí správního deliktu tím, že:
 - a) nesjedná pojištění podle § 12 písm. a) a b), neoznámí jeho změnu podle § 12 písm. d) nebo není pojištěn podle § 12 písm. e),
 - b) nezpracuje analýzu a hodnocení rizik závažné havárie podle § 7,
 - c) nepředloží krajskému úřadu návrh na zařazení objektu nebo zařízení do skupiny A nebo skupiny B podle § 5 nebo je navrhne nesprávně,
 - d) neoznámí změnu podmínek nebo neučiní návrh na zařazení do skupiny A nebo skupiny B po změně podmínek v objektu nebo zařízení podle § 16,
 - e) neposkytne informaci za účelem vzájemné výměny informací podle § 6 odst. 2,
 - f) nezpracuje plán fyzické ochrany objektu nebo zařízení podle § 14 nebo neprověří funkčnost bezpečnostních opatření podle § 15,
 - g) nezpracuje, neaktualizuje nebo nepředloží k archivaci vnitřní havarijní plán podle § 17, nebo
 - h) nesplní ve stanovené lhůtě opatření k nápravě zjištěných nedostatků uložených krajským úřadem podle § 34 odst. 4.
3. Provozovatel objektu nebo zařízení zařazených do skupiny A se dopustí správního deliktu tím, že nezpracuje, neaktualizuje nebo nepředloží ke schválení bezpečnostní program podle § 8.
4. Provozovatel objektu nebo zařízení zařazených do skupiny B se dopustí správního deliktu tím, že:
 - a) nezpracuje, neaktualizuje nebo nepředloží ke schválení bezpečnostní zprávu podle § 10 a 11, nebo
 - b) nevypracuje nebo nepředloží krajskému úřadu podklady pro zpracování vnějšího havarijního plánu a pro stanovení zóny havarijního plánování podle § 18.
5. Právnícká nebo podnikající fyzická osoba, která užívá objekt nebo zařízení, se dopustí správního deliktu tím, že v řízení podle tohoto zákona uvede nepravdivý nebo neúplný údaj nebo požadovaný údaj zatají.

6. Provozovatel objektu nebo zařízení se dopustí správního deliktu tím, že nepostupuje podle schváleného bezpečnostního programu nebo schválené bezpečnostní zprávy a vnitřního havarijního plánu.

Za správní delikt podle § 36 zákona se uloží pokuta do:

- a) 100 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a) až c),
- b) 700 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 2 písm. a) a b),
- c) 1 000 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. d) a odstavce 2 písm. c) až f),
- d) 5 000 000 Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 2 písm. g) a h) a odstavců 3 až 6.

Právnícká osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.

Při určení výměry pokuty se přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán.

Odpovědnost za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán o něm nezahájil řízení do 2 let ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 5 let ode dne, kdy byl spáchán.

Správní delikty podle tohoto zákona v prvním stupni projednává krajský úřad, s výjimkou správních deliktů podle § 36 odst. 6, které projednává Česká inspekce životního prostředí.

Na odpovědnost za jednání, k němuž došlo při podnikání fyzické osoby (§ 133 zákoníku práce) nebo v přímé souvislosti s ním, se vztahují ustanovení zákona o odpovědnosti a postihu právnícké osoby.

Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o jejím uložení nabylo právní moci. Pokutu vybírá orgán, který ji uložil.

Pokutu uloženou Českou inspekcí životního prostředí vymáhá celní úřad (zrušeno novelou 281/2009 Sb. od 1.1.2011).

9.0 Společná ustanovení

(§ 39-40 zákona)

Provozovatel hradí veškeré výdaje, které mu vzniknou v souvislosti s plněním povinností, které jsou mu uloženy zákonem.

Kraj hradí výdaje spojené s vypracováním vnějšího havarijního plánu, zpracováním a poskytováním informací veřejnosti a s tím souvisejících činností.

Krajský úřad rozhodne o zákazu užívání (provozování) objektu nebo zařízení nebo jejich částí, pokud provozovatel prokazatelně neplní ve stanovených termínech a na požadované odborné úrovni povinnosti stanovené v § 4 až 11, 17 a 18 zákona a pokud v důsledku toho hrozí závažné poškození nebo ohrožení života a zdraví lidí, hospodářských zvířat a životního prostředí nebo škoda na majetku nebo k němu již došlo.

